

PERTTELIN KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

A. Topografinen katsaus

Pertteli sijaitsee Turun ja Porin läänissä, Halikon kihlakunnassa. Sen naapureina ovat lännessä Uskela, pohjoisessa Kuusjoki, idässä Kiikala ja etelässä Muurla. Maanteitse on kirkolle Salosta 8 km.

Kooltaan Pertteli kuuluu pienehköihin pitäjiin. Sen pinta-ala on 153,5 km², suurin pituus (luoteesta kaakkoon) on 20 km ja leveys (koillisesta lounaaseen) 14 km. Kyliä on 17: Haali, Hähkänä, Inkere, Iso-Hiisi, Kaivola (kirkonkylä), Kajala, Kaukola, Nokka-Hiisi, Patala, Pitkäkoski, Pöytiö, Romsila, Tattula, Toramäki, Valkjärvi, Vihmalo ja Vähä-Hiisi. Lisäksi Pappila esiintyy joskus omana kylänään, Vintiläⁿä.

Jokireiteistä tärkein on Uskelanjoki, johon kirkon lähellä laskee pohjoisesta mutkainen Kurajoki. Toinen vesistö laskee Muurlan Ylisjärveen ja sitä kautta Perniönjokeen. Sen pääjoella on monta nimeä: Ruotsalanjoki, Kurkijoki, Sorronoja. Tämä joki - tai oja - saa alkunsa Ison-Hiiden ja Rekijoen alueilta, sen ja Uskelanjoen välinen vedenjakaja kulkee lähellä viimeksi mainittua. Lisäjoista mainittakoon jyrkkämutkainen Karistoja ja Pernjärvestä tuleva Ylisjoki. Pitäjän itäosassa on useita pikkujärviä.

Maisemallisesti Pertteli jakaantuu kahteen alueeseen. Pohjoisessa ja lännessä vallitsevat viljellyt savitasangot, joiden keskellä ja välillä on hiekkanutmia ja soramäkiä. Näitä tasankoja halkovat joet ja ojat; varsinkin Uskelanjoki sivuhaaroinen on uurtanut itselleen syvät uomat, joiden törmät ovat jyrkät ja korkeat. Maanvieremiä sattuu niiden varsilla usein. Idässä, järvialueella, on kallioista metsämaastoa, jossa asutus on harvaa.

B. Yleiskatsaus Perttelin muinaislöytöihin

Kun A. Björck Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaattina kesällä 1879 kiersi Halikon kihlakuntaa, kävi hän myös Perttelissä. Kertomus Björckin matkasta: "Kiinteitä Muinaisjäännöksiä Halikon kihlakunnassa", on julkaistu Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirjassa (SMYA) VI v. 1880; Pertteliä käsitellään siinä sivuilla 43-50. Pääasiassa tiedot koskevat kirkkoa ja paikallistarinoita (Tattulan kartano, Hiidenkulma). Muinaislöydöistä mainitaan pari kiviesinettä (HÄHKÄNÄ 4 ja 30) sekä rautakautinen löytö Haavikeojan varresta (VÄHÄHIISI 6). Sen jälkeen on Pertteliin tehty muutamia tarkastuskäyntejä, joista mainitaan asianomaisten paikkojen yhteydessä. Mitään kaivauksia ei ole suoritettu.

1958 ilmestyi Aulis Ojan kirjoittama "Perttelin historia" (Salo 1958), jossa esihistorian osuus on etupäässä Kansallismuseossa olevien esineiden löytötietojen ja tarkastuskertomusten sitee-

raamista. Esineiden ajoitukset on saatu kivikauden osalta tohtori Luholta, rautakauden osalta tohtori Salmolta.

Kesällä 1965 sai allekirjoittanut tehtäväkseen suorittaa Perttelin kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnin. Lähtökohtana olivat Kansallismuseon arkistoissa olevat tiedot esineiden löytöpaikoista, tarkastuskertomukset ym käytettävissä olevat lähteet. Myös Maanmittaushallituksen arkistoa (MHA) tutkittiin. Paikkakunnalla antoi etenkin kunnallisneuvos Kaarlo Aitamäki arvokasta apua löytöpaikkojen selvittelyssä y.m. Kenttätöön suoritin polkupyörällä. Sen alkuvaiheessa oli mukana ylioppilas Pentti Koivunen Turusta.

Inventoinnin tuloksia voidaan pitää tyydyttävänä. Kivikautisia asuinpaikkoja löytyi (epävarmat mukaan laskien) 19. Useimmat niistä ovat pelloilla ja epäilemättä moni paikka jäi viljan kasvun vuoksi toteamatta. Kivikautista keramiikkaa ei löytynyt ollenkaan.

Pronssikaudelta ei Perttelissä näytä olevan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Ne hiidenkiukaiksi arvellut kivikot, joita kävin katsomassa, osoittautuivat luonnontöiksi. Eräs pronssinen keihäänkärki (KM 8837:124) on luultavasti löydetty Perttelistä, mutta tarkempien tietojen puutteessa se jää epävarmaksi.

Rautakautisia muinaislöytöjä on Perttelistä jonkin verran. Kaukolan Kankareen maalta Kurajoen varrelta löytyi asuinpaikka, jossa on Morbyn keramiikkaa (KURAJOKI 1), ja joka siis on varhaisrautakautinen. Inkereen Pajarin puutarhassa on ristiretki-

ajan asuinpaikka tai kalmisto (HÄHKÄNÄ 13) ja Tattulan Jussin Ylöjoen pellolla on kalmisto (HÄHKÄNÄ 11). Sen tapaiset paikat kuin viimeksi mainittu: tasaisella maalla ilman kumpareita ja kiveyksiä, ovat vaikeita havaita, joten esim. pappilan luona voi sellainen olla, vaikka inventointi jäi tuloksettomaksi (HÄHKÄNÄ 12). Haavikeojan löytö (VÄHÄHIISI 6) voi olla peräisin myös tällaisesta. Rautakauden kiinteitä muinaisjäännöksiä on myös Pöytiön Linnamäen muinaislinna (RUOTSALA 4). Irto löytöjä on rautakaudelta muutamia.

Löytöjen perusteella voi todeta, että rautakautinen asutus Uskelanjoen varressa ulottui Perttelin kirkon vaiheille, ja että esim. Hiiden kulma (Iso-Hiisi, Vähä-Hiisi ym) näyttää olleen vielä silloin asumaton. Pääosa löydöistä on Kaivolan kylästä ja sen lähistöltä. Pöytiön Linnamäki on varsin erillään muista rautakautisista löydöistä, vain eräs tuluskivi (RUOTSALA 5) on sen lähistöllä.

Näiden esihistoriallisten löytöpaikkojen lisäksi tarkastettiin inventoitaessa myös joukko sellaisia, joiden aikaa ja merkitystä ei ainakaan ilman tarkempia tutkimuksia voi määritellä. Niitä ovat esim. hautamaiset kuopat ja kallioon hakatut merkit. Näitäkin paikkoja on kuvattu, samoin kuin muutamia historiallisia. Myös luonnonkivikot l. pirunpellot, jotka tulivat tietoon, merkittiin muistiin, siltä varalta, että niistä joku joskus tekisi ilmoituksen hiidenkiukaana. Myös muutamia tarinoita aarnivalkeista ym. merkittiin muistiin.

C. Löytöpaikkojen luettelointi

Perttelin muinaisjäännökset on lueteltu alueittain, alueyksikkönä on peruskartan (1:20000) neljännes. Nämä neljänneksethän voidaan ilmaista numeroin ja kirjaimin, esim. 2023 03 B. Jotta välttyttäisiin pitkiltä numerosarjoilta on tässä kuitenkin annettu kullekin neljännekselle oma nimi. Sellaiseksi on valittu jokin näkyvä nimi mieluummin neljänneksen keskivaiheilta; sekaannusten välttämiseksi ei ole kuitenkaan käytetty pitäjän nimeä eikä myöskään niitä nimiä, jotka esiintyvät kokonaisen peruskarttalehden niminä. Selvyyden vuoksi kirjoitetaan neljänneksen nimi aina isolla kirjaimilla, esim. VÄHÄHIISI. Perttelin alue ulottuu kolmelletoista peruskartan neljännekselle. Niiden lehtijako samaten kuin niille annetut nimet ilmenevät liitteessä olevalta lehtijakokartalta.

Kullakin neljänneksellä on löytöpaikat numeroitu ykkösestä alkaen. Nekin löydöt, joiden tarkkaa paikkaa ei tunneta, mutta joista asianomainen kartanneljännes on selvillä, on numeroitu, mutta numeroa ei ole merkitty kartalle. Jokaiseen karttaan kuuluu sisällysluettelo, josta selviää löytöpaikan laatu sekä pitäjä, kylä ja talo, jonka alueella se sijaitsee. Paikkoja numeroitaessa ei ole tarpeen välittää pitäjien rajoista, joten yhdelle kartalle tulee yksi jatkuva numerosarja: pitäjähän ilmenee sisällysluettelosta.

Kukin löytöpaikka saa oman erillisen kertomuksensa, johon on helppo myöhemmin lisätä myöhempien tutkimusten ja tarkastusten

tulokset. Jokaiseen erilliseen paperiin on syytä merkitä pitäjän ja karttaneljänneksen nimi sekä paikan numero.

Jokaisesta paikasta ilmoitetaan etusivulla

- 1) pitäjä, karttaneljänneksen nimi ja paikan numero, sekä asianomaisen karttaneljänneksen numero ja paikan mahdollisimman tarkka sijainti, mieluummin koordinaateilla;
- 2) kylä, tilan nimi ja rekisterinumero sekä omistaja ja
- 3) löydön laatu ja löytöjen museonumerot. Jokaisen paikan yhteyteen kuuluu myös luettelo sitä koskevista kertomuksista, verifikaateista, ym lähteistä; siihen on tarkoitus tehdä lisäyksiä aina kun uutta aineistoa tulee.

Luettelon käytön helpottamiseksi ovat hakemistot tarpeen.

- 1) Lehtijakokartta, josta nähdään peruskartan neljännesten numerot ja nimet.
- 2) Yleiskartta, josta ilmenee löytöjen levinneisyys.
- 3) Aakkosellinen paikannimihakemisto, jossa on otettu huomioon kaikki paikasta käytetyt nimet, myös virheelliset ja vanhentuneet muodot.
- 4) Kiinteiden muinaisjäännösten hakemisto,
- 5) esinehakemisto, joka on järjestetty museonumeroiden perusteella.

Matti Hänninen

PERTTELIN MUINAISLÖYDÖT. Esinehakemisto

A. Kivikauden löydöt; ajaltaan epävarmat löydöt

KM	2025:9	taltan pala	HÄHKÄNÄ	4
	2025:3	kourutaltoa	HÄHKÄNÄ	30
	3684:14	kourutaltoa	HÄHKÄNÄ	3
	3684:15	tasataltoa	KURAJOKI	6
	3684:16	tasataltoa	INKERE	4
	3829:3	kourutaltoa	RUOTSALA	3
	4199:1	kirves	INKERE	21
	4219:6-7	kourutaltan pala, tasataltoa	PERNJÄRVI	2
	4403:1-2	kourutaltan pala, esineen pala	HÄHKÄNÄ	14
	5987	poikkikirves	RUOTSALA	2
	6578:1-2	kourutaltoa, tasataltoa	HÄHKÄNÄ	1
	6589:1	poikkikirves	INKERE	17
	6589:2	kirves	HÄHKÄNÄ	5
	6589:3	tasataltoa	HÄHKÄNÄ	19
	8893:7-9	mm kaksoiskourutaltoa	PERNJÄRVI	3
	9165	kourutaltoa	ISOHUHTA	1
	9175	vasarakirves	HÄHKÄNÄ	22
	10741:1-2	kaksoistaltoa, pallonuija	VÄHÄHIISI	4
	13314	kourutaltan pala	INKERE	19
	13659	kirves	KURAJOKI	3
	16677	vasarakirves	INKERE	3
	16678:1-5	taltoa ym	INKERE	19
	16764:1-2	kvartssia	HÄHKÄNÄ	6
	16765:1-3	aseen sirpale, kvartssia	HÄHKÄNÄ	6
	16766:1-2	kvartssia	HÄHKÄNÄ	7
	16767:	kvartssia	HÄHKÄNÄ	8

16768:1-4	kvartsia	HÄHKÄNÄ 9
16769:6-8	kvartsia	HÄHKÄNÄ 14
16770	liuskepala	INKERE 2
16771	kvartsia	INKERE 5
16772	kvartsia	INKERE 6
16773:1-2	palanutta luuta, kvartsia	INKERE 6
16774:1-4	kvartsia	INKERE 8
16775	kvartsia	INKERE 8
16776	Kvartsikaavin	INKERE 8
16777:1-4	kirveen kappale, kvartsia	INKERE 10
16778:1-7	kirveen kappale, kvartsia	INKERE 11
16779:1-2	kvartsia	INKERE 12
16780:1-2	kvartsia	INKERE 18
16781:1-2	kvartsia	RUOTSALA 2
16782:1-3	tuuran kappale ym	RUOTSALA 1
16783:	kourutaltan kpl	VÄHÄHIISI 4
16784:1-2	kirves, iskos	HÄHKÄNÄ 21
16785	kvartsikaavin	INKERE 9
16787:1-6	taltan kpl, luuta, kvartsia	VÄHÄHIISI 1
16897	kirves	HÄHKÄNÄ 9
16898	reikäkivi	VÄHÄHIISI 2
	kourutaltta	VILIKKALA 1

Perttelin museo n:o

511	kourutaltta	VÄHÄHIISI 3
743	kourutaltan kpl	INKERE 8
744	tasataltta	INKERE 8
745	tasataltan kpl	INKERE 8
1128	kourutaltta	INKERE 13

1543	liuskekärjen kpl	REKIJOKI 1
1544	riipushioin, reiällinen	REKIJOKI 1
	oikokirves	PERNJÄRVI 1
	kourutaltta	HÄHKÄNÄ 26
	kirveen kpl	HÄHKÄNÄ 14
	luukärki	HÄHKÄNÄ 14
	kourutaltta	HÄHKÄNÄ 16
	kourutaltta	HÄHKÄNÄ 16
	kourutaltta	HÄHKÄNÄ 16
	kourutaltta	HÄHKÄNÄ 16
	tasataltta	HÄHKÄNÄ 16
	tasataltta	HÄHKÄNÄ 16
	kirves	INKERE 10
	poikkikirves	INKERE 10
	riipushioin, reiällinen	INKERE 2
	poikkikirves	VÄHÄHIISI 3
	kourutaltta	INKERE 11
	kirveen kpl	INKERE 15
	kirves	INKERE 16
	epämäär. hioin	VÄHÄHIISI 5
Pertteli Hähkänän	oikokirves	HÄHKÄNÄ 31
kansakoulu	epämäär. hioimia	RUOTSALA 6
Pöytiö		
Räimä		

B. Pronssikauden löydöt

KM 8837:124 pronssinen keihäänkärki. Kuulunut tuomari Kumlinin kokoelmaan, joka 1927 on lahjoitettu Kansallismuseolle. Löytötietojen mukaan löydetty ehkä Perttelistä, mutta tarkemmat tiedot puuttuvat. On ehkä syytä ottaa huomioon, että

kokoelmaan kuului v. 1888 Kööpenhaminasta ostet-
tuja skandinaavisia esineitä kivikaudelta.

C. Rautakauden löydöt

KM 2025:11-14	2 kupurasolkea ym	VÄHÄHIISI 6
3684:44	ketjunkannatin	HÄHKÄNÄ 20
5361:3	pronssispiraalia	VÄHÄHIISI 6
5857:1-2	2 keihäänkärkeä	HÄHKÄNÄ 11
6578:3	soikea tuluskivi	HÄHKÄNÄ 18
6578:4	keihäänkärki	KURAJOKI 5
6704:4	kirves	HÄHKÄNÄ 28
12387	pronssisormus	HÄHKÄNÄ 13
14792:1-2	hevosenkenkäsolki, pronssiesine	HÄHKÄNÄ 12
15229	rannerengas	KURAJOKI 4
16679:1-	keihäs, keramiikkaa y.m.	HÄHKÄNÄ 11
16745	keihäs	KURAJOKI 2
16763:	keramiikkaa, kvartsia	KURAJOKI 1
16769:1-5	keramiikkaa ym.	HÄHKÄNÄ 13

Perttelin museo soikea tuluskivi

RUOTSALA 5

Pronssikauden löydöt

Paikannimihakemisto

Hakemistoon on koottu kaikki paikannimet, joilla on katsottu olevan merkitystä muinaisjäännösten ja löytöpaikkojen kannalta. Myös vanhoissa löytötiedoissa esiintyvät virheelliset muodot samoin käytöstä jääneet nimet on otettu mukaan. Kylien nimien kohdalla on viitattu niihin peruskartan neljänneksiin, joille asianomaisen kylän alue ulottuu; vähäisiä ulkopalstoja ei ole otettu huomioon. Peruskartan neljänneksille annetut nimet ovat mukana luettelossa. Lisäksi on joukossa paikkoja, joilta ei mitään muinaisjäännöksiä ole, mutta joiden nimet tuntuvat erikoisilta. Näistä paikoista on hakemistossa enemmän selvitystä.

Ahtmäki RUOTSALA 4

Ali-Arkkila tl HÄHKÄNÄ 16, 17

Ali-Hakala tl VÄHÄHIISI 5

Ali-Kauko tl HÄHKÄNÄ 8

Ali-Suutari tl INKERE 2

Ali-Tolppa ent. HÄHKÄNÄ 11
talo

Däcksfjärd (Dexfierd) niitty. HÄHKÄNÄ ruudut 03/58-59.

Nimi nykyisin tuntematon. Sijainnut Uskelanjoen pohjoisrannalla Pappilan ja Kurajoen maantiesillan välillä. Oja arvelee nimeä muistoksi vanhasta markkinapaikasta. (Perttelin historia s. 49-50).

"Efraimin Aatun torppa" VÄHÄHIISI 6

Haali kl ISOHUHTA, REKIJOKI

Haavankanto tl INKERE 4

Haavikeoja VÄHÄHIISI 6, 8

Halla tl VÄHÄHIISI 1, 6

Harjula tl INKERE 19

Heinola tl REKIJOKI 1

"Heksämä" HÄHKÄNÄ 26

HEPOKALLIONKULMA peruskartta 202303 C

Hiidenkulma VÄHÄHIISI. Hiiden kulma on Uskelanjoen var-

ressa Perttelin kirkolta n. 5 km ylöspäin. Sii-

hen kuuluvat nykyisin Ison-Hiiden, Nokka-Hiiden ja

Vähän-Hiiden kylät. V. 1879 oli A. Björckille ker-

rottu Perttelissä niistä seuraava tarina (SMYA VI

s. 48): "Hiiden kulma on vanhimpia asuttuja paikko-

ja. Sitä muinoin hallitsi eräs mahtavan rikas "hi-

si". Hänellä oli neljä poikaa, joille hän jakoi

talonsa. Talot saivat nimensä poikien eri muodois-

ta. Yksi pojista oli pituudeltaan oikea "jättiläi-

nen" ja sai talollensa nimeksi Isohiisi, toinen

taas pieni kuin "kääpiö", josta sai nimensä Vähä-

hiisi; kolmas oli sekä pitkä että paksu, oikein här-

kämäinen ja siitä Härkähiiden alku; neljännellä oli

taas nenä luonnottoman suuri, jonka tähden vieläkin

hänen entistä taloansa kutsutaan "Nokka-Hiideksi".

Tarinassa mainittua Härkä-Hiittä ei enää ole. Ojan mukaan se on ollut Vähän-Hiiden toisintonimi. Alunperin nämä kylät ovat yhdessä muodostaneet 1300-luvulla syntyneen Hiiden kylän (Perttelin historia s. 29). Virallisesti ne on erotettu toisistaan vasta 1800-luvulla, mutta epävirallisesti jako on ollut käytännössä ainakin jo 1500-luvulla (Perttelin historia s. 66).

Oja arvelee, että Hiiden kulmalla on ollut pakanuuden ajalla Halikon muinaispitäjän uhrilehto. Sana hiisihän on alunperin merkinnyt tällaista pyhää paikkaa. Hänen mukaansa Härkä-Hiiden nimi voisi viitata muinaisiin härkäuhreihin. Uhripaikka olisi joko Vähä-Hiiden Härjän talojen kohdalla tai mieluummin Nokka-Hiiden alueella Uskelanjoen rannalla, jossa jo 1300-luvulla on ollut Uskelan pappilalle kuuluva Ristniittu (Peruskartalla joen etelärannalla Uskelan Pappilan alue, koordinaatit $x = 670600$, $y = 46203$). Halikon muinaispitäjän muut tärkeät paikat olisivat olleet päällikön kartano Uskelan Moisiossa ja käräjäpaikka Halikon Käräjävuorella. (Perttelin historia s. 31-33).

Kuitenkin tuntuu vähemmän uskottavalta, että pitäjän uhrilehto olisi sijainnut niin syrjässä asutuksesta kuin Hiidenkulma näyttää olleen. Uskelanjoen varren rautakautinen asutus ei ainkaan tähän astisten löytöjen perusteella katsoen ole ulottunut paljonkaan Perttelin kirkon vaiheilta ylemmäksi. Äärimmäiset löydöt ovat Haavikeojan varresta (VÄHÄHIISI 6) ja Pajarista (HÄHKÄNÄ 13); Hiiden kulmalta ei ole irtolöytöjäkään. Tosin

Kiikalan puolelta aivan Ison Hiiden rajalta on Tupanummelta löydetty soikea tuluskivi (KM 4666:2), mutta se on selvä haja- löytö. Nimiä lukuunottamatta ei siis mikään viittaa siihen, että edes pertteliläisillä olisi ollut täällä uhripaikkansa koko muinaispitäjistä puhumattakaan. Toisaalta ei ole mitään todisteita, että suomalaisilla olisi pakanuuden ajalla ollut mitään laajemman alueen yhteisiä uhrikeskuksia. Päin vastoin hiisi-liitteisiä löytöjen rautakautisiksi vahvistamia paikannimiä tarkasteltaessa näyttää todennäköiseltä, että kullakin kylällä tai suvulla on ollut oma hiitensä. Kalantilainen kylännimi Kylähiisi eli Kylänhiisi viittaa edelliseen. Silti on tietysti mahdollista, että joissakin tapauksissa on kokoonnuttu laajemmallakin alueelta yhteiseen hiiteen, mutta tällaisen paikan luulisi olleen alueen keskiosissa eikä äärialueilta.

Paitsi vanhassa pyhän paikan merkityksessä esiintyy hiisi paikannimissä myös myöhemmässä pahaa henkeä tai sen asuntoa tarkoittavassa merkityksessä. Tällöin nimet liittyvät yleensä jylhään ja kolkkoon paikkaan, jossa pahojen henkien on uskottu viihtyvän. Varsinkin kivilouhikot ovat antaneet aihetta näihin nimiin; niinpä myös pronssikautiset hautaröykkiöt, joita onkin sanottu hiidenkiukaiksi ja pidetty hiitten töinä. Hiiden kullmalla ei luonto kuitenkaan ainakaan nykyisin näytä poikkeavan muusta ympäristöstä. Mitään louhikkoja ei siellä ole, eikä hiidenkiukaita, joita ei koko Perttelistä tunneta ollenkaan. Myöskään nimien muoto poikkeaa pahojen henkien perusteella annetuista nimistä, jotka ovat tyyppiä Hiidenvuori, Hiitenkallio.

Koska on siis vaikea käsittää Hiiden kulmaa pyhäksi lehdoksi tai pahojen henkien temmellyskentäksi, voi yrittää etsiä kolmatta selitystä. Kuten mainittu, näyttää Uskelanjoen varren rautakautisen asutuksen raja kulkevan Perttelin kirkon vaiheil- la. Siitä ylöspäin alkoi laaja erämaa, joka erotti Varsinais- Suomen ja Hämeen asutukset toisistaan. Ehkä selitys on löy- dettävässä tästä. Asumatonta korpea pidettiin hiisien aluee- na, mutta näiden hiitten ei tarvinnut olla pahoja. Agricolan jumalaluettelossahan Hiisi mainitaan metsästäjän auttajana: "Hijsi metzeleisist (=metsänriista) sai voiton". Tällainen metsänhenki tuskin tarvitsi asunnokseen erikoisia louhikoita. Kielimiesten teiltä voitaisiin heittää myös olettamuksen, että hiisi olisi uhrilehdon ohella merkinnyt muutakin metsää - viron kielessä hiis tarkoittaa pyhän lehdon lisäksi lehtipuu- metsikköä. Toisaalta Hiisi on paikoin ollut myös sukunimenä ja mahdollista on että Hiidenkulma on saanut nimensä Hiisi-ni- misen asukkaan mukaan.

Kun alkuperäinen Hiiden kulma sitten jakautui, saivat Iso-Hii- si ja Vähä-Hiisi nimensä alueittensa koon mukaan, Nokka-Hiisi ja Härkä-Hiisi taas johtuvat talojen nimistä. (Perttelin histo- ria s. 30).

Isonjaon kartalla v. 1814 Ison-Hiiden kylästä (MHA) on maan- tien varteen, nykyiseen Lempan taloon vievän kujan suuhun, mer- kitty "torp Hidens tomt". Sen länsipuolella, Sipparin (Skep- parin) talon luona on ollut "Hidens korven peldo" ja nykyisen Lempan talon paikkeilla "Hidens uuspeldo". Lempa ("Lemba")

oli siihen aikaan joen rannassa Viikarin talon lähellä. Sinne, Viikariin vievän tien ja Vähään-Hiiteen vievän maantien välillä oli "Hirenselkä" niminen pelto. (Koordinaatit $x = 670664$, $y = 46340$). Näillä nimillä lienee yhteyttä kylän nimen kanssa. Muita hiisi-nimiä ovat Perttelissä Hiidenmäki, joita siellä on kaksi (kartalla kolmaskin, joka lienee erehdys) (ks. näitä). Epävarmaa on, onko talon nimellä Hiirla (Hiirlä, Hiirö; ks. tätä) ja pellon nimellä Hiironpelto (ks. tätä), jotain tekemistä hiiden kanssa. (M. Huurre 1965).

Hiidenmäki 1. mäki, HÄHKÄNÄ 26. Perttelin Hähkänän ja Uskelan Haukkalan rajalla on Hiittenummi, jonka pohjoiskärki on Hiidenmäki, (ruutu 01/57). Perttelin puoleinen osa kuuluu pääasiassa Hiirlan talolle; siellä on myös Hähkänän kylän yhteinen hiekkakuoppa. Paikan toisintonimi on Hiirmäki. On varsin todennäköistä, että nimi johtuu talon nimestä. Hiirlan toisintonimiä ovat Hiirlä ja Hiirö. Nimen kehitys esim. Hiirön mäki - Hiirmäki - Hiidenmäki näyttää luontevalta. (M. Huurre 1965).

Hiidenmäki 2 mäki. KUTTILA - ISOHUHTA, koordinaatit $x = 671022$, $y = 46500$. Peruskartalle on yllämainitulle paikalle Pitkälän kylässä merkitty nimi Hiidenmäki. Tämä nimi ei kuitenkaan tuntunut olevan paikkakuntalaisille tuttu, mäestä, käytetty nimi on Koivistonmäki. Tunteamattomaksi jäi, mistä nimi on kartalle saatu. (M. Huurre 1965).

Hiidenmäki 3. mäki ja talo, vrt. REKIJOKI 1. Koordinaatit $x = 670800$, $y = 46570$. Hiidenmäki on Pitkälkosken ja Haalin kyllien rajalla, Uskelanjoen pohjoispuolella. Se on metsäinen kalliomäki, maantie kulkee sen luoteislaidasta. Länsireunassa on Hiidenmäen talo. Mäellä ei näkynyt mitään mainittavaa. Sen eteläpuolelta Heinolan talon pellolta on liuskekärjen katkelma ja reiällinen hioin (REKIJOKI 1). (M. Huurre 1965).

Hiirla (Hiirlä) tl HÄHKÄNÄ 25, 26, 27. Vrt Hiidenmäki 1.

Hiirmäki mäki ks. Hiidenmäki 1.

Hiironpelto pelto RUOTSALA 1.

Hiirö (= Hiirla) tl ks. Hiidenmäki 1.

Hiittenummi nummi HÄHKÄNÄ 26 ks. Hiidenmäki 1.

Hinno, Hinto, tl PERNJÄRVI koordinaatit $x = 669915$, $y = 46813$.

Nykyisin Isomäki. Entinen torppa Romsilan kylässä aivan Kiikalan rajalla Pernjärven pohjoisimman lahden pohjoispuolella. Talo on pienen kalliomäen etelälaidalla, idässä laskee oja Pernjärveen. Mitään mainittavaa ei näkynyt.

Holmen tl INKERE 13

Hossuksenjärvi RUOTSALA 7

HÄHKÄNÄ peruskartta 202112 C

Hähkänä kl HÄHKÄNÄ, YLTJÄRVI

"Häkänä" = Hähkänä HÄHKÄNÄ 30

Härkä-Hiisi ks Hiidenkulma

Iimetsä metsä HÄHKÄNÄ 28

Ikimetsä metsä HÄHKÄNÄ 28

Ilmari ent. talo Perttelin historia s. 26

Ilolan pelto VÄHÄHIISI 4

INKERE peruskartta 202303 A

Inkere kl HÄHKÄNÄ, INKERE

Inkereen kartano INKERE 4, 5, 6

Inkereen lasitehdas INKERE 5

Inkeri = Inkere

Iso-Hiisi kl VÄHÄHIISI, INKERE, ks. Hiiden kulma.

ISOHUHTA peruskartta 202401 c

Iso Särkjärvi PERNJÄRVI 1

Janakkala tl HÄHKÄNÄ 22

Jokela tl KURAJOKI 2

Jussi tl KURAJOKI 5, HÄHKÄNÄ 11

Juvankoski RUOTSALA 4

Jäppilä tl HÄHKÄNÄ 4

Järvelä tl PERNJÄRVI 1

Kaivola kl HÄHKÄNÄ, KURAJOKI, MURRONKULMA

Kajala kl HÄHKÄNÄ, INKERE, RUOTSALA

Kajala tl HÄHKÄNÄ 20

Kaleva niitty Isonjaon kartta Kaivola 1787 "Kärris kaleva"

(MHA)

Kalkkimäki mäki ja tl INKERE 22

Kalliola trp RUOTSALA 2

Kankare tl KURAJOKI 1
Kantola tl HÄHKÄNÄ 7
Karistoja tl INKERE 7
Kartanonpelto KURAJOKI 5
Kaukola kl HÄHKÄNÄ, KURAJOKI
"Keskieväri" tl HÄHKÄNÄ 4
Keskitalo tl INKERE 3
Kiikkumäki mäki INKERE 18
Kirkko HÄHKÄNÄ 9, 10
Koivistonmäki mäki ISOHUHTA 1 vrt Hiiidenmäki 2
Korpela tl KURAJOKI 3
Korva tl RUOTSALA 2, 3; PERNJÄRVI 1
Koskela tl VÄHÄHIISI 2
Kotiranta tl HÄHKÄNÄ 7
Kristeri tl KURAJOKI 6
Kuivattu Särkjärvi PERNJÄRVI 1
KURAJOKI peruskartta 202112 D
Kurki tl PERNJÄRVI 3
KUTTILA peruskartta 202401 A
Kuusiranta tl INKERE 12
Kynttelkoski tl (Uskela) KURAJOKI 1
Kärri tl HÄHKÄNÄ 9
Latopuosta tl INKERE 8
Lehtimäki tl PERNJÄRVI 2
Lemmo tl = Lempo INKERE 15,

Lempa tl Isossa-Hiidessä vrt Hiiden kulma

Lempo tl oik. Lemmo. INKERE 15, 16

Mantlinlinna niitty. VÄHÄHIISI?. Oja mainitsee Perttelin historiassa Mantinlinnan niityn (s. 26). Paikan sijainti on epävarma. Kunnallisneuvos Kaarlo Aitamäen antaman tiedon mukaan on Vähän-Hiiden ja Pitkäkosken kylien rajalla virtaavassa Hossiankrotin purossa Mantinlinnan koski (koordinaatit suunnilleen $x = 670900$, $y = 46460$). Aivan lähellä ei ole mitään paikkaa, johon linna-nimitys voisi sopia. Sen sijaan n. 1 km pohjoiseen, karttalehtien VÄHÄHIISI ja KUTTILA rajalla on Hossiankrotin itärannalla, Koiviston talosta pohjoiseen pieni jyrkkärinteinen kalliomäki, joka on "linnamainen". Mitään vallintapaisia ei siellä kuitenkaan näkynyt. Nimi jää tuntemattomaksi. Tästä paikasta n. 400 m koilliseen on kartalla Hiidenmäki, joka nimi lienee virheellinen (ks. Hiidenmäki 2) (M. Huurre 1965).

Marjavuori RUOTSALA 4

Mattila tl KURAJOKI 5

Mertasaari niemi PERNJÄRVI 3 (= Mertsari, Mertsari)

Metsäniemi tl VÄHÄHIISI 3

Mikola tl HÄHKÄNÄ 1, 2, 6

Muovitehdas INKERE 5

MURRONKULMA peruskartta 202210 C

Mustakorpi	tl	HÄHKÄNÄ	24
Mylly = Myllö	tl	HÄHKÄNÄ	22
Myllytie	tie	VÄHÄHIISI	3
Mäkimaa	tl	HÄHKÄNÄ	21
Nalkinkrotto	oja	HÄHKÄNÄ	18
Niittymäki	tl	HÄHKÄNÄ	23
Niku	tl	INKERE	18
Nokankoski		VÄHÄHIISI	2
Nokka-Hiisi	kl	VÄHÄHIISI, KUTTILA	ks Hiiden kulma
Ojanperä	tl	INKERE	10, 11
Pahamäki		RUOTSALA	koordinaatit: x = 669872, y = 46470
Pajari	tl	HÄHKÄNÄ	13, 14
Palomäki		HÄHKÄNÄ	27
Pappila	tl	HÄHKÄNÄ	12
Passi	tl	HÄHKÄNÄ	4, 5
Patala	kl	INKERE	
Peltola	tl	VILIKKALA	1
PERNJÄRVI		peruskartta	202302 D
Pirunkivi		HÄHKÄNÄ	15
Pitkähkoski	kl	ISOHUHTA, KUTTILA, REKIJOKI, VÄHÄHIISI	
Pitkähkoski		kartano	ISOHUHTA 1
Pännämäki		INKERE	14
Pöytiö	kl	RUOTSALA, PERNJÄRVI	
Pöytäluhta	niitty	RUOTSALA	5

REKIJOKI peruskartta 202303 D

Rinne tl RUOTSALA 1, 2

Rintala tl ISOHUHTA 1

Ristiranta tl VÄHÄHIISI koordinaatit: x = 670468, y = 46264

Ristniittu niitty ks Hiiden kulma; koordinaatit x = 670600,
y = 46203

Ristnummi nummi HÄHKÄNÄ 17

Ristvaha 1. HÄHKÄNÄ. Rajakivi Hähkänän ja Haukkalan kylien rajalla Uskelanjoen varressa. Ei löytynyt 1965. Koordinaatit: x = 670196, y = 45542?

Ristvaha 2. VÄHÄHIISI. Rajakivi Ison-Hiiden ja Patalan rajalla, nyk. Männistön talon paikkeilla. Maakivi, hakattu RÅ. (Ison-Hiiden isonjaon kartta 1814, MHA). Ei löytynyt. 1965. (M. Huurre 1965).

Romsila kl INKERE, RUOTSALA PERNJÄRVI

RUOTSALA peruskartta 202302 B

Ruri tl = Ruti

Ruti tl INKERE 17

Räimä tl RUOTSALA 3, 4, 5, 6

Saksa tl VÄHÄHIISI, koordinaatit x = 6706 42, y = 464 16. Ison-Hiiden kylässä. Alunperin Saksi, joka nimi Perttelin historian mukaan (s. 68) johtuu siitä että ensimmäinen isäntä oli räätäli.

Saksanaro pelto HÄHKÄNÄ tai KURAJOKI. Kaivolän kylän tonttien pohjoispuolella Kuusjoelle vieneen tien reunassa lähellä Kurajoen Uttasiltaa (Perttelin historia s. 50).

Sampaanmäki KURAJOKI ruutu 06/57. Metsämäki, jonka länsipuolelta menee Kaivolän ja Kaukolän kylien raja. Sen pohjoispuolella oleva niitty Kaivolän isonjaon kartalla 1787 "Sambas". (M. Huurre 1965).

Samppasuo RUOTSALA ruutu 95/64. Pieni suo, jonka lounais-
 osassa kulkee Perttelin ja Muurlan raja.

Santakari tl INKERE 6

"Santapakka" HÄHKÄNÄ 19

Seppälä trp INKERE 21

Sipilä tl VÄHÄHIISI 6

Sippi eli Skeppari VÄHÄHIISI 4

"Sokjanoja" HÄHKÄNÄ 18

Sotjonkrotti l Sotjonoja HÄHKÄNÄ 18

"Stenin torppa" VÄHÄHIISI 6

Tattula kl KURAJOKI, HÄHKÄNÄ, VÄHÄHIISI, MURRONKULMA

"Tattulan kartano" KURAJOKI 5

"Tattulan joki" HÄHKÄNÄ 11

Tavikko tl INKERE 11

Toivola tl INKERE 9

"Toottiskaljo" INKERE 14

Torämäki kl INKERE

Torämäki mäki INKERE 1

Tottuskallio INKERE 14

Tyry suo PERNJÄRVI ruutu 98/66. Pernjoen pohjoispuo-
 lella. Eteläpuolella kallioinen Tyrynmäki.

Tyrynkoski HÄHKÄNÄ ruudut 04/57 -58. Koski Kurajoessa

Tyrynmäki PERNJÄRVI ruutu 97/66. Metsämäki Pernjoen
 eteläpuolella.

Töyrylä tl INKERE 20

Uotila tl KURAJOKI

Valkjärvi tl VILIKKALA

Vanhaviro niitty, HÄHKÄNÄ tai KURAJOKI. Niitty Kaivolassa
(Perttelin historia s. 50)

Varkaankellarinmäki RUOTSALA 7

Vehkaoja KURAJOKI 3

Vihmalo kl VÄHÄHIISI, HÄHKÄNÄ, KUTTILA

VILIKKALA peruskartta 202302 C

Vintilä = Pappila HÄHKÄNÄ, INKERE

Vironmäki niitty, HÄHKÄNÄ tai KURAJOKI. Niitty Kaivolassa Kura-
joen pohjoisrannalla. (Perttelin historia s.
50)

Vironvaha VÄHÄHIISI, ruutu 06/62. Ison-Hiiden kylän
isonjaon kartta 1814 (MHA): Rajakivi joen ete-
lärannalla, maakivi 3 x 1 ½ kyynärää, joen puo-
lella hakattu ympyrä, vuosiluku 1793. Pääraja
Ison-Hiiden, Vihmalon ja Nokka- sekä Härkä-Hii-
den välillä. Lähellä Uskelan Pappilalle kuu-
luva Ristniittu. Kivi, joka on ollut Ison-Hii-
den läntisin rajamerkki, lienee vierinyt jo-
keen. (M. Huurre 1965).

VÄHÄHIISI peruskartta 202303 B

Vähä-Hiisi kl VÄHÄ-HIISI, KUTTILA; vrt Hiidenkulma

Väliä tl RUOTSALA 2, 7. PERNJÄRVI 2

Ylhäinen tl VÄHÄHIISI 5

Yli-Arkila tl HÄHKÄNÄ 18, 19

Ylijoenpelto HÄHKÄNÄ 11

Yli-Kauko tl HÄHKÄNÄ 4, 6

Ylitalo tl HÄHKÄNÄ 6
Ylitolppa tl KURAJOKI 5
YLTJÄRVI peruskartta 202111 D
Ylöjoenpelto HÄHKÄNÄ 11
Ylöstupa HÄHKÄNÄ 19
Yrjä tl INKERE 1
Yyrönkoski HÄHKÄNÄ, koski Uskelanjoessa Perttelin pappilan
kohdalla.

Luettelo Perttelin kiinteistä muinaisjäännöksistä

A. Kivikautiset asuinpaikat

Hähkänän kylä

Ali-Arkkila HÄHKÄNÄ 16

Mäkimaa HÄHKÄNÄ 21

Toivola INKERE 9

Inkereen kylä

Muovitehdas INKERE 5

Pajari HÄHKÄNÄ 14

Yhteismaa INKERE 6

Kaivolan kylä

Ali-Kauko HÄHKÄNÄ 8

Kotiranta HÄHKÄNÄ 7

Kärri HÄHKÄNÄ 9

Yli-Kauko HÄHKÄNÄ 6

Kajalan kylä

Latopuosta INKERE 8

Pöytiön kylä

Rinne Hiironpelto RUOTSALA 1

Romsilan kylä

Harjula INKERE 19

Kalliola RUOTSALA 2

Kuusiranta INKERE 12

Niku INKERE 18

Ojanperä E INKERE 11

Ojanperä W INKERE 10

Tattulan kylä

Halla VÄHÄHIISI 1

B. Rautakautiset kalmistot

Inkereen kylä

? Pajari HÄHKÄNÄ 13

Tattulan kylä

Ylöjoenpelto HÄHKÄNÄ 11

Vihmalon kylä

? Haavikeoja VÄHÄHIISI 6

C. Rautakautiset asuinpaikat

Kaukolan kylä

Kankare KURAJOKI 1

Inkereen kylä

? Pajari HÄHKÄNÄ 13

Muinaislinna

Pöytiön Linnamäki RUOTSALA 4

D. Ajaltaan epämääräisiä ja historiallisia kiinteitä
muinaijännöksiä.

1. Kuopat

Hähkänä Ristnummi HÄHKÄNÄ 17
Tattula Halla VÄHÄHIISI 1
Vähä-Hiisi Rinne VÄHÄHIISI 7

2. Merkit kalliossa

Inkere Toramäki INKERE 1
Tattula Haavikeoja VÄHÄHIISI 8

3. Kalkkilouhos

Inkere Kalkkimäki INKERE 22

E. "Hiidenkiukaat", pirunpellot

Hähkänä Palomäki HÄHKÄNÄ 27

Pöytiö Linnamäki RUOTSALA 4

Toramäki Pännämäki INKERE 14

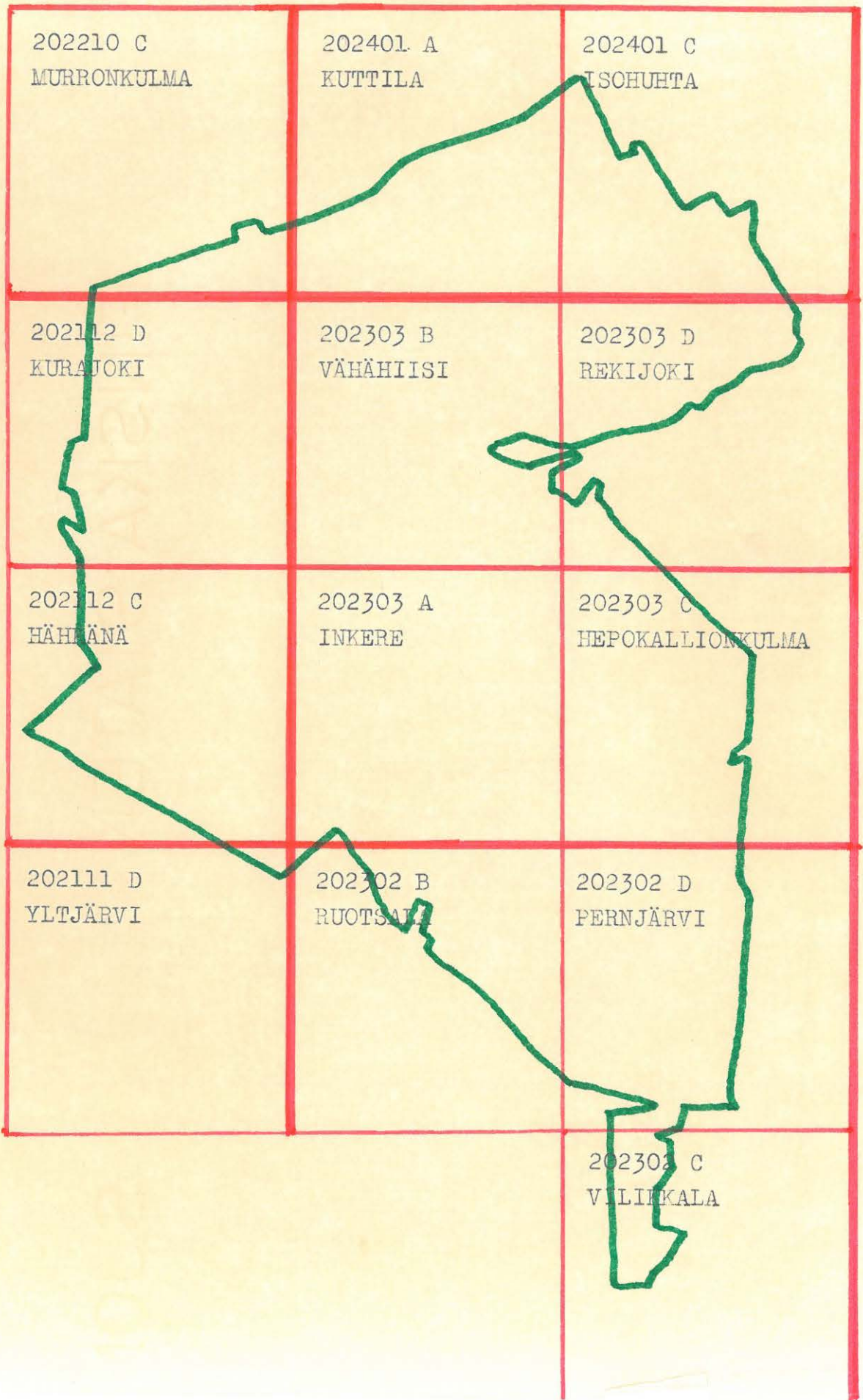
F. Tarupaikat

Hähkänä Mustakorpi HÄHKÄNÄ 24

Hähkänä Pirunkivi HÄHKÄNÄ 15

Romsila Varkaankellarin-
mäki RUOTSALA 7

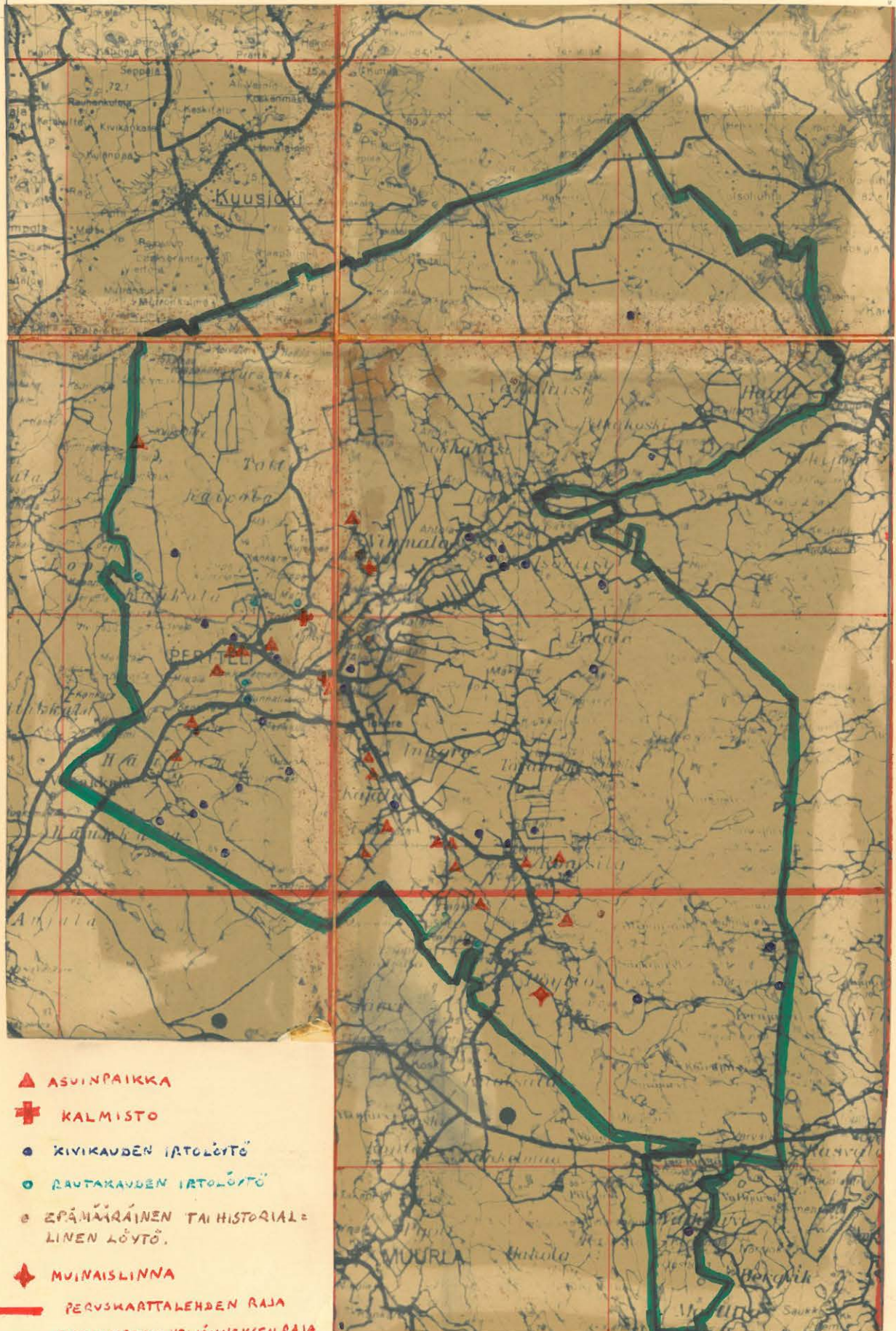
Tattula Kartanonpelto KURAJOKI 5

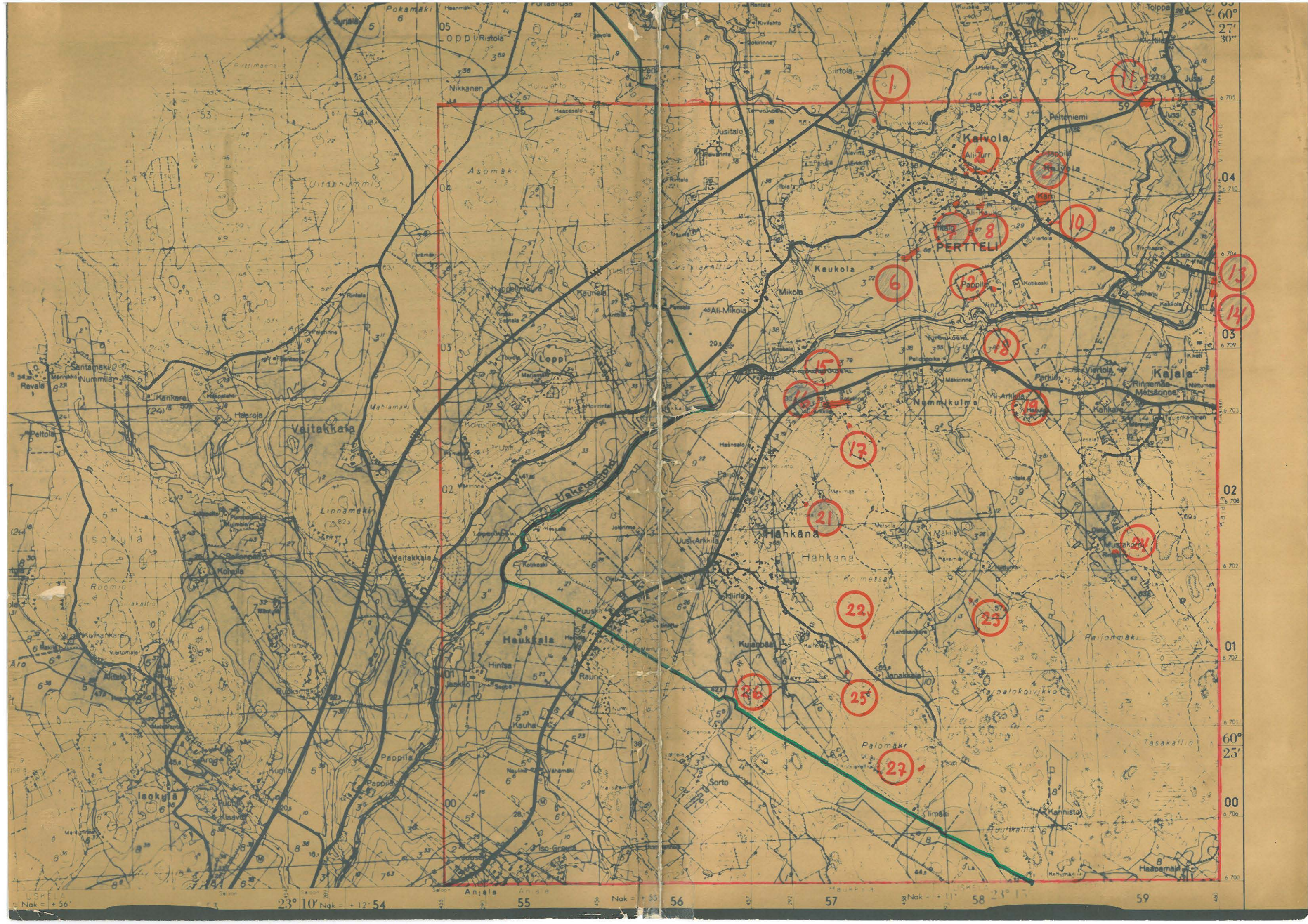
PERTTELI

MUINAISLÖYTÖJEN YLEISKARTTA

1:100000

1. PERTTELI Kaukola Rno 3 ⁶ (?)	kivik.irtolöytöjä
2. PERTTELI Kaivola	kivik.irtolöytöjä (?)
3. PERTTELI Kaivola (?)	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
4. PERTTELI Kaivola Passi 2 ³¹ (?)	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
5. PERTTELI Kaivola Passi 2 ³¹	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
✓6. PERTTELI Kaivola Yli-Kauko 5 ⁶⁶	<u>kivik.asuinpaikka</u>
✓7. PERTTELI Kaivola Kotiranta	<u>kivik.asuinpaikka</u> (?)
✓8. PERTTELI Kaivola Ali-Kauko 5 ⁸⁷	<u>kivik.asuinpaikka</u> (?)
✓9. PERTTELI Kaivola Kärri 4 ²⁹	<u>kivik.asuinpaikka</u>
10. PERTTELI Kaivola Kirkko	rautak.irtolöytö (ei kartalla)
11. PERTTELI Tattula Jussi 1 ¹⁶	
Ylöjoenpelto	<u>rautak.kalmisto</u>
12. PERTTELI Kaivola Pappila	<u>rautak.irtolöytöjä</u>
✓13. PERTTELI Inkere Pajari	<u>rautak.kalmisto tai asuinpaikka</u>
✓14. PERTTELI Inkere Pajari	<u>kivikautinen asuinpaikka</u>
15. PERTTELI Hähkänä Pirunkivi	tarinapaikka
✓16. PERTTELI Hähkänä Ali-Arkkila 3 ⁷⁹	<u>kivik.asuinpaikka</u>
17. PERTTELI Hähkänä Ali-Arkkila 3 ⁷⁹	
Ristnummi	kuoppia
18. PERTTELI Hähkänä Yli-Arkkila 3 ⁹⁰	
Sotjonkrotti	rautak.irtolöytö
19. PERTTELI Hähkänä Yli-Arkkila 3 ⁸¹	kivik.irtolöytö
20. PERTTELI Kajala	rautak.irtolöytö
21. PERTTELI Hähkänä Mäkimaa 3 ⁷⁰	<u>kivik.asuinpaikka</u> (?)
22. PERTTELI HÄHKÄNÄ Myllö 10 ⁴	kivik.irtolöytö
23. PERTTELI Hähkänä Niittymäki 3 ²⁴	kivik.irtolöytö (?)
24. PERTTELI Hähkänä Mustakorpi 3 ⁶²	kivik.irtolöytö (?)
25. PERTTELI Hähkänä Hiirla 6 ²⁶	kivik.irtolöytö (?)
26. PERTTELI Hähkänä Hiidenmäki (?)	kivik.irtolöytö
27. PERTTELI Hähkänä Palomäki	kivik.irtolöytö (?)
28. PERTTELI Hähkänä Iimetsä (?)	rautak.irtolöytö (ei kartalla)
29. PERTTELI Hähkänä (?)	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
30. PERTTELI Hähkänä (?)	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
31. PERTTELI Hähkänä (?)	kivik.irtolöytö (ei kartalla)

peruskartta 202112 C .

koordinaatit: x = 670488, y = 45780, z = 50-55 m(?)

kl Kaukola

tl RNo 3⁶ ?

om. Alina Havia, os. Pertteli

Esineet on löytänyt n. 1912 torppari M. Koskisen ajassaan miten

Kivikautisia irtolöytöjä rannalta.

KM 6578:1 kourutaltoa

KM 6578:2 tasataltoa

... talon torppareita. Mikolan isäntä, agronomi Kaarlo Sello arveli, että esineet olisivat peräisin Kurajoen etelärannalla olevalta niemikkeeltä, jossa on ollut vanha mutakuoppa. Myös Koskisen asunto on ollut siinä lähellä.

Sijainti on Salon - Sumeron maantietä Kälvölään tulevan tien pohjoispuolella tienhaarasta n. 350 m itään. Mutakuoppa on ollut aivan jousirannassa. Maa on tasainen mutamaata ja asuinpaikaksi kelpoton. Evidenssi esineet ovat joutuneet alkamaan veteen, kenties uriksi.

M. Huurteen inventointi 1965

Esineet on löytänyt n. 1912 torppari M. Koskinen ajaessaan multaa Kaukolan kylästä Kurajoen rannalta.

Koskinen on ollut Mikolan talon torppareita. Mikolan isäntä, agronomi Kaarlo Helle arveli, että esineet olisivat peräisin Kurajoen etelärannalla olevalta niemekkeeltä, jossa on ollut vanha mutakuoppa. Myös Koskisen asunto on ollut siinä lähellä.

Paikka on Salon - Someron maantieltä Kaivolaaan tulevan tien pohjoispuolella tienhaarasta n. 350 m itään. Mutakuoppa on ollut aivan joen rannassa. Maa on tasaista mutamaata ja asuinpaikaksi kelvoton. Ilmeisesti esineet ovat joutuneet aikanaan veteen, kenties uhriksi.

Löytöä koskevia tietoja

1914 Emil Stenroos, verif. 6578:1-2

1965 M.Huurteen inventointi

peruskartta 202112 C
koordinaatit n.: x = 6704 54, y = 458 42, z = 60

M. Huuska 10/15/1985
kl Kaivola

Kaukolan Mikolan tilan lähellä sijaitseva kaivola on ollut
jossain määrin tunnettu, mutta 1985 oli lapsena oltessani löytänyt
kivikautisia irtolöytöjä kaivolaan. Koska löytöjä ei ole
Kivikautisia irtolöytöjä
talletettu, ja epävarmuus, onko kyseessä todella kivi-
kautisia löytöjä? Ei talletettu

Löytöpaikan sij. Kaivola on noin 50-100 m itäkaakossa Kaivolan
lausien alueella. Tarkemmin ei paikasta voi sanoa mitään
tiedossa. Alue on ollut kaivolan omistajan hallinnassa, mikä on
jossain määrin epäselvä. Kaivola on ollut kaivon
reunan alla kaivon harjoitus ja jouti siinä paikassa, jossa löytöjä
on talletettu.

Kaivola on ollut kaivon harjoitus ja jouti siinä paikassa, jossa löytöjä
on talletettu.

M. Huurteen inventointi 1965

Kaukolan Mikolan talon isäntä agronomi Kaarlo Helle kertoi äitinsä joskus maininneen, että tämä oli lapsena ollessaan löytänyt useita kivikirveitä santakuopasta Kaivolan kylästä. Koska löytöjä ei ole tallessa, jää epävarmaksi, onko kysymyksessä todella esineet.

Löytöpaikan agr. Helle arveli olevan 50-60 m itäkaakkoon Kaivolan maamiesseuran talosta. Tarkemmin ei paikkaa voi enää saada selville. Alue on mäntyä kasvavan soraharjanteen itäpäässä, missä on paljon eri-ikäisiä sorakuoppia. Salon - Someron maantielta Kaukolaan tuleva tie kulkee harjun yli juuri niillä paikoin, jossa löytöpaikka lienee ollut.

Sorakuoppien reunoissa enempää kuin muuallakaan ympäristössä ei näkynyt mitään epäilyttävää, vaikka tarkastusmahdollisuudet olivat erinomaiset. Maaperä alueella on osaksi karkeaa soraa, osaksi hienoa hiekkaa.

Peruskartta 202112 C

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 3

ei kartalla

kl Kaivola?

Kivikautinen irtolöytö

KM 3684:14 kourutaltilta

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 3

ei kartalla

M. Huurteen inventointi 1965

Verif: K.A. Petterson ilmoittaa 1899 saaneensa taltan Kaivolän kylässä asuvalta sorvari R.W. Helsingiltä. "Ei tiedä, mistä löyty".

peruskartta 202112 C

kl Kaivola

tl Passi 2³¹

om. Arvo Niinistö, mv, os. Pertteli

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 4 ja 5

Passi

ei kartalla

Kivikautisia irtolöytöjä

4. KM 2025:2 kirveen kanta

5. KM 6589:2 kirves

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 4 ja 5
Passi
ei kartalla

M. Huurteen inventointi 1965

4. KM 2025:2 on A. Björckin stipendiaattimatallaan 1880 saama esine. Löytötiedoissa hän ilmoittaa (SMYA VI s. 48): "Kaivolan keskievaresta sain yhden kivi-aseen kappaleen, jonka lapset olivat löytäneet pellosta".

Epävarmaksi jäi, missä talossa kievvari tähän aikaan oli. Todennäköisesti kysymyksessä on Passi, mutta myös Yli-Kauko ja Jäppilä ovat mahdollisia.

Näistä taloista vain Yli-Kaukon maalla on todettu merkkejä kivi-kautisesta asutuksesta (HÄHKÄNÄ 6), mutta sopivaa maastoa on muidenkin mailla. Oraat haittasivat peltojen tarkastamista.

5. Passin mailta on peräisin KM 6589:2, jonka on löytänyt K. Lignell ja museoon toimittanut 1914 Emil Stenroos. Tarkempi paikka on tuntematon.

peruskartta 202112 C
koordinaatit: x = 6704 30, y = 458 50, z = 35

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 6
Yli-Kauko

kl Kaukola
tl Mikola 3²²
om. Kaarlo Helle, agr., os. Pertteli
kl Kaivola
tl Yli-Kauko 5⁶⁶
om. Arvo Niinistö, mv, os. Pertteli

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16764:1-2, kvartsia

KM 16765:1-3 kiviaseen sirpale, kvartsia

M. Huurteen inventointi 1965

Aivan Kaukolan ja Kaivolän kylien rajalla, Uskelanjokeen viettävän pellon yläreunassa on kivikautinen asuinpaikka, joka on osaksi Mikolan, osaksi Yli-Kaukon (kartalla Ylitalo) maalla. Täällä pistää metsän reunassa koillisesta lounaaseen pieni ja kapea mutta korkea soraharjanne, jonka laidassa on Yli-Kaukon puimala. Harjanteen eteläpuolella viettää hiekkainen pelto loivasti etelään ja muuttuu miltei tasaiseksi savipelloksi. Mainitusta hiekkaisesta osasta löytyi varsin paljon kvartsi- ja kvartsikeratofyyri-iskoksia. Enemmän niitä näytti olevan Kaivolän puolella, sieltä löytyi myös siru hiotusta kiviesineestä. Alueen pituus iskosten perusteella arvioiden on n. 100 m ja leveys n. 40 m.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M. Huurteen inventoinni
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3138 lähetetty (Kaarlo Helle)
" " n:o 3139 " (Arvo Niinistö)
1966 4.1. Rauhoitusmääräys n:o 3138 kuitattu
12.1. " n:o 3139 "

peruskartta 202112 C

koordinaatit: x = 670436, y = 458 34, z = 45

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 7
Kotiranta

kl Kaivola

tl Kotiranta

om. Martti Kotirannan perik. os. Pertteli

tl Kantola 5³⁴

om. Saara ja Eeva Kantola, os. Pertteli

Kivikautinen asuinpaikka?

KM 16766:1-2 kvartsia

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 7
Kotiranta

M. Huurteen inventointi 1965

Paikka on Kotirannan talosta etelään ja Kantolan talosta länteen. Maantieltä tulevan tien eteläpuolella on kapea Kotirannalle kuuluva peltosarka, josta löytyi pari kvartssia. Pieni sirpale löytyi myös tästä etelään, Kantolan pellon pinnasta.

Alue on loivasti lounaaseen viettävää hiekkapeltoa. Sen tarkastaminen oli helppoa, mutta useampia kvartseja ei näkynyt.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3125 lähetetty (Kotirannan perik.)
1966 3.1. " " kuitattu
1965 31.12. " n:o 3124 lähetetty (S. ja E. Kantola)
1966 4.1. " " kuitattu

peruskartta 202112 C

koordinaatit: x = 6704 34, y = 458 50, z = 45-50

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 8
Ali-Kauko

kl Kaivola

tl Ali-Kauko 5⁸⁷

om. Pentti Rantanen, mv, os. Pertteli

Kivikautinen asuinpaikka?

KM 16767 kvartsia

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 8
Ali-Kauko

M. Huurteen inventointi 1965

Paikka on Ali-Kaukon talosta 60 - 70 m etelään Uskelanjokeen päin viettävän pellon yläosassa. Hiesuisen pellon ympäröimänä täällä on hietikkokumpare, jonka rinteeltä löytyi muutama kvartsi. Oras haittasi huomioiden tekoa.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi

1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3126 lähetetty

peruskartta 202112 C

koordinaatit: x = 6704 36, y = 458 90, z = 40

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 9

Kärri

kl Kaivola

tl Kärri 4²⁹

om. Aarne Aaltonen mv, os. Pertteli

Kirkkomaa

om. Perttelin seurakunta

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16768: 1-4 kvartsia

KM 1689~~7~~ kirves

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva + 32608

Kärriin talon pellosta Perttelin kirkon ja hautausmaan pohjoispuolelta löytyi kivikautisen asuinpaikan merkkejä.

Paikka on Kärriin talosta itään ja kaakkoon oleva peltorinne. Maaperä on hiekkamultaa. Sen yläosassa on melkoisesti kvartsiiskoksia. Kaikesta päätellen asuinpaikka ulottuu myös hautausmaan alueelle. Sieltä oli näet haudankaivaja Artturi Nummenpää löytänyt 1950-luvulla kivikirveen, jonka keräilijä Jouko Pukki Perniöstä oli saanut haltuunsa. Syksyllä 1965 esine tuli Kansallismuseoon (KM 16897).

Löytäjä ei enää varmuudella muistanut löytöpaikkaa. Mahdollisesti se on tullut esille kirkon eteläpuolelta Nikun sukuhautaa kaivettaessa.

(Pukin tietojen mukaan löytynyt kirkon itäpuolelta).

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 9-10

KÄRRI (KIVIK. ASP.)

KIRKKO

† 32608

PERTTELIN KIRKON SEUTU NÄHTYNÄ
KAAKOSTA HAAVIKEOJAN VARRESTA
KESKELLÄ KIRKKO, SIITÄ OIKEALLE KÄRRI.
ASUINPAIKKA PUNAISELLA.

M. HUURRE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi

1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3122 lähetetty

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 10
Kirkko

peruskartta 202112 C
koordinaatit: x = 6704 24, y = 458 93, z = 40

kl Kaivola
tl Kirkko
om. Perttelin seurakunta

Rautakautinen irtolöytö?

rannerengas?

M. Huurteen inventointi 1965

Haudankaivaja Artturi Nummenpää kertoi löytäneensä aikoinaan kirkon luota hautaa kaivaessaan rannerenkaan, joka mahdollisesti on jossain romujen joukossa. Mitään muita rautakautisia löytöjä ei kirkon luota tunneta, mutta lähiympäristöstä niitä on useitakin runsaan kilometrin säteellä: Pappila (HÄHKÄNÄ 12), Uotila (KURAJOKI 4), Tattulan Jussin Kartanopelto (KURAJOKI 5) ja Ylöjoenpelto (HÄHKÄNÄ 11) sekä Inkereen Pajari (HÄHKÄNÄ 13).

Nykyinen kirkko lienee rakennettu v:n 1500 vaiheilla. Aikaisemmin on paikalla nähtävästi ollut puukirkko, jo 1300-luvulla. Paikalla lienee ollut markkinapaikka. (Kirkosta, sen rakentamisesta ja markkinapaikasta ks Oja: Perttelin historia s. 42-52).

peruskartta 2021~~1~~ 12 C
koordinaatit: x 6704 98, y = 459 56, z = 30

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 11

Ylöjoen pelto

kl Tattula
tl Jussi 1¹⁶
om. Ossi Vierjoki mv, os. Pertteli
Oiva Vierjoen perikunta -"-

Rautakautinen kalmisto

- KM 5857:1 rautainen keihäänkärki, putki hopeakoristeinen
- KM 5857:2 rautainen keihäänkärki
- KM 16679:1 rautainen keihäänkärki
- KM 16679:2 rautainen vyönsolki
- KM 16679:3-6 rautanaula, hioinkiven sirpale, keramiikkaa, palanutta luuta.

M. Huurteen inventointi 1965

Kesällä 1911 tuli Kansallismuseoon kaksi rautaista keihäänkärkeä, jotka oli löytänyt Werner Lehti Perttelin pitäjän Tattulan kylän Ali-Tolpan talon Ylijoen pellostä kyntäessään. 1914 A. Hackman kävi tarkastamassa paikkaa, teki siitä karttaluonnoksen ja otti valokuvan. Sen sijaan kertomusta ei ole.

Ali-Tolpan talo on hävinnyt nyttemmin niin perusteellisesti, ettei nimikään ole säilynyt. Se on ollut Perttelin kirkosta runsas 1 km koilliseen Kurajoen (Hackmanilla Tattulanjoki) itäpuolella nykyisen Jussin talon luona, Perttelistä Tattulan kautta Kuusjoelle vievän tien ja Vihmalosta tulevan tien risteyksen eteläpuolella. Ylijoen, eli kuten nykyisin sanotaan, Ylöjoenpelto on Kurajoen länsirannalla vastapäätä Jussin taloa, kirkolta tulevan maantien varressa sen eteläpuolella aivan Tattulan ja Kaivolon rajalla.

Jokilaakso on leveä ja korkeatörmäinen, kuten yleensä tämän seudun jokilaaksot. Pelto törmän päällä on tasaista kivetöntä savimultaa.

Opettaja Juvan kautta sain keihäänkärjen KM 16679:1, jonka koululainen Matti Vierjoki oli tuonut Kaivolon koululle ja jonka hänen isänsä mv Oiva Vierjoki (†) oli joskus löytänyt tästä pel-

lostta. Kolmen keihäänkärjen löytyminen samalta paikalta viittasi kalmistoon, vaikka paikka ensi silmäyksellä ei ollenkaan vaikuta sellaiselta. Lähemmin tarkastellen löytyi pellon pinnalta oraiden joukosta runsaasti pientä keramiikan murua, palaneen luun sirpaleita jne, joka merkitsee polttokalmistoa. Tiheimmin siruja näytti olevan maantien lähellä, siinä jossa rinne alkaa jyrkemmin viettää jokeen, ja josta Hackmanin kartan mukaan ovat v:n 1911 keihäänkärjet löytyneet.

Pelto on, kuten sanottu tasaista ja kivetöntä. Vain maantien ja pellolle tulevan tien kulmauksessa on kiven ja maansekainen kumpare, joka nähtävästi on syntynyt tienteossa. Palanut luu viittaa polttokalmistoon. Mikäli siinä jotain kiveystä on ollut, on se raivattu pois varsin tarkkaan.

Monet Perttelin rautakautisista irtolöydöiksi merkityistä esineistä ovat löydetty samantapaisilta paikoilta joenrantapelloilta. Mahdollisesti samanlaisia kalmistopaikkoja on siis muitakin, vaikka niiden toteaminen on vaikeaa varsinkin kasvillisuuden ehdittyä nousta tiheäksi.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1911 J.A.Laaksonen.verif. 5857:1-2
1914 A.Hackman,kartta ja valokuva l. 4109
1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3123 lähetetty
1966 4.1. " " kuitattu

peruskartta 202112 C
koordinaatit: x = 6703 80, y = 458 57, z = 30

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 12
Pappila

kl Kaivola
tl Pappila 1⁹ (Vintilä)
om. Perttelin seurakunta

Rautakautisia irtolöytöjä

KM 14792:1 hevosenkenkäsolki

14792:2 pronssiesine

M. Huurteen inventointi 1965

6. 12. 1959 toi mv Aapeli Niinistö Kansallismuseoon hevosenkänkäsoljen ja toisen pronssiesineen, jotka kirkkoherran rouva Kaarina Honkanen oli löytänyt Perttelin pappilan puutarhasta (verif.)

Löytöpaikka on pappilan länsipuolella, asuinrakennuksen päädyistä n. 15 m, omenapuiden juurella. Sen luo pistää Uskelanjoesta vanha ojan notko, joka täällä on jo varsin matala. Puutarhan pohjois- ja luoteispuolella on pihamaata ja ulkorakennuksia, lännessä taas tasaista savipeltoa. Mitään kumpareita tai kivikkoisia kohtia ei alueella näy.

Puutarhassa maa on peltomultaa, jonka seassa on paljon kaikenlaista sirpaletta: kuonaa, lasia, tiiliä ym. Siinä enempää kuin viereisellä kesantopellolla ei voinut erottaa mitään kalmistoon tms viittaavaa.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1959 Aapeli Niinistö,verif. 14792:1-2
1965 M.Huurteen inventointi

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 13
Pajari

peruskartat 202112 C ja 202303 A
koordinaatit: x = 6703 86, y = 460 00, z = 30

kl Inkere
tl Pajari
om. Aapeli Niinistö mv, os. Pertteli

Rautakautinen kalmisto tai asuinpaikka

KM 12387 pronssisormus

KM 16769:1-5 keramiikkaa ym

M. Huurteen inventointi 1965

valokuvat + 32609-610

Joskus sodan aikana löysi emäntä Sigrid Niinistö Inkereen kylän Pajarin talon puutarhasta ristiretkiaikaisen sormuksen, jonka hän 1949 lahjoitti Kansallismuseolle.

Pajarin talo on Uskelanjoen itärannalla Perttelin kirkosta runsas kilometri itäkaakkoon Uskelanjoen sillan luona maantien eteläpuolella. Talon länsipuolella, sen ja joen välillä, on puutarha, joka suhteellisen jyrkästi viettää jokeen. Rinteen yläosassa on pihamaata tasoitettu rakentamalla terassia, alempana on omenapuita. Puutarhan eteläpuolella on peltoa.

Koko puutarha on vanhaa moneen kertaan myllättyä peltomultaa, jonka seassa on paljon eriaikaista rojua. Sormuksen lisäksi oli emäntä löytänyt sieltä palan koristettua rautakautista saviastiaa (16769:33). Inventoinnin yhteydessä löytyi omenapuiden juurelta melkoisesti keramiikkaa ja hiukan muutakin mahdollisesti esihistoriallista. Myös puutarhan eteläpuolella olevalla pellolla näkyi hiukan keramiikkaa. Tiilenpalasten ym. jätteidensä vuoksi oli niitä hankala erottaa, samoin omenapuiden välillä kasvava nurmi haittasi.

PERITTELI

Paikalla on selvästi ollut jokin rautakauden lopun kiinteä muinaisjäännös, josta ei ainakaan maan päällä ole nykyisin merkkiäkään. Mahdollisesti kysymyksessä on asuinpaikka, mutta ruumiskalmisto on myös mahdollinen.

M. Huurteen inventointi 1965

Pajarin talon luota on myös kivikautiseen asuinpaikkaan viittavia löytöjä (HÄHKÄNÄ 14).

Loikka söden aikana lövst emåttå Sigrid Wihlstedt Iakereen kylån Pajarin talon puutarhasta ristikäikkänsen sormukseen, jonka hän 1949 lahjoitti Kansallismuseolle.

Pajarin talo on Häkelaanjoen itäpuolella Pertteelin kirkosta noin 1,5 kilometri itäkkäkköön Häkelaanjoen allian luona. Maantien etäisyydellä. Talon lämpöpuolella, sen ja joen välillä, on puutarha, joka suhteellisen tyhkkävi viettää jokeen. Risteen yläosassa on pihamaasta fassoitettu rakentamalla terassa. Alueensa on omennut. Puutarhan eteläpuolella on peitto.

Koko puutarha on vanha, monessa kohtaan wyllyttöy peltomaa. Jotkut osat on paljon erikälästä toista. Sormuksen liiskäli oia emåttå lövttöy stäit pään koristettus rautakautista asuista (1965:33). Inventoinnin yhteydessä lövtyi omennutiden tunteita melkoisesti keramiikka ja hiukan mutakin mahdollisesti esihistoriallita. Myös puutarhan eteläpuolella olavalla peltolla on kyl hiukan keramiikka. Tilinpuolestaen ym. jättäiden vuoksi oia nillä hankala erottaa, samoin omennutiden välillä kasvava nurmi

halkasi

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 13-14

PAJARI

32609

32610

KUVA OTETTU ETELÄSTÄ, PAJARINTALO JA NAVETTA OIKEALLA. VASEM-
MALLA RANTASAUNA, SEN JA KUUSIAIDAN VÄLISTÄ NÄKYY USKELANJOEN
SILTA, MAANTIE PERTTELIN KIRKOLTA INKEREELLE MENEVÄ KUUSIAIDAN
TAKAA, RAUTAKAUTISIA LÖYTÖJÄ OMENAPUIDEN JUURELTA KUUSIAIDAN TÄLTÄ
PUOLEN, KIVIKAUTISIA ETUALALLA OLEVALTA PELLOLTA.

M. HUURRE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1949 Sigrid Niinistö, verif. 12387
1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3129
1966 10.1. 2 " kuitattu

POSTITUS
MÄÄRÄYKSIÄ
Pajant

Rautakautista valmistetut kalusteet

EM 12387 pronssi
EM 12388 pronssi

peruskartat 202112 C ja 202303 A
koordinaatit: x = 6703 75, y = 460 00, z = 30

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 14
Pajari

kl Inkere
tl Pajari
om. Aapeli Niinistö mv, os. Pertteli

Kivikautinen asuinpaikka

KM 4403:1 kourutaltan kappale

KM 4403:2 taltan kappale

KM 16769:6-8 kvartsia y.m.

Perttelin museo: oikokirveen kappale
luukärki
pieni reikäkivi

M. Huurteen inventointi 1965

valokuvat ks HÄHKÄNÄ 13

1904 toimitti Kustaa Wass museoon kiviesineet KM 4403:1 ja 2, jotka verifikaatin mukaan on löytänyt Johan Kustaa Lindfors Perttelin Inkeren kylän Pajarin talon kotonitusta.

Kotoniittu on Pajarin talon itä- ja eteläpuolella oleva pelto-alue. Sieltä, navetan itäpuolelta on löydetty myös kirveen pala, joka on Perttelin museossa, peruskartta 202303 A, koordinaatit: $x = 6703\ 80$, $y = 460\ 10$.

Tämä Kotoniittu on tasaista peltoa, oras haittasi tarkastusta eikä mitään löytynyt. Sen sijaan joenrantapellon yläosasta navetan kohdalta löytyi muutama kvartsi. Ilmeisesti täällä on myös kivikautinen asuinpaikka. Rantapellosta ovat myös karkeatekoinen luukärki ja pieni reikäkivi, joiden aika on epävarma.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1904 K.Wass ,verif. 4403:1-2
1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3129
1966 10.1. " " kuitattu

peruskartta 202112 C
ruutu 03/57

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 15
Pirunkivi

kl Hähkänä

Tarinapaikka

M. Huurteen inventointi 1965

Uskelanjoessa on Hähkänän kylän Ali-Arkkilan talosta pohjoiseen suuri kivenlohkare, jota sanotaan Pirunkiveksi. Sen luona joessa on vaarallinen paikka, joka ei koskaan jäädy. Kiven juurelta on kuultu lapsen parkua ja pääsiäisaamuisin se kuulemma tanssii. (Kertoja Ali-Arkkilan isäntä mv Arvo Tuomi).

Kiven tarkempi sijainti jäi määrittelemättä.

peruskartta 202112 C

koordinaatit: x = 6704 08, y = 457 56, z = 35

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 16

Ali-Arkkila

kl Hähkänä

tl Ali-Arkkila 3⁷⁹

om. Arvo Tuomi mv, os. Hähkänä Salo

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16786 kvartsia

Perttelin m. eteläsuomalainen tasataltta

pohjalainen kourutalтта

käyräselkäinen kourutalтта

kaksoiskourutalтта

kourutalтта

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 16

Ali-Arkkila

M. Huurteen inventointi 1965

valokuvat 32611-612

Ali-Arkkilan talo on Uskelanjoen eteläpuolella, laajahkon nummi-alueen pohjoisrinteellä. Sen ja joen välistä kulkee maantie Sa-losta Kiikalaan ym. Talon kohdalla on kilometripylväs 8/37.

Tien ja talon navetan välillä on loiva pohjoiseen viettävä pelto-rinne; talo itse on ylempänä puistikossa. Maaperä paikalla on hiekkamultaa.

Esineet ovat löytyneet pellostä navetan ja maantien väliltä, lähinnä alueen yläosasta. Joku niistä on löydetty kaivettaessa perustusta vanhan väen rakennusta varten maantieltä tulevan tien länsipuolelle n. 60 m maantiestä. Tarkemmin ei löytöjä osattu paikallistaa.

Inventoitaessa oli alueen yläosa lähinnä navettaa laitumena ja alempana kasvoi tiheä oras, joten tarkastus oli hankalaa. Navetan itäpuolella ulottuu pelto yleemmäksi rinteeseen ja koska siellä oli perunaa, oli tarkastaminen helpompaa. Sieltä, aivan perunamaan luoteiskulmasta löytyi yksi kvartsi-iskos, joka jäi ainoaksi inventointilöydöksi. Talon pohjoispuolella puutarhasa oli viemärioja auki, maaperä oli hiekkaa, mutta mitään ei näkynyt. Ei myöskään pihassa tai taloon tulevan tien varresta enempää kuin sen länsipuolella olevalla pellolla voinut havaita mitään.

Esineiden lukumäärä viittaa asuinpaikkaan, joskaan inventoidessa ei sitä voitu varmistaa. Todennäköisesti keskus on navetan ja maantien välillä.

32611

32612

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 16
ALI-ARKKILA

KUVA OTETTU IDÄSTÄ. ALI-ARKKILAN TALO VASEMMALLA PUOLEN
TAKANA. KESKELLÄ NAVETTA, VANHAN VÄEN ASUNTO OIKEANPUOLISEN KUVAN
KESKELLÄ. LÖYTÖALUE NAVETASTA ALASPÄIN. KVARTSI-ISKOS PELLON KULMASTA (X)

M. HUURRE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M. Huurteen inventointi

1965 31.12. Rahoitusmääräys n:o 3121

1966 14.1. " " kuitattu

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 17

peruskartta 202112 C

koordinaatit: x = 6702 94, y = 457 65, z = 55

Ristnummi

kl Hähkänä

tl Ali-Arkkila 3⁷⁹

om. Arvo Tuomi mv, os. Hähkänä Salo

Kuoppia

M. Huurteen inventointi 1965

1913 oli Uskelan nimismies Lindbohm ilmoittanut, että Perttelin pitäjän Hähkänän kylän maalla Ristnummi nimisellä mäellä on hautakumpuja, jotka eivät hänen mielestään kuitenkaan näyttäneet kovin vanhoilta. (A. Europaeuksen muistiinpano 1913 top. arkistossa).

Ristnummi oli Ali-Arkkilan talon eteläpuolella oleva nummialue, jonka yli kulkee vanha maantie. Tämän varressa on mm Ristnummen torppa (om. Edla Virtanen). Mitään hautakumpuja ei nummelta tunnettu. Sen sijaan vanhan maantien varressa, sen ja Ali-Arkkilan talon välillä, talosta tulevan tien itäpuolella on joukko haudan tapaisia kuoppia. Mahdollista on, että yllämainitussa tiedossa on erehdytty tekemään kuopista kumpuja.

Kuopat ovat soikeita, 2 - 3 m pitkiä ja melko syviä. Osa niistä on hävinnyt, kun paikalta on otettu hiekkaa. Tällöin on huomattu, että kuopan pohjalla on ollut 10 sm vahvuisen maakerroksen alla vahva hiilikerros.

Ali-Arkkilan isäntä arveli kuoppia nauriskuopiksi ja osunee siinä oikeaan.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1913 A.Europaeuksen muistiinpano
1965 M.Huurteen inventointi

Luoppi-

peruskartta 202112 C
ruutu 03/58

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 18

Sotjonkrotti

kl Hähkänä
tl Yli-Arkkila 3⁹⁰
om. Hannes Riski mv, os. Hähkänä Salo

Rautakautinen hajalöytö

KM 6579:3 soikea tuluskivi

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 18
Sotjonkrotti

M. Huurteen inventointi 1965

1914 lähetti Emil Stenroos museolle mm soikean tuluskiven, joka kysymyslehden mukaan on löydetty Hähkänän kylästä Yliarkkilan talon maalta. Löytäjä oli Kustaava Virtanen ja tarkempi löytöpaikka "tekoniittu Sokjanojan rannassa".

Nimi tarkoittaa nähtävästi Sotjonojaa eli Sotjonkrottia (myös Nalkinkrotiksi sanottu), joka laskee etelästä Yli-Arkkilan talon länsipuolitse Uskelanjokeen. Salo-Inkere maantie ylittää sen kilometripylvään 9/36 vaiheilla. "Tekoniitty" lienee ollut tien ja joen välillä Sotjonkrotin länsipuolella. Niitty on tasaista savimaata.

Tuluskiveä voi pitää selvänä hajalöytönä.

peruskartta 202112 C
ruutu 03/58

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 19

Yli-Arkkila

kl Hähkänä

tl Yli-Arkkila 3⁸¹

om. Hannes Riski mv, os. Hähkänä Salo

Kivikautinen irtolöytö

KM 6589:3 eteläsuomalainen tasataltta

M. Huurteen inventointi 1965

Emil Stenroosin 1914 lähettämiin esineisiin kuuluu mm tasataltta, joka on löytynyt "Hähkänän kylästä Ylöstupa-nimisen talon maalta Santapakka-nimisestä pellostä Uškelanjoen rannalta! Löytäjä oli A. Ylöstupa, (verif.)

Ylöstupa on sama kuin Yli-Arkkila. Santapakka-nimistä paikkaa ei enää tunneta. Ainakaan aivan joen rannassa ei ole sellaista maastoa, johon nimi sopisi. Sen sijaan itse talo on paikalla, jota voisi sanoa "santapakaksi". Se on mäkiharjanteen pohjoispäässä ja sen ympärillä on, varsinkin itäpuolella, hietikkoisia rinnepeltoja. Mahdollisesti taltta on löytynyt jostain talon läheltä. Tarkastusmahdollisuudet olivat paitsi talon itäpuolella, missä hiekkaista sokerijuurikasmaata oli hyvä tutkia. Mitään asuinpaikan merkkejä ei kuitenkaan näkynyt.

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 20

peruskartta 202112 C?

Kajala

kl Kajala

Rautakautinen irtolöytö

KM 3684:44 ketjukkannatin

M. Huurteen inventointi 1965

1899 toimitti K.A. Pettersson museoon mm pronssisen ketjunnattimen, josta hän verifikaatissa antaa seuraavat tiedot:
"kirjahaka, löysi ja möi Everd Laaksonen Perttelin pitäjän Inkerin kylän Kajalan talon maalla. Löydetty mainitun Kajalan pellostasta. Ei muistanut paikkaa".

Mainittu Kajalan talo tarkoittaa nähtävästi Kajalan entistä sotilasvirkataloa, jossa nykyisin on kunnalliskoti. Se ei ole Inkeren kylää vaan tämän naapurina olevaa yksinäistilaa. Koko nykyinen Kajalan kylä on kuulunut ennen samaan tilaan eikä löytöpaikkaa voi tarkemmin saada selville. Kannattaa kuitenkin todeta, että Kajalan tilan päärakennus, nyk. kunnalliskoti, on lähellä Uskelanjoen rantaa, vain 400 m etelälounaaseen Pajarin rautakautisesta löytöpaikasta (ks HÄHKÄNÄ 13).

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 21
Mäkimaa

peruskartta 202112 C
koordinaatit: $x = 6702\ 43$, $y = 457\ 37$, $z = 55-60$

kl Hähkänä
tl Mäkimaa 3⁷⁰
om. Vieno Loukonen, Hähkänä Salo

Kivikautinen asuinpaikka?

KM 16784:1-2 alkeellinen kirves, kvartsikeratofyyri-iskos

M. Huurteen inventointi 1965

Ajellesani polkypyörällä vanhaa maantietä Hähkänän kylästä Inkereelle päin huomasin maantien ojassa kirveen KM 16784:1. Se oli melko äskettäin avatun ojan pohjalla tien kaakkoispuolella, toisella puolella olevan Aulis Jokisen omistaman talon kohdalla. Tien kaakkoispuolinen metsä kuuluu Mäkimaan talolle, joka on tästä paikasta n. 100 m koilliseen. Maaperä paikalla on kivikkoista hiekkamaata. Sitä tarkasteltaessa löytyi ojasta vielä keratofyyri-iskos. Maasto viettää länteen päin ja sopisi asuinpaikaksi. Sekä kirves että iskos olivat irtaimen hiekan joukossa ojan pohjalla, joten on mahdollista, että ne ovat joutuneet sinne tielle ajetun soran joukosta. Soraa on paikalle tuotu Kajalan kylän hiekkakuopasta (peruskartta 202112 C ruutu 02/59, RNo 2¹², korkeus 60-65 m). Niiden ympäristössä ei kuitenkaan ollut mitään havaittavissa.

peruskartta 202112_C

koordinaatit: $x = 6701\ 58$, $y = 457\ 73$, $z = 67\ \frac{1}{2}$

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 22
Myllö

kl Hähkänä

tl Myllö (Myllly) 10⁴

om. Kaino Suomi mv, os. Hähkänä Salo

Kivikautinen irtolöytö

KM 9175 vasarakirves

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 22

Myllö

1930 toi Elis Manelius museoon vasarakirveen, jonka hän oli löytänyt Perttelin Hähkänän kylästä Myllyn tilan maalta "hiekkakuopasta, jossa on hiekkaa n. 1 $\frac{1}{2}$ m, verraten karkeaa, osittain soraa. Myllyn tilalla vajaa km joks. suoraan itään, mäntymetsästä parin km:n päässä joesta". "Metsästä, mistä kirves löytyi, vähän itään päin on Janakkalan niitty". (Verif.).

Löytäjä Elis Manelius (myöh. Kuirimo) on kuollut eikä löydöstä tiedetty mitään. Paikka on ilmeisesti metsässä Myllyn eli Myllön talosta n.650 m itäkaakkoon, Janakkalan talosta n. 260 m NNW, Hähkänän kylästä Janakkalan ohi vievän tien koillispuolella, tiestä n. 100 m. Täällä on matala vanha sorakuoppa kolmen talon (Myllö, Janakkala, Nikkanen) yhteisen rajapyykin lähellä. Alue on tasaista mäntynummea, idässä on Janakkalan niitty 150 m päässä.

Kirves oli löytynyt kuopan pohjalle vierineestä maasta ja reiässä olleesta maasta oli päätelty, ettei se ole ollut aivan pinnassa (verif.). Tarkka syvyys jää epäselväksi. Kuoppa on varsin matala, mutta hautalöytö on silti mahdollinen.

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 23
Niittymäki

peruskartta 202112 C
koordinaatit: x = 6701 83, y = 458 42, z = 55-60

kl Hähkänä
tl Niittymäki 3²⁴
om. Sofia Nurmi vm, os. Hähkänä Salo

Kivikautinen irtolöytö

poikkikirves(?), ei talletettu

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 23
Niittymäki

M. Huurteen inventointi 1965

Kunnallisneuvos Kaarlo Aitamäki kertoi, että joskus 1930-luvun lopulla oli Hähkän kylän Niittymäen tilan maalta löytynyt kivi-
kirves, jonka pikkupojat olivat särkeneet.

Niittymäen talossa muistettiin kyllä kirves, joka kuvauksesta päätellen lienee ollut poikkikirves. Se oli löytynyt pellostalosta etelälounaaseen, talon ohi virtaavan ojan itäpuolelta, mutta tarkempi paikka jäi epävarmaksi. Se on ehkä hiekkainen kumpare talosta n. 250 m SSW. Muuten pellot ovat tasaista savimaata.

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 24
Mustakorpi

peruskartta 202112 C
ruutu 02/59

kl Hähkänä
tl Mustakorpi 3⁶²
om. Erland Lehtola mv, os. Hähkänä Salo

Kivikautinen irtolöytö(?): aarnivalkea

"kivinen höylänterä"

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 24
Mustakorpi

M. Huurteen inventointikertomus 1965

Vieno Lehtolalta (os. Mähkänä Salo) kuulin, että Mustankorven pellostasta oli v:n 1935 tienoilla löydetty kivinen "höylänteriä". Sen myöhemmät vaiheet ovat tuntemattomat.

Löytöpaikka on pienen ojan itäpuolella oleva hiekkainen länteen viettävä peltorinne, talosta n. 150 m itään, Rintalan talosta luoteeseen. Alue sopii erinomaisesti asuinpaikaksi, mutta löytöjä ei tullut.

Lähellä tätä paikkaa, metsäisellä mäenrinteellä Yrjö Lehtolan maalla kuuluu aarnivalkea palavan.

peruskartta 202112 C
ruutu 01/57

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 25
Hiirla

kl Hähkänä
tl Hiirla 6²⁶
om. Pentti Mäenpää mv, os. Hähkänä Salo

Kivikautinen irtolöytö?

reikäaseen puolikas? hukassa

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 25

Hiirla

M. Huurteen inventointi 1965

Hiirlan talon isäntä mv Pentti Mäenpää kertoi löytäneensä joskus pellostaan reiällisen kivikirveen puolikkaan, jonka hän oli antanut muinaisesineiden keräilijälle Jouko Pukille. Pukin kokoelma, jonka hän 29. 11. 65 luovutti Kansallismuseolle, ei tällaista esinettä kuitenkaan sisältänyt.

Esine oli löytynyt metsän ympäröimän pienen pellon itäosasta Hiirlan talosta n. 1 km kaakkoon, Hähkänän kylästä Janakkalan ohi vievän metsätien eteläpuolelta. Pelto on osittain hietikoista tasaista maata, sen keskellä virtaa pieni oja. Mitään merkittävää ei ollut näkyvissä, asuinpaikasta tuskin on kysymys.

peruskartta 202112 C
ruutu 01/57

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 26
Hiidenmäki

kl Hähkänä
yhteismaa?

Kivikautinen irtolöytö

Perttelin museo: kourutaltoa

M. Huurteen inventointi 1965

Perttelin museossa on kourutaltoa, jonka sanotaan löytyneen "Hähkänän hiekkakuopasta" (Kansallismuseolla Hähkänä on muuntunut Heksämäksi!). Tämä on ilmeisesti Hähkänän kylän yhteinen hiekkakuoppa, joka on Hiittenummi eli Hiidenmäki-nimisellä alueella Uskelan ja Perttelin rajalla. Hiittenummi on peltojen ympäröimä kallioinen metsäalue Hiirlan talosta vajaa 1 km etelään, Hiidenmäki l. Hiirmäki on sen Perttelin puoleinen pohjoiskärki. Suurin osa Perttelin puoleisesta nummesta kuuluu Hiirlalle, mutta siellä on myös Hähkänän kylän yhteinen hiekkakuoppa. Mitään kivikautista ei näkynyt.

Nimien Hiittenummi - Hiidenmäki - Hiirmäki alkuperä jää epäselväksi. Rautakauden löytöjä ei kovin läheltä ole, joten nimien liittyminen rautakauden asutukseen on - ainakin toistaiseksi - epätodennäköistä. Alueella ei ole mitään merkittävää kivikkoa tai louhikkoa eikä se ole mitenkään jylhän näköistä. Mitään hiisitarinoita en paikasta kuullut. Alueella on tuskin tekemistä Perttelin Ison-Hiiden tai muiden "hiisikylien" kanssa. Mahdollisesti talon nimi Hiirla (Hiirlä, Hiirö; Perttelin historia s. 67) on ollut nimen lähtökohtana.

peruskartta 202112 C

koordinaatit (pirunpelto): $x = 6700$ 74, $y =$
458 10, $z = 85$

kl Hähkänä

tl Hiirla 6²⁶

om. Pentti Mäenpää mv, os. Hähkänä Salo

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 27

Palomäki

Kivikautinen irtolöytö?; pirunpelto

kourutaltta?, hukassa

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 27
Palomäki

M. Huurteen inventointi 1965

Palomäki on laajahko metsäinen kalliomäki Uskelan rajalla Hiir-
lan talosta n. 1 $\frac{1}{2}$ km kaakkoon. Sen kaakkoisosassa on kalliol-
la Iimäen talosta n. 250 m pohjoiseen pirunpelto. Hähkänän kou-
lun opettajalta Greta Valtaselta kuulin, että joskus 1950-luvul-
la, kun koululaiset olivat siellä retkellä, oli Kari Tähtinen löy-
tänyt pirunpellostä kivitaltan. Kivikkoa oli silloin kaiveltu
laajemmin, mutta tuloksetta.

Löytäjää itseään en tavannut, mutta hänen isänsä kuvauksen pe-
rusteella kysymyksessä on ehkä ollut sukkulanmuotoinen kourutalt-
ta. Pojat olivat rikkoneet sen ja palat olivat hävinneet.

Pirunpellossa ei näkynyt mitään erikoista.

peruskartta 202112 C
ruutu 00/57-58?

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 28
Iimetsä?

kl Hähkänä

Rautakautinen irtolöytö

KM 6704:4 rautakirves

PERTTELI
HÄHKÄNÄ 28

Iimetsä?

M. Huurteen inventointi 1965

1914 oli Emil Stenroos lähettänyt museolle kirveen, joka oli löydetty "Perttelin pitäjän Hähkänän kylästä ikinimistä metsä kuokatessa löytäjä Evert Altonen".

"Ikimetsä" on ilmeisesti Iimetsä Uskelan rajalla Palomäen lähellä. Täällä on Iimäen talo (RNo 6²⁵) ja Iipelto. Mahdollisesti Aaltonen on löytänyt kirveen mainitun pellon vaiheilta. Löytöpaikka jäi kuitenkin täysin epäselväksi.

peruskartta 202112 C

kl Hähkänä

Kivikautinen irtolöytö?

tasataltta? hukassa

M. Huurteen inventointi 1965

mv Aarne Aaltosella on ollut hallussaan kivinen taltta, jonka tämänhetkinen sijainti on tuntematon. Löytöpaikasta ei ole tietoa, mutta todennäköisimmin se on Hähkänän kylän alueelta.

PERTTELI

HÄHKÄNÄ 30 ja 31

peruskartta 202112 C?

kl Hähkänä?

Kivikauden irtolöytöjä

30. KM 2025:3 sukkulanmuotoinen kourutaltta
31. Pertteli Hähkänän kansakoulu: oikokirves

M. Huurteen inventointi 1965

30. Kourutaltan KM 2025:3 toi A. Björk museoon stipendiaattimat-
kallaan 1880. Sen oli lahjoittanut Kaivolän kestikievarin ren-
ki, joka oli saanut sen "Häkänän kylästä huutokaupassa ostettuin
säilyjen joukossa" (SMYA VI s. 48). Löytöpaikka on siis tuntema-
ton, mutta mahdollisesti se on Hähkänän alueelta.
31. Todennäköisesti Hähkänän koulupiirin alueelta on oikokirves,
jota säilytetään Hähkänän koululla. Sinne se on tullut 30-40 v
sitten eikä löytäjistä tai löytöpaikasta ole mitään tietoa.

1. PERTTELI Kaukola Kankare 2¹⁸
2. PERTTELI Kaukola Jokela 1⁷
3. PERTTELI Kaukola Korpela 6
4. PERTTELI Kaivola Uotila
5. PERTTELI Tattula Jussi 1⁶
Kartanonpelto
6. PERTTELI Tattula

esihist.asuinpaikka

rautak.irtolöytö

kivik.irtolöytö

rautak.irtolöytö

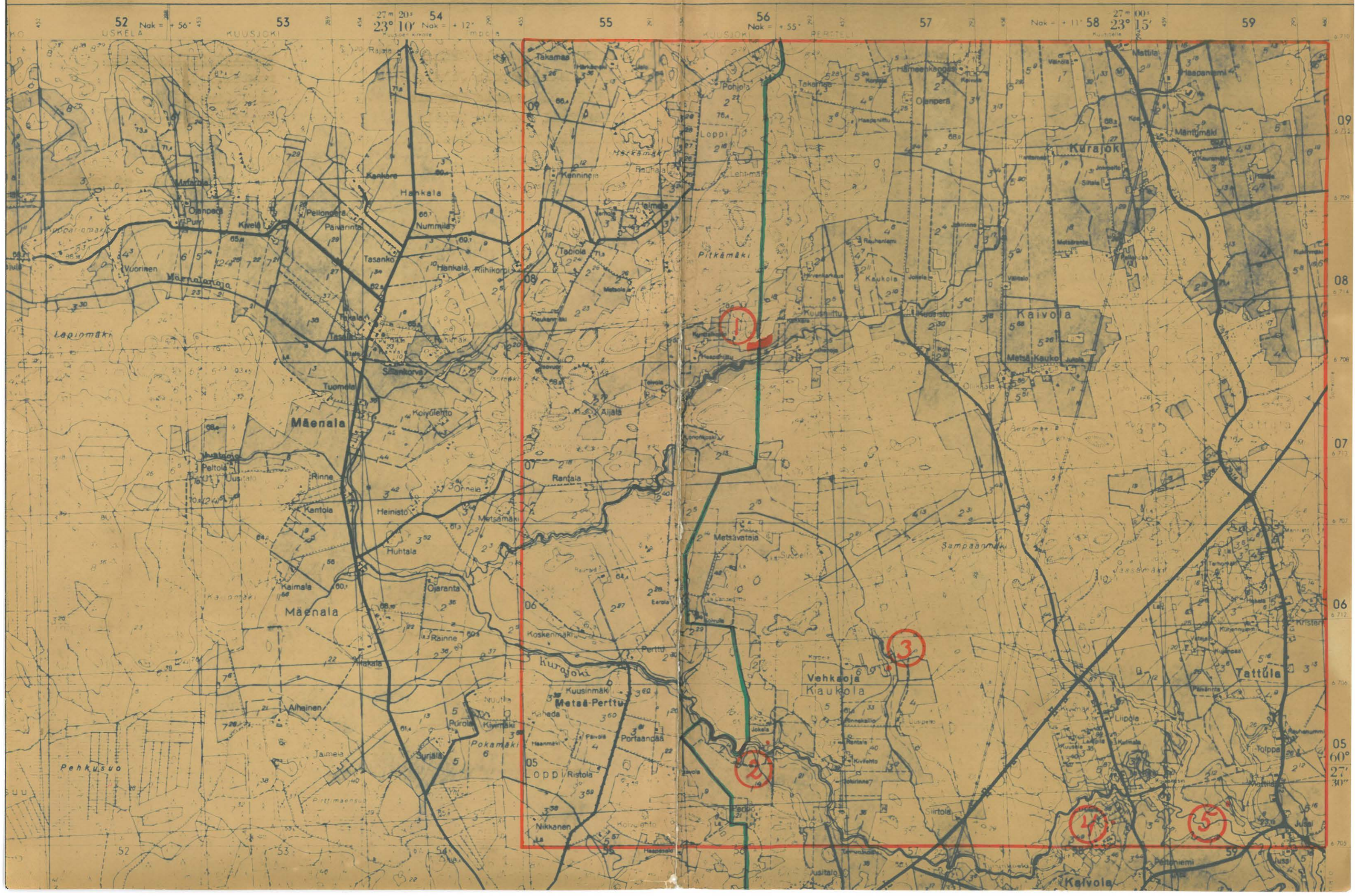
rautak.irtolöytö

kivik.irtolöytö (ei kartalla)

Myrek

PERTTELI

Peruskartta 1:20000

52 Nak = +56° 53 53 27° 20' 23° 10' 54 Nak = +12° 55 56 Nak = +55° 57 Nak = +11° 58 27° 00' 23° 15' 59

52 53 54 55 56 57 58 59

09
08
07
06
05
60°
27°
30''

peruskartta 202112 D

koordinaatit: x = 6708 12, y = 456 48, z = 70-75

PERTTELI

KURAJOKI 1

Kankare

kl Kaukola

tl Kankare 2¹⁸

om. Eino Jermo mv, os. Liipola, Pertteli

(USKELA

kl Loppi

tl Kynttelkoski 2¹⁴

om. Lauri Jokinen mv, os. Liipola, Pertteli)

Esihistoriallinen asuinpaikka

löydöt:

KM 16763:1-2 keramiikkaa, kvartsia

M. Huurteen inventointi 1965

valokuvat f. 32613-614

Löytöpaikka on Perttelin ja Uskelan rajalla Kurajoen pohjoisrannalla, Perttelin kirkosta n. 4 $\frac{1}{2}$ km NNW.

Täällä on pitäjien rajalla pieni metsämäki, jonka itäpäässä Perttelin puolella ovat Kuusniitun ja Kankareen talot, lounaislaidalla Uskelan puolella Kynttelkosken talo. Joen ranta on peltoa, joka Kankareen maalla ulottuu ylemmäksi rinteeseen. Pelto on loivasti jokeen viettävää hiekkamaata, joka muodostaa terassin ja muuttuu alempana savikoksi. Inventoinnin aikaan se oli kesantona ja helppo tarkastaa. Hiekkamaassa näkyi runsaasti kvartsi-iskoksia ja aivan pitäjien rajalla, missä on pieni kynnyks raivaamattoman metsän ja pellon välillä, löytyi turpeen alta keramiikkaa n. 10 m pellon yläkulmasta etelään. Uskelan puolella asuinpaikka jatkuu koskemattomaan metsään. Siellä saattaa havaita kaksi rantaterassia ja paikoin maasto on huomattavan kivistä.

Kvartssia löytyi myös aivan pellon yläosasta ja asuinpaikka jatkunee täälläkin metsän puolelle.

PERTTELI

KURAJOKI 1

KANKARE

32613

32614

PANORAAMA KUVATTU KURAJOEN ETELÄRANNALTA. TALO OIKEALLA.
PERTTELIN JAUSKELAN RAJA - - -. LÖYTÖALUE PUNAISELLA, JATKUU
USKELAN PUOLELLE METSÄÄN. KERAMIKKAA AIVAN RAJALTA.

M. HUURE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. rauhoitusmääräys n:o 3127
1966 3.1. " " kuitattu

peruskartta 202112 D

koordinaatit: $x = 6705\ 65$, $y = 45653$, $z = 57\ \frac{1}{2}-60$

PERTTELI
KURAJOKI 2
Jokela

kl Kaukola

tl Jokela 1⁷

om. Kaarlo Viitanen, mv, os. Muru Salo.

Rautakautinen irtolöytö

KM 16745 Keihäänkärki

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva + 32615

1961 oli mv Väinö Ojanen (os. Ahonpää, Pusula) löytänyt Kaukolan kylän Jokelan talon pellosta rautaisen keihäänkärjen, jonka Niilo Koski oli tuonut Perttelin museoon. Esine oli varsin huonokuntoinen ja otettiin Kansallismuseolle.

Jokelan talo on Kurajoen pohjoisrannalla lähellä Uskelan rajaa, Perttelin kirkosta n. 2,8 km WNW. Löytötietojen mukaan löytö on pelloilta, asuinrakennuksesta n. 100 m etelään. Koska löytäjä on muuttanut pois paikkakunnalta jäi täsmällinen löytökohta epävarmaksi.

Pelto on Kurajokeen viettävää hiesurinnettä, jossa ei näy mitään kumpareita tai kivikoita. Joen rannassa talosta etelään olevalla matalalla kalliolla on ollut sauna, jonka paikka näkyy valokuvasakin. Sen vaiheilla on kivikkoa, mutta saunan jätteiden lisäksi ei siinä näkynyt mitään.

PERTTELI

KURAJOKI 2

JOKELA

32615

JOKELAN TALO KUVATTU KURAJOEN
ETELÄRANNALTA. VAS. KUIVURI, OIK.
PUHELINPYLVÄÄN KOHDALLA SAUNAN
PAIKKA. LÖYTÖ ILMEISESTI TERASSIN
PÄÄLTÄ KUVAN KESKIVAIHEILTA.

M. HUURRE 1965

peruskartta 202112 D

koordinaatit: x = 670610, y = 457 28, z = 60

PERTTELI
KURAJOKI 3
Korpela

kl Kaukola

tl Korpela 6

om. Aarne Räikkönen, mv, os. Pertteli

Kivikautinen irtolöytö

KM 13659 Alkeellinen kirves

M. Huurteen inventointi 1965

1954 ilmoitti Kalevi Karlsson Perttelistä, että sieltä oli löytynyt kivinen taltta. Koska esinettä ei pyynnöstä huolimatta toimitettu nähtäväksi, käännyttiin Uskelan piirin nimismiehen puoleen, jonka toimesta esine ja täytetty kysymyslehti lähetettiin Kansallismuseoon.

Esine on alkeellinen kirves ja sen oli löytänyt Aarne Räikkönen kotitilansa Korpelan maalta. Paikka on Kurajokeen laskevan Vehkaojan länsirannalla Korpelan talosta n. 250 m itään. Se on loivasti itään viettävää savipeltoa, jonka lounaislaidassa on pieni kallio. Talon ja pellon välillä on hiekkaisempaakin maastoa, mm hiekkakuoppa. Asuinpaikan merkkejä ei näkynyt.

peruskartta 202112 D
koordinaatit: x = 6705 15, y = 458 68

PERTTELI
KURAJOKI 4
Uotila

kl Kaivola
tl Uotila
om. Viljo Rantanen, os. Pertteli

Rautakautinen irtolöytö

KM 15229 pronssinen rannerengas

M. Huurteen inventointi 1965

Talvella 1961 toi mv Arvo Niinistö Kansallismuseoon rannerenkaan, jonka mv Kasper Vainio oli löytänyt omistamansa Uotilan tilan Kotopellosta. Syksyllä kävi Salmo tarkastamassa paikkaa, jossa ei kuitenkaan mitään merkittävää voinut havaita. (Salmon kert.).

Kasper Vainion kuoltua on Uotila vaihtanut omistajaa. Talo on Kurajoen eteläpuolella ja Perttelin kirkolta Kuusistoon vievän tien länsipuolella olevan pienen metsikkömäen itälaidalla. Mäellä on muitakin taloja, nimenomaan sen eteläosassa. Löytöpaikka on tasaista savipeltoa, rannerengas oli löytynyt asuinrakennuksesta n. 50 m koilliseen, taloon tulevan tien pohjoispuolelta.

Inventointimatalla ei löytöpaikalla enempää kuin sen ympäristösäkään, mäellä ja sen rinteillä ollut mitään mainittavaa nähtävissä. N. 50 m talosta eteläkaakkoon on pellon laidassa matala kivikoinen kumpare, tiilenkappaleista päätellen vanha rakennuksen paikka.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1961 H.Salmon tarkastuskertomus
1965 M.Huurteen invent^onti

peruskartta 202112_D
koordinaatit: x = 670526, y = 459 38

PERTTELI
KURAJOKI 5
Kartanonpelto

kl Tattula
tl Jussi 16
om. Ossi Vierjoki, mv, os. Pertteli
Oiva Vierjoen perikunta -"-

Rautakautinen irtolöytö; tarinoita

KM 6578:4 keihäänkärki

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva + 32616

1914 lähetti Emil Stenroos Perttelistä keihäänkärjen, jonka oli löytänyt talollinen J. Lehti Tattulan Ylitolpan talon Kartanonpellostä.

Paikka on Kurajoen pohjoisrannalla Perttelistä Kuusjoelle ja Hiiheen vievän maantien sillasta 200-300 m luoteeseen, Jussin talosta 300-400 m WNW ja kirkosta runsas 1 km NNE. Se on Kurajoen ja siihen pohjoisesta laskevan pienen ojan välisessä niemekkeessä. Joen ja ojan törmät ovat korkeat ja jyrkät, kuten yleensä tämän seudun jokilaaksoissa. Entinen Ylitolpan Kartanonpelto kuuluu nyt Jussin taloon, sen pohjoispuolella on Mattilan Kartanonpelto.

Paikka on saanut nimensä monien tarujen muistamista "Tattulan kartanosta". Nämä tarinat kertovat mahtavasta kartanosta, josta Perttelin kirkolle on vienyt kivetty tie ja jonka omistajan aarekätöillä aarnivalkeat palavat. Suurelta osalta nämä tarinat ovat samoja, joita eri puolilla maata kerrotaan paikallisiin oloihin sovitettuina, mutta muutamat piirteet ovat nähtävästi aitoa muistitietoa. (Tarinoita: Björck s. 47-48, Saariluoma 1/12 1915, V.J. Kallio s. 85-86; vrt myös Oja: Perttelin historia s. 251-256, jossa hän selvittelee historiallisen Tattulan kartanon vaiheita). 1600-luvulla Tattulassa on näet tosiaan ollut kartano, mutta sen varma sijaintipaikka ei Perttelin historiasta selviä. Mahdollista

on, että se on ollut Kartanonpellon vaiheilla, jonne tarinat sen sijoittavat.

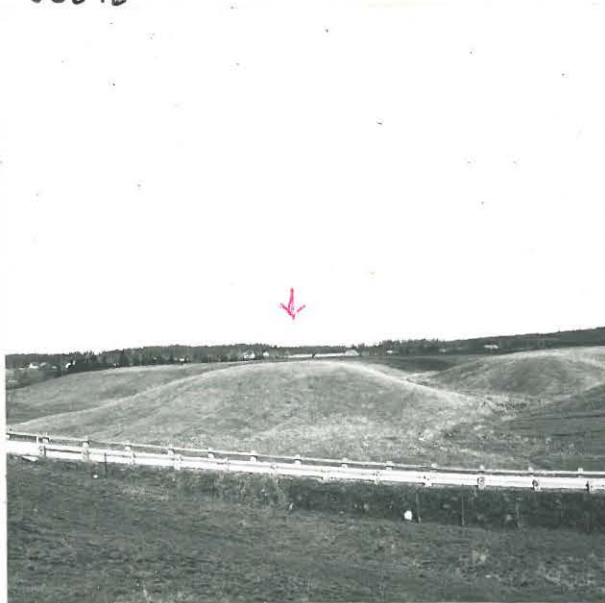
Jussin Kartanonpellon pohjoisosan itälaidalla on pelto-ojan päässä 5 x 7 m laajuinen kuoppa, jota Jussin isäntä arveli kartanon kellariksi. Sen luona on muutamia kiviä, vaikka maa on muuten kivetöntä. Kuopan luona on maassa myös tiilenjätettä ja hiiltä. Tiestä, jonka suuntaa voi paikoin vielä kuulemma seurata, ei inventoinnin yhteydessä voitu havaita mitään.

Keihäänkärjellä, joka on viikinkiajalta, ei tietenkään ole mitään tekemistä kartanon kanssa, jollei ajatella, että se on sekundääri-
nen löytö, ts kartanon väen aikanaan löytämä ja sinne kuljettama. Tämä on tietysti mahdollista, koska Jussin Ylöjoen pelto, jossa on kalmisto (HÄHKÄNÄ 11), on tästä vain 200-300 m päässä.

Kartanonpellolla ei näkynyt mitään kalmistoon viittaavaavaa. Se oli kuitenkin laitumena ja kova kuiva savimaa oli vaikeasti tutkittavissa. Sellainen kalmisto kuin yllä mainitulla Ylöjoen pellolla, ei hevin ole paljaammillakaan paikoilla keksittävässä.

PERTTELI
KURAJOKI 5
KARTANONPELTO

32616

KUVA OTETTU YLÖJOEN PELLON (HÄHKÄNÄ II)
LAIKASTA POHJOISEEN, KURAJOKI LASKEE
VASEMMALTA TIEN VARTTA, OIKEALLA
OLEVAN LAAKSON POHJALLA PIENI OJA,
KARTANONPELTO NIIDEN VÄLILLÄ OLEVALLA
NIEMEKKEELLÄ (↓).

Paikkaa koskevia tietoja ym

- 1880 A.Björck, SMYA VI s. 47-48
1914 Emil Stenroos,verif. 6578:4
1915 1.12. V.Saariluoma,muistiinpanot n:o 894,915
1913 V.J.Kallio: Taru- ja muistotietoja Salon seudulta.
Käsik. top. arkistossa.
1950 A:Oja: Perttelin historia, s. 251-256
1965 M.Huuteen inventointi

peruskartta 202112 D
ruutu 06/59?

kl Tattula

PERTTELI
KURAJOKI 6
ei kartalla

Kivikautinen irtolöytö

KM 3684:15 tasatalta

PERTTELI
KURAJOKI 6
ei kartalla

M. Huurteen inventointi 1965

K.A. Pettersson 1899: "löysi ja möi Kaarlo Wilander Perttelin pitäjän Tattulan kylässä. Ei tiedetä paikkaa".

Kaarlo Vilander asunut Kristerin talon luona, maantien länsipuolella. Löytö jäi selvittämättä.

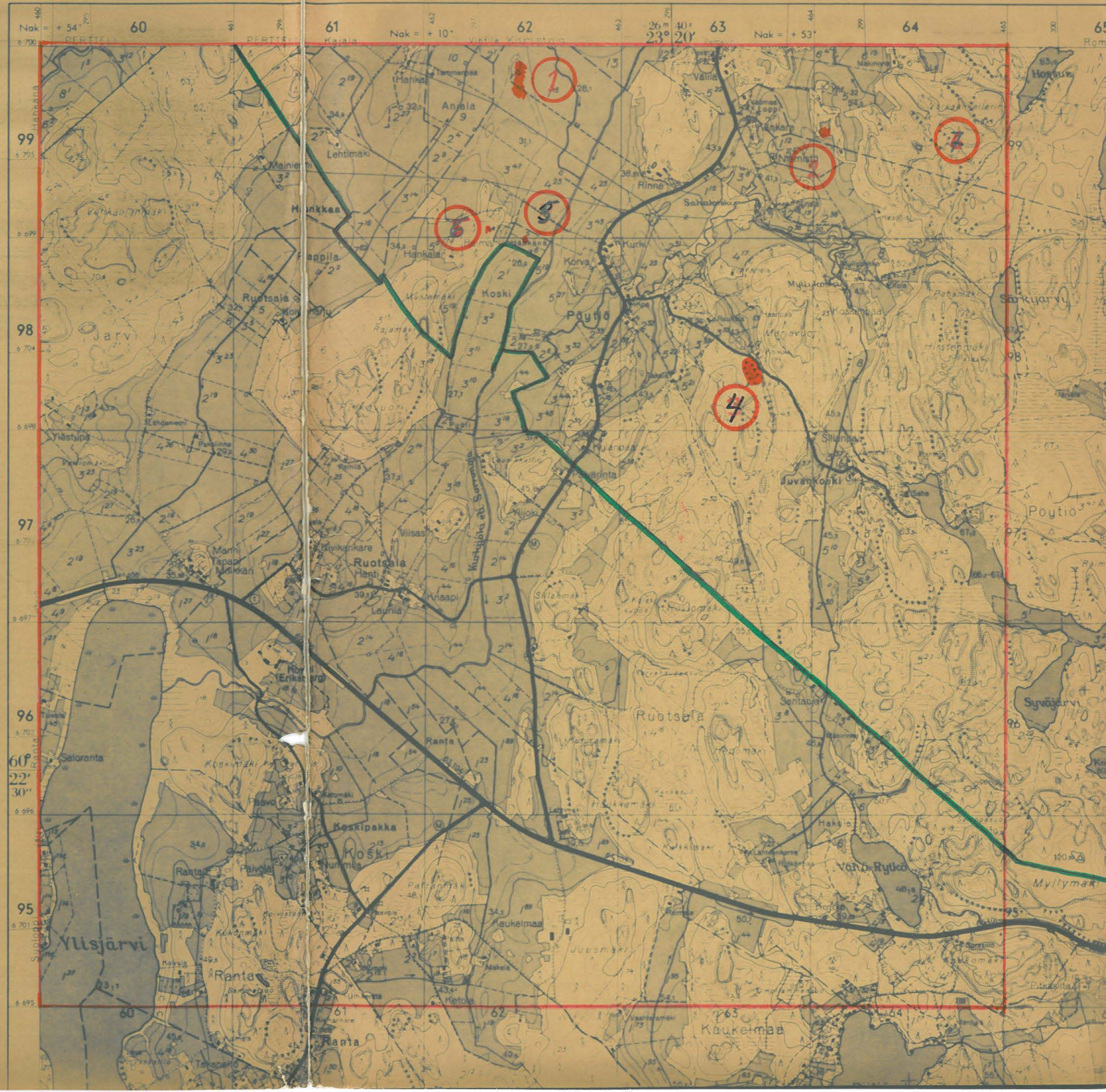

✓ 1. PERTTELI Pöytiö Rinne 1 ¹⁵ Hiironpelto	<u>kivik.asuinpaikka</u>
2. PERTTELI Romsila Välilä 5 ²² Kalliola	<u>kivik.asuinpaikka</u>
3. PERTTELI Pöytiö Raimä 5 ¹⁹	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
4. PERTTELY Pöytiö Korva 3 ⁴³ Linnamäki	<u>muinaislinna</u>
5. PERTTELI Pöytiö Raimä 5 ¹⁹ Pöytäluhta	rautak.irtolöytö
6. PERTTELI Pöytiö Raimä 5 ¹⁹	epäm.irtolöytöjä
7. PERTTELI Romsila Välilä 5 ²² Varkaankellarinmäki	tarinapaikka

202302 B

N:o 202302

MUURLA

1

7

9

6

5

4

60° 22' 30"

95

PERTTELI
RUOTSALA 1

peruskartta 202302 B

koordinaatit: x = 6699 86, y = 462 46, z = 32 ½

Hiironpelto

kl Pöytiö

tl Rinne 1¹⁵

om. Jaakko Rinne, mv, os. Romsila

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16782:1-3 tuuran kappale, hioimia, kvartsia

PERTTELI

RUOTSALA 1

Hiironpelto

M. Huurteen inventointi 1965

valokuvat: filmit 32617-618

N. 900 m Rinteen talosta luoteeseen on pellon keskellä laajahko hiekkainen kumpare, joka sekin on peltona. Kumpareen kaakkoisreunassa on iso lato. Talon luota tulee peltotie kumpareen eteläosaan ja kääntyy sen ylitse ladolle. Kumpare on pehmeää hie-
taa, joukossa on myös isoja kiviä. Alempana maa muuttuu hiesuk-
si. Alueen nimi on Hiironpelto.

Kumpareen päältä, ladon päädyistä n. 10 m luoteeseen löytyi ai-
van pellon pinnasta tuura (KM 16782:1, ks valokuva).
Itään viettävällä rinteellä oli paljon kvartsi-iskoksia ja la-
don seinustoille heiteltyjen kivien joukossa oli hiomakivien
kappaleita. Paikalla on selvä kivikautinen asuinpaikka, lähin-
nä kai tyypillisen kampakeramiikan aikainen.

PERTTELI

RUOTSALA I

HIIRONPELTO

32617

HIIRONPELLON KUMPARE KUVATTUNA
KAAKOSTA PELTOTIELTÄ, KESKELLÄ RINTEEN
LATO, ASUINPAIKKA KUMPAREEN RINTEILLÄ

M. HUURRE 1965

32618

LÖYTÄÄ INVENTOIJAKIN JOSKUS KIRVEEN.
LÖYTÖ KM 16782:1 IN SITU.

M. HUURRE 1965

peruskartta 202302 B

koordinaatit: x = 6699 54, y = 464 06, z = 45-50

PERTTELI

RUOTSALA 2

Kalliola

kl Romsila

tl Vällilä 5²²

om. Eemil Borenius mv, os. Romsila

Kivikautinen asuinpaikka

KM 5987 kirves

KM 16781:1-2 kvartsia

PERTTELI
RUOTSALA 2
Kalliola

M. Huurteen inventointi 1965

Verifikaatissa ilmoitetaan Kustaa Suomentähden saaneen kirveen KM 5987 v. 1912 "Pöytiön kylän Rinteen talon Kalliolan torppa Frans Sundströmiltä".

Kalliolan torppa ei ole kuulunut Pöytiön kylän Rinteen taloon, vaan Romsilan kylän Välilän taloon, joskin se on aivan kylien rajalla. Torppa on jo hävinnyt, sen muistona on vain maatunearaunioita ja muutamia vanhoja omenapuita.

Löytöpaikka ei selviä verifikaatin tiedosta. Mahdollisesti siinä esiintyvä virhe merkitsee sitä, että onkin löytynyt Rinteen eikä Kalliolan maalta. (Rinteen maalla on todettu kivikautinen asuinpaikka RUOTSALA 1). Kun kuitenkin aivan Kallion vieressä olevalta pellolta löytyi inventoitaessa asuinpaikkaan viittaavia merkkejä, on todennäköisintä, että kirveskin on sieltä peräisin.

Torppa on ollut pienellä kallioisella mäenharjanteella. Aivan sen paikan lounaispuolelle pistää etelästä kallioiden väliin mäenrinteeseen peltolahdeke. Se on hietikkoista etelään viettävää loivaa rinnettä. Sen keskivaiheilta ja alosasta löytyi kvartsikaavin ja muutamia iskoksia (KM 16781:1-2), joiden perusteella kivikautinen asuinpaikka on siinä todennäköinen.

peruskartta 2023 02 B

PERTTELI
RUOTSALA 3

Räimä

kl Pöytiö

tl Räimä 5¹⁹

om. Olavi Elomaa mv, os. Romsila

Kivikautinen irtolöytö

KM 3829:3 kourutaltoa

PERTTELI
RUOTSALA 3
Räimä

M. Huurteen inventointi 1965

Esine on Kustaa Wassin 1900 museolle toimittama ja verifikaatin mukaan löydetty Pöytiön Räimän talon pellostä.

Paikallistaminen on mahdotonta. Räimä on ollut yhdysviljelyksessä Korvan tilan kanssa ja esine on voinut löytyä yhtä hyvin nykyisiltä Korvan mailta. Kummankin talon pellot ovat pääasiassa joenrantamaita, joilla tuskin kivikautisia asuinpaikkoja on. Sopivampaakin maastoa silti on, esim. Räimän talon itä- ja kaakkoispuolella oleva itään viettävä mäenrinne, joka on osaksi peltoa. (Räimän talon luota löydetyistä ajaltaan epämääräisistä hioinkivistä ks RUOTSALA 6).

PERTTELI
RUOTSALA 4

päruuskartta 202302 B

koordinaatit: x = 6698 30, y = 463 68, z = 55

Linnamäki

kl Pöytiö

tl Korva 3⁴³

om. Ilmari Elomaa mv, os. Romsila

Muinaislinna

PERTTELI
RUOTSALA 4
Linnamäki

M. Huurteen inventointi 1965

valokuvat: filmit 32613-627

Linnamäki sijaitsee Pöytiön kylästä Juvankoskelle vievän tien varressa, sen lounaispuolella, n. 1 km Perttelistä Kaukelmaan vievästä tiestä. Nykyisin se kuuluu Korvan tilaan (eikä Raimään). Tie kulkee aivan vuoren juurelta ja tekee sen kohdalla pohjois- ja koillispuolella pienen mutkan.

Vuoren itäpuolella on märkä suonotko, jossa virtaa pieni oja. Siitä itään maasto kohoaa, koillisessa on korkea Marjavuori. Pohjoisessa ja luoteessa on alavaa peltoaukiota, lännessä niittynotko, jonka takana laaja mäki. Etelässä matala sora-harjanne yhdistää Linnamäen Ahtmäkeen.

Muulla paitsi etelässä ovat Linnamäen rinteet korkeat ja jyrkät; peruskartan mukaan sen korkeus on n. 30 m. Mäen laki on alaltaan n. 50 x 80 m. Se on epätasaista kalliota, jossa ei ole ollut tilaa ainakaan kovin suurille rakennuksille. Kallionyppylöiden välissä on kuitenkin jonkun verran tasaista oleskelupaikkaa.

Vain eteläkaakossa on tarvittu varustuksia. Siellä rajoittaa vuoren lakea itä-länsisuuntainen vallinjännös, joka ulottuu

jyrkänteestä jyrkänteeseen. Se on sangen pahasti hajoitettu. (Nähtävästi top. arkistossa oleva K. Aitamäen 1963 antama tieto Linnamäellä olevasta hiidenkiukaasta, jonka hän on kuulopuheen perusteella jättänyt, tarkoittaa tätä vallinjäännöstä). Tämän vallin eteläpuolella maasto on vielä loivaa ja edellyttäisi jonkilaista esivarustusta. Alempana onkin kivikkoa, joka saattaa olla hävinneen vallin jäännöstä.

Rotko, josta Appelgren puhuu, tarkoittanee vain matalampaa kohta kalliiossa. Hänen mainitsemansa kalliopenger kiertää vuoren laitaa ylhäältä idästä alas pohjoiseen. Pohjoisessa melko alhaalla sen katkaisee joukko suuria kivenlohkareita, jotka eivät - ainakaan nyt - muodosta selvää valliä. Vuoren ja sen eteläpuolisen harjukannaksen rinteet ovat yleensä kivikkoiset. Penger on tuskin ollut kulkutie vuorelle, helpommin sinne on pääsyt harjukannaksen rinteitä.

Linnamäen lähistöltä ei toistaiseksi tunneta rautakautisen asutuksen jälkiä. Lähin esinelöytö on soikea tuluskivi Raimän maalta (Perttelin museo, ks RUOTSALA 5), joka on Linnamäeltä n. 1½ km luoteeseen. Se on kuitenkin selvä hajalöytö eikä ajallisesti kuulu Linnamäen yhteyteen; tuluskivien käyttöaika on näet n. 200-600 jKr, kun taas linnavuoret yleensä kuuluvat viikinkija ristiretkiaikaan eli 800-1150 jKr. Ehkä vielä ilmestyy asutuslöytöjä esim. Kurkijoen varresta, mutta kysymyksessä voi olla myös syrjäinen pakolinna, jonne on tultu vihollista pakoon kaudeksi olleista kylistä. Asutuslöytöjä tunnetaan lähimpänä Uskelanjoen varresta Inkereeltä (ks HÄHKÄNÄ 13), jonne tulee matkaa lähes 7 km.

N. 5 km länsilounaaseen on Muurlan Järven Linnamäki. Sekin on kaukana nykyisin tunnetuista kiinteän asutuksen muistoista.

Pöytiön Linnamäkeä on Appelgren käynyt tarkastamassa 1886, mutta hänen kertomustaan ja piirrostaan (SMYA XII s. 72 alaviite 2) ei löydy.

PERTTELI
RUOTSALA 4
LINNAMÄKI

32619

32620

PANDRAAMA LINNAMÄESTÄ, KUVATTU KOILLISESTA MARJAVUORELTA. JUVANKOSKELLE MENEVÄ TIE KULKEE VUORTEN VÄLISTÄ. TAUSTALLA OIKEALLA MUURLAN RUOTSALAN JA JÄRVEN AUKKAA. SEN LAIDASSA JÄRVEN LINNAMÄKI (—), PENDER VUOREN ITÄ- JA POHJOISRIINTEELLÄ - - -
M. HUURRE 1965

32621

32622

LINNAMÄEN LUOTEISSEINÄMÄÄ.

M. HUURRE 1965

PERTTELI

RUOTSALA 4

LINNAMÄKI

32623

32624

32625

LINNAMÄKI LÄNNESTÄ NÄHTYNNÄ, VALLI 1, ESIVALLI 2

M. HUURRE 1965

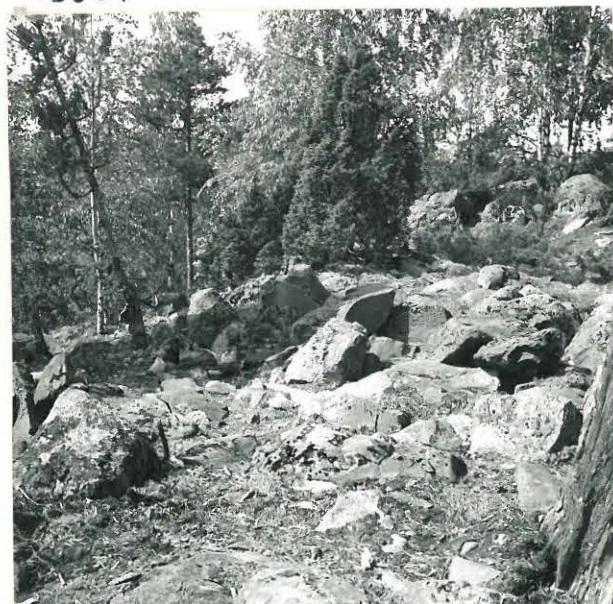
32626

LINNAMÄEN LAKEA.

M. HUURRE 1965

32627

VALLIN JÄTETTÄ LINNAMÄELLÄ

M. HUURRE 1965

peruskartta 202302 B

koordinaatit: $x = 6699\ 00$, $y = 462\ 50$, $z = 27\ \frac{1}{2}$

Pertteli

RUOTSALA 5

Pöytäluhta

kl Pöytiö

tl Raimä 5¹⁹

om. Olavi Elomaa mv, os. Romsila

Rautakautinen hajalöytö

Perttelin museo: soikea tuluskivi

PERTTELI

RUOTSALA 5

Pöytäluhta

M. Huurteen inventointi 1965

Mv Olavi Elomaa oli löytänyt tuluskiven Räimän talon Pöytäluhdalta Kurkijoen länsipuolelta. Löytöpaikka on talosta n. 150 m itäkaakkoon, aikaisemmin Hähkänän kylälle kuuluneella alueella.

Pöytäluhta on alavaa ja tasaista savikkopeltoa. Sen nimellä lienee jotain yhteyttä Pöytiön kylän nimen kanssa.

PERTTELI
RUOTSALA 6

peruskartta 202302 B

koordinaatit: $x = 6699\ 04$, $y = 462\ 32$, $z = 45-50$

Räimä

kl Pöytiö

tl Räimä 5¹⁹

om. Olavi Elomaa mv, os. Romsila

Epämääräisiä irtolöytöjä

Räimän talo: hiomakiviä

PERTTELI
RUOTSALA 6

Räimä

M. Huurteen inventointi 1965

Räimän talo on Kurkijoen länsipuolella olevan metsäisen mäen itärinteellä. Pihamaata tasoitettaessa oli talon länsipuolella tehty jyrkähkösti nousevaan rinteeseen leikkaus ja tällöin oli siitä löydetty 5 hiekkakivestä tehtyä hiomakiveä.

Löytökohta on jo tasoitettu, eikä leikkauksessa näkynyt mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Myöskään tasoitustyön aikana ei ollut näkynyt mitään epäilyttävää. Maaperä on kivikkoista soraa.

Hioimet jäivät Räimän taloon ja isäntä lupasi toimittaa ne Perttelin museoon.

peruskartta 202302 B
koordinaatit: x = 6699 70, y = 464 90

kl Romsila
tl Välilä 5²²
om. Emil Borenius, os. Romsila

PERTTELI

RUOTSALA 7

Varkaankellarin-
mäki

Tarinapaikka

PERTTELI

RUOTSALA 7

Varkaankellarin-

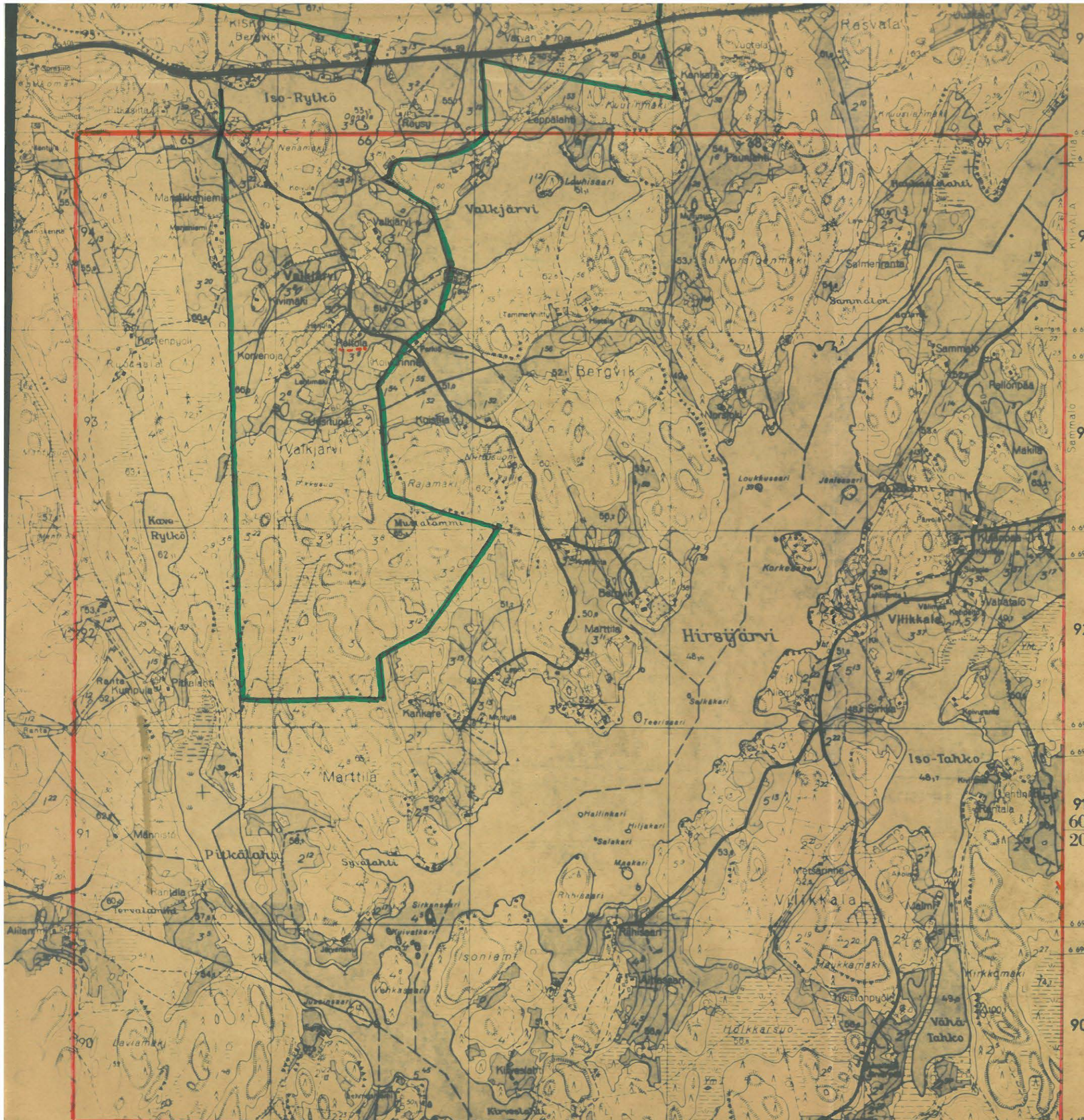
M. Huurteen inventointi 1965

Varkaankellarinmäki on korkea metsäinen kalliomäki pienen Hosuksen järven eteläpään länsipuolella. Mäen louhikkoisella itärinteellä on "luola", jossa kerrotaan rosvojen aikoinaan majailleen. Erästä talosta ryöstämänsä piikaa he olivat pitäneet siellä vuosikausia vankinaan. (Vrt Kalanti Varhela Varkaanvuori).

Luolaa en käynyt katsomassa.

1. PERTTELI Valkjärvi Peltola 3⁹

kivik.irtolöytö
(EI KARTALLA)

95
6 695
6 700
94
6 694
6 699
93
6 693
6 698
92
6 692
6 697
91
60°
20'
6 691
6 696
90
6 690

65   66   67   68   69

Nak = + 9°   Nak = + 52° 23' 25"   Nak = + 8° 69"

30   31   32   33   34

peruskartta 202302 C
ruutu 93/66

PERTTELI
VILIKKALA 1
Peltola

kl Valkjärvi
tl Peltola 3⁹
om. Yrjö Määttänen, mv. os.

Löydetty 1966 Perttelistä Valkjärven kylän Peltolan tilan ma-
sta n. 120 m asiantalouden eteen pohjoiseen puolelle Määttänen
toimittanut kunnallisen koulun koulun alustuksella. Joskus maasta löy-
dyttiin kiviä.

Kivikautinen irtolöytö

KM 17440 kourutaltoa

Peltolan tila on Valkjärven kunnan koulun tilan ma-
sta löydetty Valkjärven kylän ja Valkjärven koulun tilan
välillä. Maasta on löydetty kiviä ja Valkjärven vil-
jelyssä. Maasta on löydetty kiviä ja Valkjärven vil-
jelyssä. Maasta on löydetty kiviä ja Valkjärven vil-
jelyssä. Maasta on löydetty kiviä ja Valkjärven vil-
jelyssä.

Löytötiedot:

(täydentänyt M. Huurre)

Löydetty 1966 Perttelistä Valkjärven kylän Peltolan tilan maalta n. 120 m asuinrakennuksesta pohjoiseen päin. Yrjö Määttänen toimittanut kunnallisneuvos Kaarlo Aitamäelle, jonka kautta tulut museoon. (Verif.).

Peltolan talo on Valkjärven lounaispuolella, Turun-Helsingin maantieltä Valkjärven kylään ja Hirsjärven rantaan vievän tien varressa. Esine on nähtävästi löytynyt tien ja Valkjärven väliseltä pellolta. Maasto on asuinpaikaksi soveltuvaa, mutta inventoitaessa 1965 ei tätä nimenomaan paikkaa osattu tarkastaa.

1. PERTTELI Pöytiö Järvelä 4 ³	kivik.irtolöytö
2. PERTTELI Romsila Lehtimäki 5 ⁸	kivik.irtolöytö
3. PERTTELI Pöytiö Mertasaari 4 ⁶	kivik.irtolöytö

nyrkki

peruskartta 202302 D
koordinaatit ? ruutu 98/65

kl Pöytiö
tl Järvelä 4³ ?

Kivikautinen irtolöytö

Perttelin m. (ent. KM 10181:1) oikokirves

M. Huurteen inventointi 1965

Kirves on saatu Hjerpen antiikkikaupasta Turusta 1935. Löytäjäksi on tuntematon, mutta verifikaatin mukaan löytöpaikka on Perttelin pitäjän Pöytiön kylän Korvan tila. "Maa, josta kivi löydettiin on ollut ennen järvenä ja nyt on maa raivattu pelloksi". En tavannut ketään, joka olisi tiennyt jotain löydöstä. Korvan ja Raimän isännät arvelivat, että löytötiedot tarkoittavat Isoa eli Kuivattua Särkjärveä, joka on Korvan talosta n. 2 $\frac{1}{2}$ km itäkaakkoon. Nykyisin se on suona. Sen koillisrannalla on Järvelän talo, jonka ympärillä on peltoja; muualla tämän järven luona niitä ei olekaan. Entiset rannat ovat pääasiassa hiekkanummea, jolla voisi olla kivistä asuinpaikkoja, mutta mitään ei näkynyt.

Mahdollista on myös, että esine on löytynyt Kurkjoen rantapelloilta, joista paikkakunnalla tiedettiin, että ne ovat entistä meren tai järven pohjaa.

peruskartta 202302 D
koordinaatit ?; ruutu 99/67

PERTTELI
PERNJÄRVI 2

kl Romsila
tl Lehtimäki 5⁸ ?
om. Lauri Heininen mv, os. Kruusila

Kivikautisia irtolöytöjä

KM 4219:6-7 kourutaltan sirpale, tasatalta

M. Huurteen inventointi 1965

Esineet ovat verifikaatin mukaan Romsilan Vällilän talon maalta ja Kustaa Wass ilmoittaa: "Torppari Johan Linruus antoi ne minulle ja niistä kivistä on löytäjä tietämätön", (tarkoittanee että löytäjä ei ole tiedossa).

Löytöpaikka jää epäselväksi. Mahdollisesti ne ovat Johan Lindroosin torpan mailta. Tämä nyk. Lehtimäen talo on Pernjärven pohjoispuolella aivan lähellä Perttelin ja Kiikalan rajaa ja linnuntietä sinne tulee Vällilästä matkaa n. $4 \frac{1}{2}$ km. Talo on peltojen keskellä olevan mäen luoteislaidassa. Länsipuolella olevan kapean peltoalueen pohjalla virtaa pieni oja. Mäki on kalliainen soramäki, pellot ovat savikkoa.

Mitään asuinpaikkaan viittaavaa ei näkynyt, eikä nykyinen omistaja ole löytänyt mitään.

peruskartta 202302 D
koordinaatit: x = 6698 36, y = 468 08, z = 70

PERTTELI
PERNJÄRVI 3
Mertasaari

kl Pöytiö
tl Mertasaari 4⁶
om. Lempi Heinonen, os. Kruusila; Miina Hemanus, os. Kruusila

Kivikautinen irtolöytö

KM 8893:7 luontainen pieni kivi
8 hiomakivi
9 kaksoiskourutaltta

PERTTELI
PERNJÄRVI 3

Mertasaari

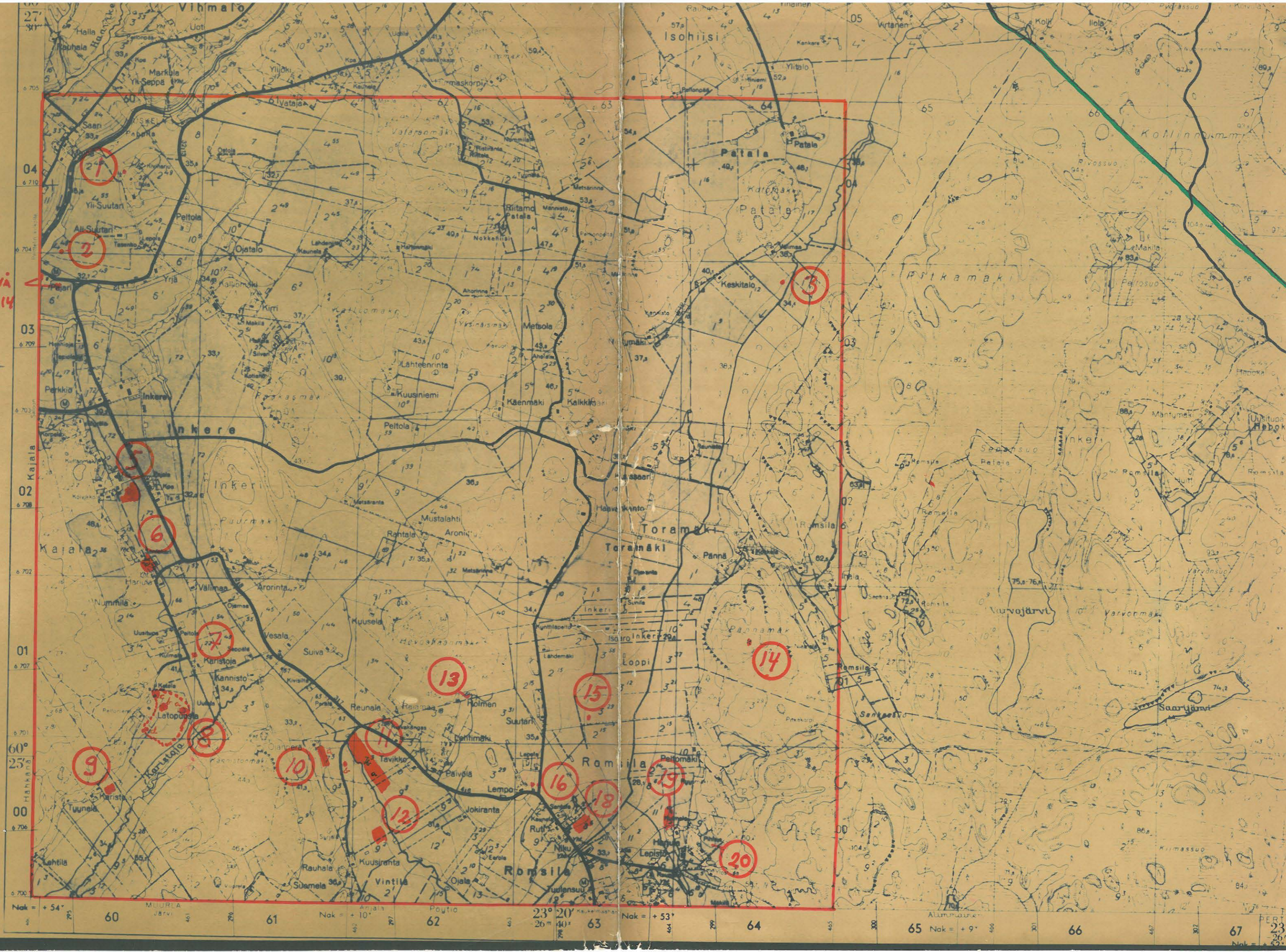
M. Huurteen inventointi 1965

Verifikaatin mukaan esineet on löytänyt Joel Tuominen Pöytiön kylän Kurjen tilan Mertsarin palstalta. Paikka tarkoittaa Mertasaaren 1. Mertsaaren palstaa, joka on Pernjärveen kaakosta pistävässä niemessä. Perttelin ja Kiikalan raja kulkee niemen päästä niin, että pieni osa siitä jää Perttelin puolelle ja täällä juuri on ent. Tuomisen paikka.

Niemi on kalliainen etupäässä metsää kasvava soraniemi, rannat ovat yleensä jyrkät. Kiikalan puolella on peltoakin, mutta Mertasaaren palstalla on talon vieressä vain pieni perunamaa. Mitään ei näkynyt.

1. PERTTELI Inkere Yrjä Toramäki	risti ym. kalliossa
2. PERTTELI Inkere Ali-Suutari 4 ⁴⁹	epäm.irtolöytö
3. PERTTELI Inkere Keskitalo 1 ¹²	kivik.irtolöytö
4. PERTTELI Inkere Haavankanto (?)	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
5. PERTTELI Inkere muovitehdas	<u>kivik.asuinpaikka</u> (?)
6. PERTTELI Inkere yhteismaa	<u>kivik.asuinpaikka</u>
7. PERTTELI Inkere Karistoja 1 ²²	kivik.irtolöytö
8. PERTTELI Kajala Latopuosta 2 ¹⁷	<u>kivik.asuinpaikka</u>
9. PERTTELI Kajala Toivola 3 ²⁸	<u>kivik.asuinpaikka</u> (?)
10. PERTTELI Romsila Ojanperä 7 ³	<u>kivik.asuinpaikka</u>
11. PERTTELI Romsila Ojanperä E 7 ³	<u>kivik.asuinpaikka</u>
12. PERTTELI Romsila Kuusiranta 9 ²	<u>kivik.asuinpaikka</u>
13. PERTTELI Inkere Holmen 1 ⁶⁴	kivik.irtolöytö
14. PERTTELI Toramäki Pännämäki	pirunpelto
15. PERTTELI Romsila Lempo 3 ²⁹ Luhta	kivik.irtolöytö
16. PERTTELI Romsila Lempo 3 ³⁹	kivik.irtolöytö
17. PERTTELI Romsila Ruti 9 ¹	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
18. PERTTELI Romsila Niku 8 ⁶	<u>kivik.asuinpaikka</u>
19. PERTTELI Romsila Harjula 11 ¹	<u>kivik.asuinpaikka</u>
20. PERTTELI Romsila Töyrylä	kivik.irtolöytö (?)
21. PERTTELI Inkere Seppälä (?)	kivik.irtolöytö (ei kartalla)
22. PERTTELI Inkere Kalkkimäki	kalkkilouhos

KS
HÄHKÄNÄ
13 ja 14

Nak = +54° 60 61 62 23° 20' 63 Nak = +53° 64 65 Nak = +9° 66 67

PERTTELI

INKERE 1

Toramäki

peruskartta 202303 A

koordinaatit: x = 6704 52, y = 460 50, z = 45

kl Inkere

tl Yrjä

Kallioon hakattu risti ym

PERTTELI

INKERE 1

Toramäki

M. Huurteen inventointi 1965

Toramäki on Uskelanjoen itäpuolella peltojen keskellä oleva metsää kasvava kalliomäki, sen eteläosassa on Yli-Suutarin talo, itälaidalla on pari muuta taloa. Sen pohjoispuolella joen rannassa on Uskelan Pappilaan kuuluva niittykappale.

Mäen korkeimman kohdan länsilaidalla on kallioon hakattu risti, 17 x 16 sm, jonka haarojen päässä on pyörykät (kuva). Jonkin matkan päässä siitä on niinikään kallioon hakattuna kaksi kuviota, jotka ehkä voisi tulkita numeroiksi.

Mitään tietoa kuvioiden merkityksestä ei ole. Ainakaan nykyisin ei mitään rajojakaan mene niin läheltä, että kuviot voisi yhdistää niihin.

Oppaana toimi Ali-Suutarin isäntä Esko Seppälä.

peruskartta 202303 A

koordinaatit: x = 6704 02, y = 460 14, z = 30-35

PERTTELI

INKERE 2

Ali-Suutari

kl Inkere

tl Ali-Suutari 4⁴⁹

om. Esko Seppälä mv, os. Yrjän laukku, Salo

Epämääräinen irtolöytö ym.

Perttelin museo: reiällinen hioin

KM 16770

liuskepala

PERTTELI

INKERE 2

Ali-Suutari

M. Huurteen inventointi 1965

Ali-Suutarin Kotopellosta oli mv Esko Seppälä löytänyt reiällisen hioimen, jonka ikä on epävarma, sekä liuskepalan, jossa on hiukan hiomisen jälkeä.

Paikka on tasaista savikkoista peltoa Uskelanjoen itärannalla. Löytöpaikka on Ali-Suutarin talosta n. 400 m WSW, joesta n. 130m ja Pajarin talosta n. 200 m NNE. Alueella ei näkynyt mitään.

Pajarin kivi- ja rautakautiset löytöpaikat (ks HÄHKÄNÄ 13 ja 14) ovat tästä siis n. 200 m SSW.

peruskartta 202303 A
koordinaatit: x = 6703 88, y = 464 63, z = 35

PERTTELI
INKERE 3
Keskitalo

kl Patala
tl Keskitalo 1¹²
om. Veikko Kyrölä, Inkere Salo

Kivikautinen irtolöytö

KM 16677 vasarakirves, särkynyt

PERTTELI
INKERE 3

Keskitalo

M. Hurteen inventointi 1965

Vasarakirveen oli löytänyt mv Veikko Kyrölä pelloiltaan Ruotsalanpuron länsipuolelta talosta n. 400 m E. Löytöpaikka on tasaista savipeltoa. Viljan vuoksi ei paikkaa voinut tarkemmin tutkia, mutta ainakaan maasto ei vaikuttanut mitenkään asuinpaikaksi sopivalta.

PERTTELI

INKERE 4

Haavankanto?

peruskartta 202303 A
ruutu 02/63 ?

kl Inkere
tl Haavankanto 1¹⁰?
om.

Kivikautinen irtolöytö

KM 3684:16 tasataltta

PERTTELI

INKERE 4

Haavankanto?

M. Huurteen inventointi 1965

K.A. Petterssonin 1899 toimittama. "Saatu Kustaa Tuomiselta, asuva Wihmalan kylän Markulan talon maalla olevassa Nummilan torpassa. Löytänyt torpparin isoisa Frans Haavankanto Inkerin kartanon maalta".

Löytöpaikka jää epävarmaksi. Mahdollisesti se on entisen Haavankannon torpan läheltä, mutta voi myös olla peräisin muualta Inkeren kartanon entisiltä mailta.

PERTTELI

INKERE 5

peruskartta 202303 A

koordinaatit: $x = 6702\ 48$, $y = 460\ 60$, $z = 40-45$

muovitehdas

kl Inkere

tl Inkereen kartano 1⁷²

om. Åke Jensen, os. Inkere Salo

Kivikautinen asuinpaikka ?

KM 16771 kvartsia

PERTTELI

INKERE 5

muovitehdas

M. Huurteen inventointi 1965

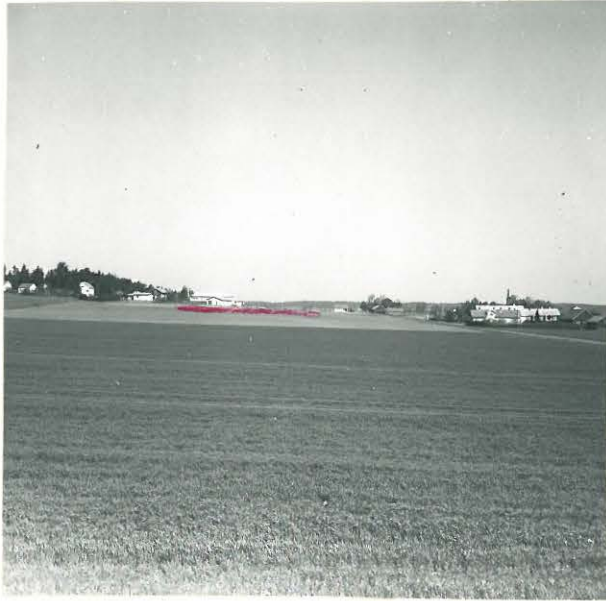
valokuva f. 32628

Inkereen kartanon maalla, muovitehtaan eteläpuolisella pellolla, Kaukelmaahan (Muurlaan) vievän tien länsipuolella, vastapäätä meijeriä ja osuuskaupan myymälää, on runsaasti kvartssia. Pelto on itään ja etelään viettävää hietikkoista maata. Löytöjä tuli lähinnä pellon korkeimmalta kohdalta. Kvartsin lisäksi alueella oli runsaasti lasinsirpaletta ja lasikuonaa, enemmän lähempänä tehdasta.

Lasinjätteet ovat peräisin Inkereen lasitehtaasta, joka on ollut suunnilleen nykyisen muovitehtaan paikalla. Mahdollisesti kvart्सikin on sen peruja, kvart्सiahan on käytetty lasin raaka-aineena. Mitään selviä esineitä ei kvartsin joukossa näkynyt, mutta maasto sopii asuinpaikaksi ja 300-400 m etelämpänä on joka tapauksessa asuinpaikka.

PERTTELI
INKERE 5
MUOVITEHDAS

32628

KUVATTU ETELÄSTÄ KARISTOJAAN VIEVÄN
TIEN VARRESTA, LÖYTÖALUE PUNAISELLA. SEN
TAKANA VALKEA TEHDAS. OIKEALLA MAANTIE
PERTTELISTÄ KAUKELMAAHAN, SEN VARRESSA MEIJERI,
OSUUSKAUPPA Y.M.

M. HUURRE 1965

paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi

1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3131

1966 3.1. " " kuitattu

PERTTELI

INKERE 6

Yhteismaa

peruskartta 202303 A

koordinaatit: $x = 6702\ 08$, $y = 460\ 70$, $z = 40-45$

kl Inkere

tl a) Inkereen kartano 1⁷²
om. Åke Jensen, os. Inkere Salo

b) Yhteismaa

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16772 kvartsia

KM 16773:1-2 palanutta luuta, kvartsia

hukassa: kiviesine?

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva f. 32629

Maantieltä Karistojan kulmalle vievän tien mutkassa on Santakarin talo. Se on hiekkaisen nummen itälaidalla Inkereen kartanolle kuuluvan pellon reunassa, muovitehtaasta n. 500 m SSE.

- a) Talon länsi- ja lounaispuolella on hiekkakuoppia, niiden ja talon välistä kulkee kärrytie. Ainakin eteläisemmän hiekkakuopan kohdalla on joskus poltettu tiiliä ja kalkkia. Maaperä on etupäässä hienoa hiekkaa ja varsin sekoittunutta. Tien varresta Santakarin talosta SW löytyi kvartssia ja palanutta luuta, samoin sitä oli hiekkakuopan N-osan reunoilla.
- b) Kartanon pelto on itään viettävää hiesumaata. Sen laidassa Santakarin länsipuolella on hiekkakuoppa, hiekka on karkeahkoa ja paikoin kovettunutta. Pellon yliosassa samoin kuin hiekkakuopan reunassa näkyi kvartssia. Paikka on alempana kuin löytökohta a, etäisyys on 30-40 m.

Santakarin isäntä on joskus löytänyt kiviesineen tapaisen, mutta ei muistanut löytöpaikkaa ja esinekin on hukassa.

PERTTELI

INKERE 6

YHTEISMAA

32629

KUVA OTETTU KAAKOSTA. OIKEALLA SANTA-
KARI, METSÄÄN MENEVÄN TIEN (→) VAARESSA
LÖYTÖJÄ.

M. HUURAE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3121 (Inkereen kartano)
1966 3.1. " " kuitattu

PERTTELI

INKERE 7

Karistoja

peruskartta 202303 A

koordinaatit: x = 6701 52, y = 460 99, z = 35-40

kl Inkere

tl Karistoja 1²²

om. Kaarlo Aitamäki, kunnallisneuvos, os. Karistoja Inkere Salo

Kivikautinen irtolöytö

Perttelin museo: tasatalta

PERTTELI

INKERE 7

Karistoja

M. Huurteen inventointi 1965

Helluntaina 1964 löysi Antti Aitamäki taltan isänsä omistaman Karistojan tilan pellosta.

Paikka on tasaista hiesupeltoa. Löytöpaikka on Karistojan talosta n. 50 m NNW, n. 40 m Karistojan ja Latopuostan teiden risteyksestä. Asuinpaikan merkkejä ei näy eikä maastokaan sellaiseen viittaa.

PERTTELI

INKERE 8

peruskartta 202303 A

koordinaatit: a) $x = 6701\ 16$, $y = 460\ 94$, $z = 40-45$

b) $x = 6701\ 20$, $y = 460\ 80$, $z = 45$

c) $x = 6701\ 28$, $y = 460\ 76$, $z = 45$

d) $x = 6701\ 05$, $y = 460\ 67$, $z = 45-50$

Latopuosta

kl Kajala

tl Latopuosta 2¹⁷

om. Heikki ja Pentti Lehtonen, mv, os. Inkere Harjula, Salo

Kivikautinen asuinpaikka

a) KM 16774:1-4 kvartsia ym

Perttelin museo 744 pohjalainen tasataltta

Perttelin museo 745 eteläsuomalainen tasataltta

b) KM 16775 kvartsia

c) KM 16776 kvartsikaavin

hukassa: kiviesineen paloja?

d) Perttelin museo kourutaltoa

PERTTELI

INKERE 8

Latopuosta

M. Huurteen inventointi 1965

valokuvat f 32630 - 631

Latopuostan tila on jaettu veljesten Heikki ja Pentti Lehtosen kesken, mutta inventoinnin aikana jako oli vielä kesken. Löytöpaikoista a ja c ovat Pentti Lehtosen, b ja d taas Heikki Lehtosen osuudella.

- a) Latopuostan talosta n. 200 m itään on pellon keskellä osittain viljelemätön kumpare, jossa on hiekkakuoppia. Sen luota, n. 10 m pohjoiseen kumpareen juurelta on löydetty Perttelin museossa olevat tasataltat.

Löytökohta on tasaista alavaa hiesupeltoa ja todennäköisesti taltat ovat peräisin kumpareella olevalta asuinpaikalta. Kumpare on hiekkaa ja sen pelloksi raivatulta Karistojaan viettävältä kaakkoisrinteeltä löytyi asuinpaikan merkkejä. Hiekkakuoppien reunoilla niitä ei voinut havaita. Paikalta d löytynyt kourutaltta on mahdollisesti joutunut sinne täältä ajetun hiekan mukana.

- b) Asuinpaikkaan viittaavia kvartsi-iskoksia löytyi myös pelolta talon ja kumpareen puoliväliltä. Maasto on täällä koilliseen viettävää hiesumaata.

c) Pentti Lehtosen talon puutarhasta löytyi kvartsikaavin. Sieltä kerrottiin löytyneen myös pari kiviesineen palaa, jotka eivät kuitenkaan ole tallessa. Talon ympäristö on perusteellisesti myllätty ja tasoitettu.

d) Kourutaltilta on löytynyt juurikasmaasta talon eteläpuolelta, puimahuoneesta n. 100 m SW. Mahdollisesti se on tullut sinne kumpareesta a, josta pellolle on ajettu hiekkaa. Löytöpaikka on varsin tasaista hiesupeltoa, jossa ei inventoidessa näkynyt mitään.

Paikat a - c kuuluvat ehkä samaan asuinpaikkaan, mutta kasvilisuus esti alueen tarkemman määrittelyn.

u.p. Salogusta,
om. Hannu Veranto, 24520 INKERE

28.2. 85

arkkitehti Mauno Nourainen kiivi
keskustelemassa Ent. Pentti-sektorin
asuinrakennuksen laajentamisesta. (Kohde C)
Tarkoitus jätkeä taloa kivistä muutamaa
pöytä-alueella. Pöytä ja aikanaan myllyt
ja tervilä.

A.-2. Huiluoto ja H. Heune toteutet, ettei
suunniteltu laajennus voidaan toteuttaa
oman tutkimuksen

PERTTELI

INKERE 8
LATOPUOSTA

32630

LATOPUOSTAN ALUE KUVATTU KOILLI-
SESTA. a KUMPARE, b KVAARTSIALÖYFY, SIITÄ
DIK. PUIDEN VÄLISSÄ LATOPUOSTA. c PENTTI
LEHTOSEN TALO

M. HUURRE 1965

32631

LATOPUOSTAN KUMPARE a KUVATTUNA
LOUNASTA PUIMALAN LUOTA.

M. HUURRE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965		M.Huurteen inventointi		
1965	31.12.	Rauhoitusmääräys n:o 3132	(Pentti Lehtonen)	
		"	" 3133	(Heikki Lehtonen)
1966	3.1.	"	" 3133	kuitattu
1966	6.1.	"	" 3132	"

PERTTELI

INKERE 9

Toivola

peruskartta 202303 A

koordinaatit: x = 6700 68, y = 460 48, z = 45-50

kl Kajala

tl Toivola 3²⁸

om. Viljo Kajala mv, Inkere Harjula Salo

Kivikautinen asuinpaikka?

KM 16785 kvartsikaavin

PERTTELI

INKERE 9

Toivola

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva f.32632

Toivolan talo (peruskartalla Karistoja) on Karistojan luoteisrannalla, Latopuostasta n. 600 m SW, metsän reunassa. Kaakkoon, ojaan päin, viettävät pellot ovat etupäässä hiekkamaata, joka alempana, lähempänä ojaa muuttuu hiesuksi. Latopuostasta tulevan tien varressa hiekka on erittäin hienoa.

Talon itäpuolella olevan pellon keskeltä, talosta n. 60 m, löytyi kvartsikaavin. Se jäi ainoaksi löydöksi, vaikka tarkastusmahdollisuudet olivat hyvät.

Asuinpaikka on mahdollinen.

PERTTELI

INKERE 9

TOIVOLA

32632

KUVA OTETTU KAAKOSTA VANHALTA TALON
PAIKALTA. VAS. TOIVOLA, KAAVIN KM 16785 *

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3134
1966 3.1. " " kuitattu

PERTTELI
INKERE 10

peruskartta 202303 A

koordinaatit: a) $x = 6700\ 95$, $y = 461\ 78$, $z = 35-40$

Ojanperä W

kl Romsila

tl Ojanperä 7³

om. Yrjö Makkonen, mv. Romsila

Kivikautinen asuinpaikka

a) KM 16777:1-4 kirveen kappale, kvartsi-iskoksia jne

Perttelin museo: oikokirves

b) Perttelin museo: tasataltta

PERTTELI

INKERE 10

Ojanperä W

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva f. 32633

Ojanperän talo on pohjois-eteläsuuntaisen metsää kasvavan sora-harjanteen pohjoispäässä Romsilan kylän luoteisimmassa kulmassa. Sen itäpuolella virtaa Kurkijokeen laskeva Karistoja.

- a) Harjanteen itärinnettä on raivattu pelloksi ja talon lähellä kapea peltokieleke ulottuu lähes laelle. Sen kohdalta, talosta n. 50 m SE on löytynyt Perttelin museossa oleva kirves, löytäjä Silja Makkonen. Samoilta paikkeilta, missä jyrkkä rinne muuttuu loivemmaksi, oli emäntä Juulia Makkonen löytänyt kirveen kappaleen KM 16777:1 ja ehkä toisenkin, hukkaantuneen, kiviesineen. Inventoinnissa löytyi täältä myös melkoisesti kvartssia. Löydöt tulivat etupäässä 35 m korkeuskäyrän yläpuolelta ja eteläisimmät tulivat vajaat 150 m talosta etelään.
- b) Karistojan rantapellostä, talosta n. 200 m etelään oli Lilja Makkonen löytänyt taltan. Alue on tasaista savipeltoa. Maasto tosin ei ole asuinpaikaksi tyypillistä, mutta koska ojan toisella rannalla on asuinpaikka (INKERE 11), on mahdollista, että myös tällä puolella asutus on ulottunut ojan luo. Taltan lisäksi sieltä ei kuitenkaan ole mitään löytöjä.

PERTTELI
INKERE 10
OJANPERÄ W

32633

KUVA OTETTU IDÄSTÄ, KUUSIAANTAAN VIEMÄ-
VÄLTÄ TIELTÄ, * ESINELÖYDÖT,

M. HUURAE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi

1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3120

peruskartta 202303 A

koordinaatit: $x = 6700\ 86$, $y = 462\ 10$, $z = 30$

PERTTELI

INKERE 11

Ojanperä E

kl Romsila

tl Ojanperä 7³

om. Yrjö Makkonen, mv, os. Romsila

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16778:1-7   kirveen terä, kvartssia

Perttelin museo: kourutaltoa

PERTTELI

INKERE 11

Ojanperä E

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva + 32634

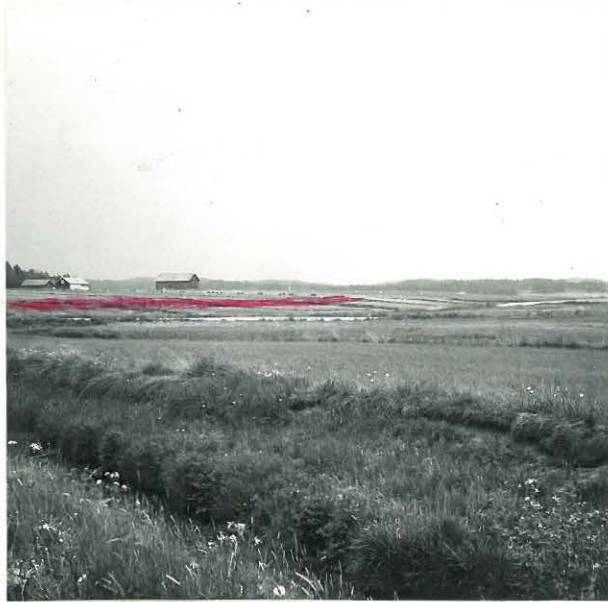
Ojanperän talon maalla (vrt INKERE 10), Karistojan itäpuolella on laajahko kivikautinen asuinpaikka. Se on Kaukelmaahan (Muur-
laan) vievän maantien ja ojan välillä olevaa loivasti lounaaseen
viättävää hiesupeltoa. Pellon pinnassa olevien kvartsien perus-
teella päätellen alue ulottuu lähes sadan metrin levyisenä maan-
tieltä Ojanperään ja Kuusirantaan vievän tien kohdalta n. 400 m
kaakkoon, Tavikon talon maalle asti.

Kvartsien lisäksi löytyi inventoinnin yhteydessä pellolta kivi-
kirveen teräkappale (16778:1; kartalla a). Sieltä oli ^{myös} Lemmon
talon isäntä mv Pekka Viikari löytänyt kourutaltan (löytöpaikka
kartalla b)

PERTTELI

INKERE II
OJANPERÄ

32634

KUVA OTETTU LUOTEESTA. LÖYTÖALUE
PELLOLLA KARISTOJAN TOISELLA PUOLELLA.
VAS. TAVIKON TALO,

M. HUURU 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi

1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3120

peruskartta 202303 A

koordinaatit: $x = 6700\ 42$, $y = 462\ 17$, $z = 30$

PERTTELI

INKERE 12

Kuusiranta

kl Romsila

tl Kuusiranta 9²

om. Kauno Kirjavainen mv, os. Romsila

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16779:1-2 kvartsia

PERTTELI

INKERE 12

Kuusiranta

M. Huurteen inventointi 1965

Kuusirannan talo on Karistojan länsipuolella, Ojanperän talosta (INKERE 10 ja 11) n. 800 m SSE. Talon ja ojan välillä on itään viettävää hiesupeltoa, jonka halki koilliseen menee talosta maantielle vievä peltotie. Tämän peltotien varrella, talosta n. 200 m koilliseen oli pellolla kvartseja. Kasvillisuuden vuoksi ei alueen laajuutta voinut tarkemmin määrittää, mutta tien pohjoispuolella kvartseja näytti olevan n. 80 x 80 m alueella. Tien eteläpuolella ei niitä sen sijaan paljoa näkynyt.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi
1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3135
1966 10.1. " " kuitattu

peruskartta 202303 A
? ruutu 01/62 korkeus 40-45 m

PERTTELI
INKERE 13
Holmen

kl Inkere
tl Holmen 1⁶⁴
om. Taisto Vainio, os. Romsila

Kivikautinen irtolöytö

Perttelin museo n:o 1128 kourutalalta

M. Huurteen inventointi 1965

Taltan on löytänyt Jaakko Laaksonen 1959 pellosta. Löytäjä on muuttanut Perttelistä Halikkoon ja esineen tarkempi löytöpaikka jäi selvittämättä. Todennäköisimmin se on löytynyt Holmenin talon luota, jossa Laaksonen on asunut.

Holmenin talo on aivan Inkereen ja Romsilan rajalla, hiekkaisen harjanteen pohjoispäässä. Tontti on pieni ja peltoa vähän.

Nykyiset asukkaat eivät tienneet löydöstä eikä heidän kohdalleen ollut osunut mitään erikoista.

Hiekkaiset peltorinteet Holmenin luona ja siitä etelään ovat erinomaisesti asuinpaikaksi sopivia, mutta mitään ei sieltä löytynyt.

PERTTELI
INKERE 14
Pännämäki

peruskartta 202303 A

koordinaatit: $x = 6701\ 64$, $y = 464\ 45$, $z = 105-110$

kl Torämäki
tl Rn:o 1¹²
om.

Pirunpelto

M. Huurteen inventointi 1965

23. 3. 1960 on kunnallisneuvos Kaarlo Aitamäki antanut Kansallismuseolle tiedon, että Toramäen kylän Pännämäellä olisi hiidenkiuas. Samalla mainitaan, että Pännämäki esiintyy jo 1300-luvun asiakirjoissa Toottiskaljo-nimellä. Ojan mukaan nimi, joka esiintyy vuosina 1386-98 välille ajoitettavassa Uskelan pappilan tiluksia käsittelevässä asiakirjassa, on Tottuskallio. Nimeen sisältyy ehkä sana totto = merkkituli. (Perttelin historia s. 35-36.

Pännämäki on korkea kallio Romsilan ja Toramäen kylien rajalla, sen luoteislaidassa on Pännän talo. Peruskartalle on sen laelle, korkeimman kohdan koillispuolelle, merkitty louhikkoa, ja jo siitä voi päätellä ettei kysymyksessä ole hiidenkiuas, vaan laajahko luontainen kivikko, pirunpelto. Kuten tavallista ovat sitä aartenetsijät penkoneet.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1960 23.3. K.Aitamäen tiedonanto
1958 A.Oja: Perttelin historia s.35-36
1965 M.Huurteen inventointi

PERTTELI
INKERE 15

peruskartta 202303_A

koordinaatit: x = 6701 16, y = 463 45, z = 30

Lempo
Luhta

kl Romsila

tl Lempo 3²⁹

om. Pekka Viikari, mv, os. Romsila

Kivikautinen irtolöytö

Perttelin museo: kirveen teräosa

PERTTELI
INKERE 15

Lempo
Luhta

M. Huurteen inventointi 1965

Mv. Pekka Viikari oli löytänyt esineen omistamansa Lemmon tilan Luhta-nimiseltä pellolta. Löytöpaikka on Lemmon talosta n. 600 m NE, Romsilasta Toramäelle vievän tien itäpuolella, sen ja Kurkijoen (=Ruotsalanjoki) välillä. Mainitusta tiestä erkanee Suutarin talon kohdalla joen yli vievä peltotie. Kirves on löytynyt siitä n. 30 m pohjoiseen, Suutarista n. 300 m itään.

Pelto on hyvin loivasti itään viettävää savimaata, jossa on kiviäkin. Inventoinnin aikaan siinä kasvoi sokerijuurikasta ja tarkastus oli helppoa, mutta mitään asuinpaikan merkkejä ei näkynyt.

Talon nimi on alunperin ollut Lemulainen, joka on lyhentynyt muotoon Lemmo. Nykyinen peruskartalla näkyvä muoto Lempo on siitä väännetty. (Oja: Perttelin historia s. 71).

PERTTELI
INKERE 16
Lempo

peruskartta 202303 A

koordinaatit: $x = 6700\ 10$, $y = 462\ 74$, $y^z = 35$

kl Romsila

tl Lempo 3²⁹

om. Pekka Viikari, mv, os. Romsila

Kivikautinen irtolöytö

Perttelin m. kirves

M. Huurteen inventointi 1965

Mv Pekka Viikari oli löytänyt kirveen omistamansa Lemmon tilan pellosta. Paikka on Lemmon talon ja Toramäelle vievän tien välillä, esine löytyi talosta n. 60 m ENE, puutarhan kulman luota, puhelinkeskusrakennuksen pohjoispuolelta.

Pelto on savimaata. Vilja haittasi tarkastusta, mitään ei näkynyt.

PERTTELI
INKERE 17

peruskartta 202303 A
ruutu 00/63?

Ruti

kl Romsila
tl Ruti 9¹
om. Alpo Arttila, mv, os. Romsila

Kivikautinen irtolöytö

KM 6589:1 kirves

PERTTELI
INKERE 17

Ruti

M. Huurteen inventointi 1965

Verif: "Perttelin Romsan kylästä Ruri nimisen talon Maalta löydetty noin 4 vuotta Peltoa kyntäessä Löytäjä Torppari A. Lintgren".

Esine kuuluu Emil Stenroosin lähetykseen 20. 3. 1914.

Talon nimi on Ruti. Nykyinen omistaja, joka on tullut Perniöstä, ei tiennyt mitään löydöstä. Rudin mailla olisi kyllä asuinpaikoiksi soveltuvia peltorinteitä, mutta viljelysten vuoksi niitä oli vaikea tarkastaa.

(mv Arttila lahjoitti museolle taltan KM 16747, joka on löytenyt Perniön Hämeenkylästä).

587 01 0007

PERTTELI
INKERE 18

peruskartta 202303 A

koordinaatit: x = 6700 52, y = 463 40, z = 30-35

Niku

kl Romsila

tl Niku 8⁶

om. Viljo Lehtinen, mv, os. Romsila

Kivikautinen asuinpaikka

KM 16780:1-2 kvartsia

PERTTELI
INKERE 18

Niku

M. Huurteen inventointi 1965

Nikun ja Rutin talot ovat Perttelistä Kaukelmaahan (Muurlaan) vievän maantien lounaispuolella. Niitä vastapäätä tien koillispuolella, Nikun ulkorakennusten takana on Kiikkumäki, jolla on mm sähkömuuntaja. Pellolta tämän mäen ja Kurkijoen väliltä löytyi melkoisesti kvartsia ja siinä lienee asuinpaikka. Mitään esinelöytöjä ei siitä tietävästi ole tullut.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965 M.Huurteen inventointi

1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3140

1966 3.1. " " kuitattu

PERTTELI
INKERE 19

peruskartta 202303 A

koordinaatit: x = 6700 54, y = 463 96, z = 35

Harjula

kl Romsila

tl Harjula 11¹

om. Ville Määttänen, mv, os. Romsila

Kivikautinen asuinpaikka

KM 13314 kourutaltan sirpale

KM 16678:1-5, kapea kirves, esineiden paloja, kvartsia

PERTTELI

INKERE 19

Harjula

M. Huurteen inventointi 1965

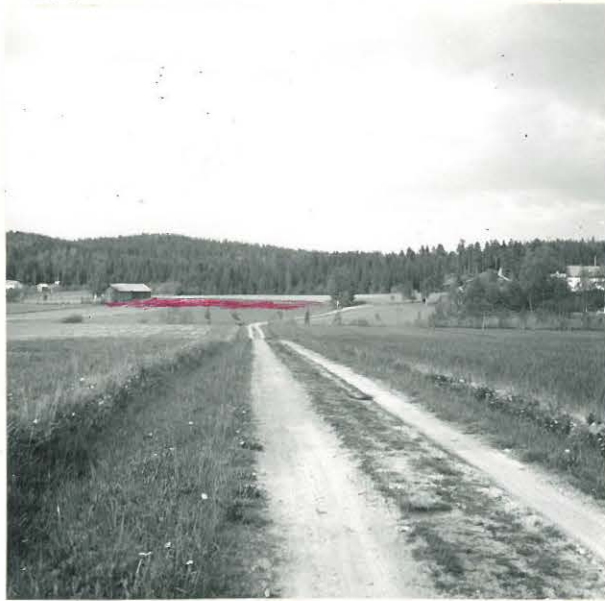
valokuva f 32635

1953 toi Mauri Määttänen museolle kourutaltan sirpaleen, jonka hän oli löytänyt isänsä omistaman Harjulan tilan sokerijuurikkaasta. Sen jälkeen hän on löytänyt sieltä lisää kivikautista tavaraa, jotka hän inventoinnin yhteydessä luovutti museolle.

Löydöt ovat Harjulan talon pohjoispuolella olevalta pellolta siellä olevan ladon ja talon väliltä. Alue on loivasti lounaaseen viettävää multaista peltorinnettä. Joku esine oli löydetty 10 m ladon päädyistä alas (länteen) päin, mutta muuten jäivät tarkemmat löytöpaikat selvittämättä. Alueen tarkastus oli kasvillisuuden vuoksi hankalaa; mutta kvartsia näkyi jonkin verran.

PERTTELI
INKERE 19
HARJULA

32635

KUVA OTETTU LOUNAASTA, HARJULAAN
TULEVALTA TIELTÄ. TALO OIKEALLA
LÖYTOALUE PUNAISELLA. TAUSTALLA
PÄNNÄMÄKI,

M. HUURE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1953		Mauri Määttänen verif.13314		
1965		M.Huurteen inventointi		
1965	31.12.	Rauhoitusmääräys n:o 3136		
1966	4.1.	"	"	kuitattu

peruskartta 202303 A
ruutu 00/64

PERTTELI
INKERE 20
Töyrylä

kl Romsila
tl Töyrylä
om. Juho Kalervo mv, os. Romsila

Kivikautinen irtolöytö?

kivitaltta?

PERTTELI

INKERE 20

Töyrylä

M. Huurteen inventointi

Inventointimatalla kuulin, että Töyrylän talon sokerijuurikas-
maasta olisi joskus löydetty kivitaltta, joka olisi tallessa
jossain "piirongin laatikossa". Isäntä Kalervo oli kuitenkin
sairaalassa ja esine jäi näkemättä.

Töyrylän talo on Harjulasta (INKERE 19) n. 200 m kaakkoon. Esi-
ne lienee löydetty talon koillispuolella olevalta pellolta. Alue
on loivasti luoteeseen viettävää hiesupeltoa, jossa ei näkynyt
mitään.

PERTTELI
INKERE 21

peruskartta 202303 A?

Seppälä

kl Inkere
tl Seppälä ?

Kivikautinen irtolöytö

KM 4199:1 kirves

M. Huurteen inventointi 1965

1903 lähetti Kustaa Wass museolle kiviesineitä, joista yksi ilmoitetaan löydetyksi "Inkerin kartanon Seppälän torpan Savipel-
lostaa". Löytäjä Kustaa Holmén.

Seppälän torppaa ei pertteliläinen kotiseutumies kunnallisneuvos Kaarlo Aitamäki tuntenut Inkereen kartanon alueelta. Hänen talonsa Karistojan naapurissa tosin on Seppälä Inkereen kartanon entisellä maalla, mutta tämä talo on peräisin sodan jälkeiseltä ajalta (peruskartan ruutu 01/61).

Löytäjän nimi Holmén voi viitata Inkereen ja Romsilan rajalla olevaan Holménin taloon, joka on Inkereen entinen metsänvarti-
jan torppa. Sen maalta on löydetty kourutaltoa, ks INKERE 13.

PERTTELI

INKERE 22

Kalkkimäki

peruskartta 202303 A

koordinaatit: $x = 6702\ 88$, $y = 463\ 44$, $z = 50$

kl Inkere

tl Kalkkimäki 5⁴

om.

Kalkkivilouhos

PERTTELI
INKERE 22
Kalkkimäki

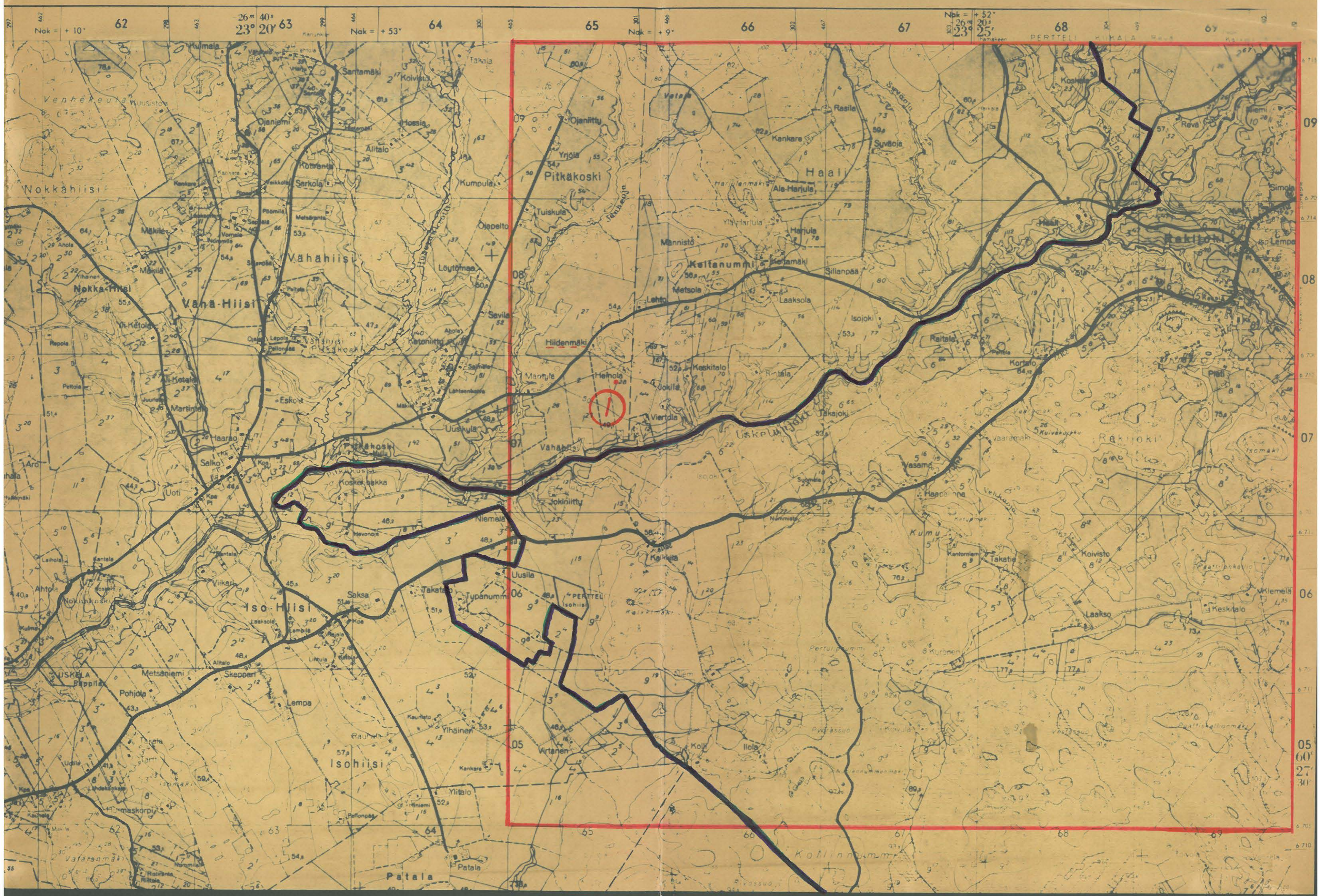
M. Huurteen inventointi 1965

Kalkkimäki on korkeahko metsää kasvava kalliomäki samannimisen talon kaakkoispuolelta.

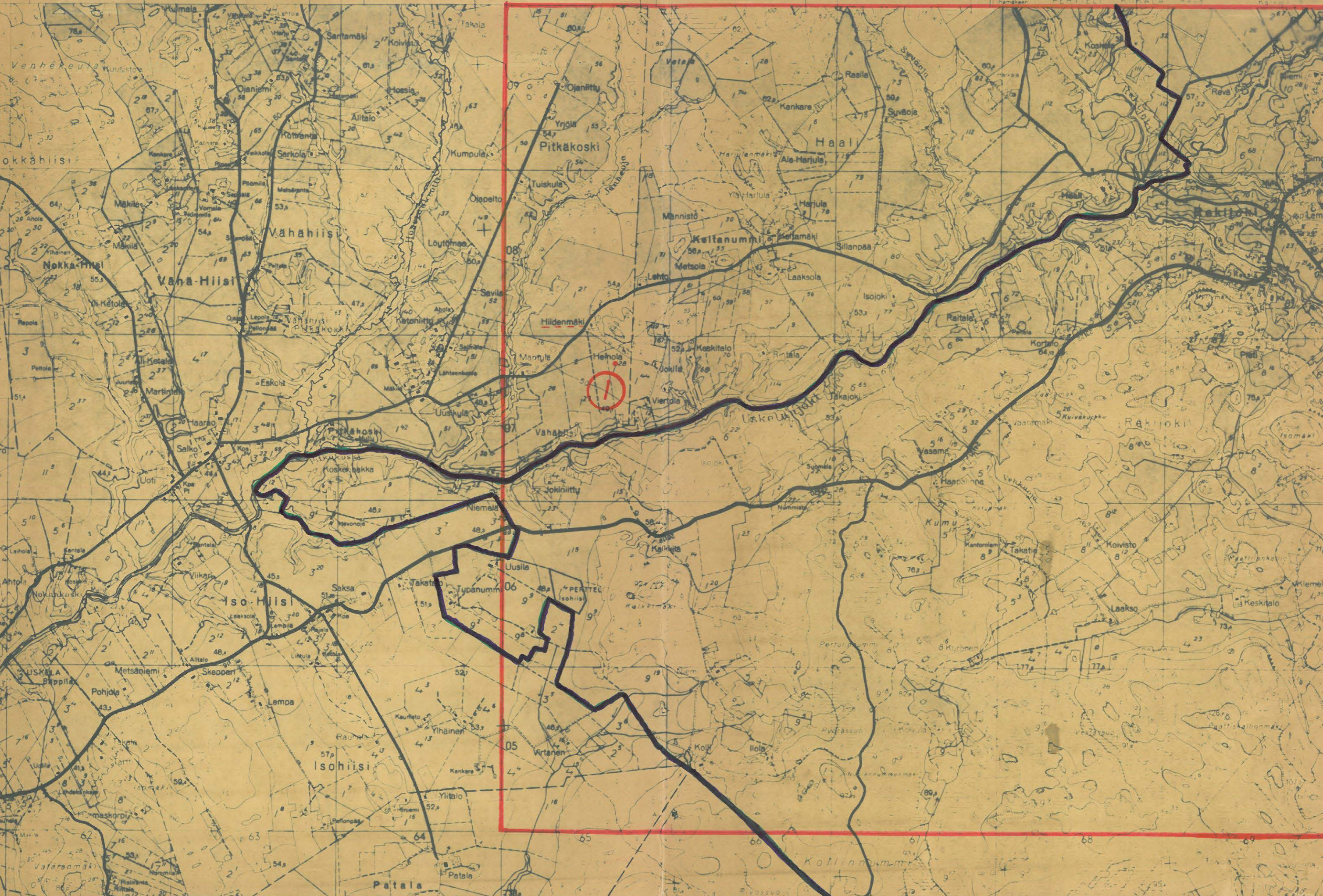
Sieltä on aikoinaan louhittu kalkkikiveä, josta on muistona peruskartallakin näkyvä melko syvä kuilu.

1. PERTTELI Pitkääkoski Heinola 1²⁸

kivik.irtolöytöjä

62 63 64 65 66 67 68 69
Nak = + 10° 26° 40' 23" 20' 63" Nak = + 53° Nak = + 9° Nak = + 52° 26' 23" 20' 25"

09
08
07
06
05
60° 27' 30"
6705
6710

PERTTELI
REKIJOKI 1

peruskartta 202303 D.

koordinaatit: x = 6707 82, y = 465 66, z = 50-55

Heinola

kl Pitkääkoski

tl Heinola 1²⁸

om. Verner Heinonen, mv, os. Hiisi

Kivikautisia irtolöytöjä

Perttelin museo 1543 liuskekärjen katkelma

Perttelin museo 1544 riipushioin, aika epävarma

PERTTELI
REKIJOKI 1
Heinola

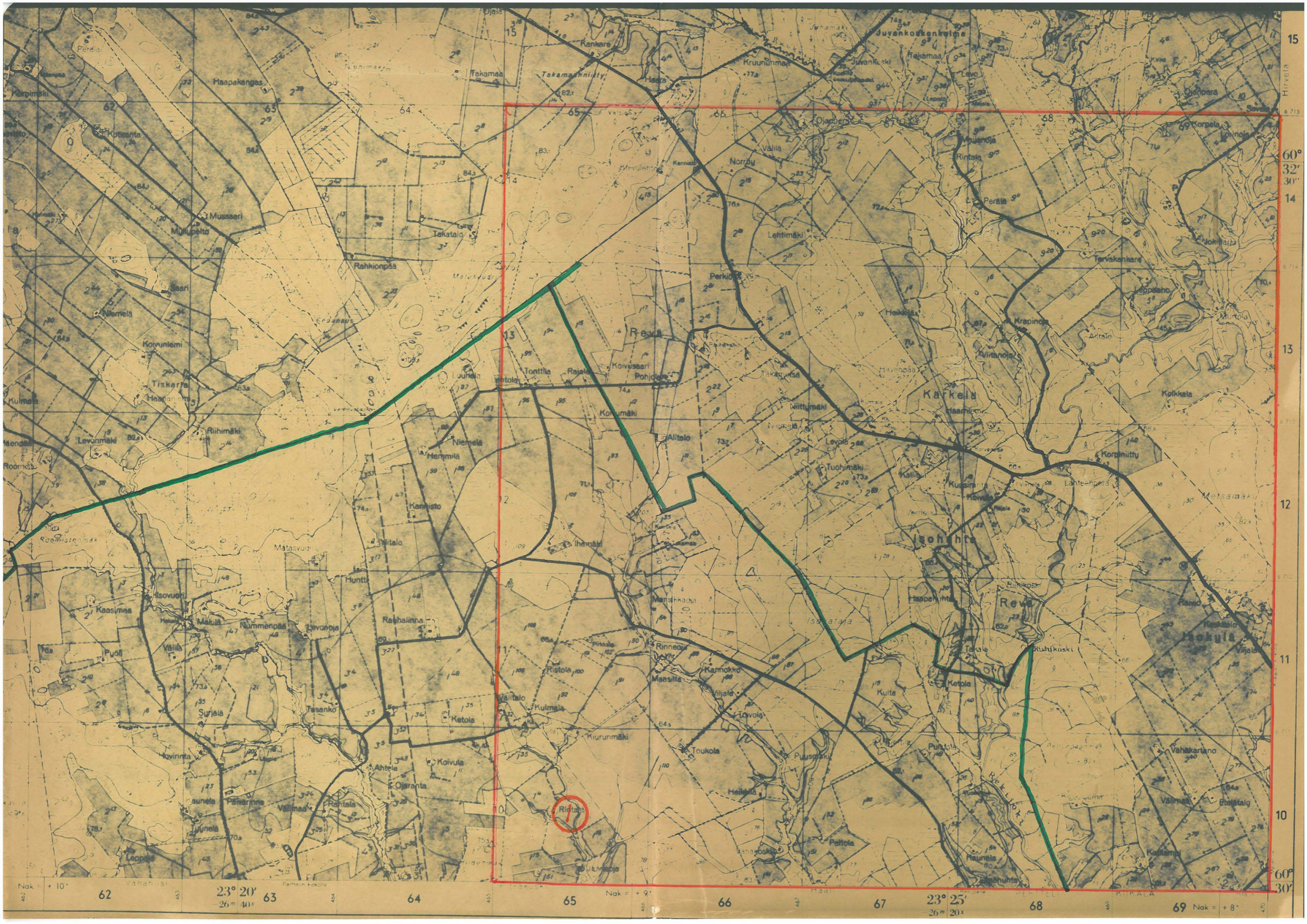
M. Huurteen inventointi 1965

Esineet ovat löytyneet inventoinnin jälkeen, joten paikkaa ei ole tarkoin katsottu. Koska Heinolan tila on Pitkälkosken ja Haalin rajalla olevan Hiidenmäen eteläpuolella, joka mäki tarkastettiin, on alueesta ylimalkainen kuva.

Esineet on löytänyt Verner Heinonen Heinolan tilan pellostä, tällostä n. 100 m lounaaseen. Pelto on Hiidenmäen juurelta lounaaseen hyvin loivasti viettävää hiesumaata, ei mitenkään asuinpaikkamaastolta vaikuttavaa. Hiidenmäen rinteillä Haalin puolella oli perunapeltoa ja vähäistä hiekkakuoppaa, joissa ei näkynyt mitään.

1. PERTTELI Pitkääkoski Rintala 1⁴

kivik.irtolöytö

Nak = + 10°   62   23° 20'   63   64   Nak = + 9°   65   66   67   23° 25'   68   69   Nak = + 8°

PERTTELI
ISOHUHTA 1

peruskartta 202401 C ?
ruutu 10/65

Rintala

kl Pitkääkoski
tl Rintala 1⁴ ?

Kivikautinen irtolöytö

KM 9165 kourutalalta

PERTTELI
ISOHUHTA 1

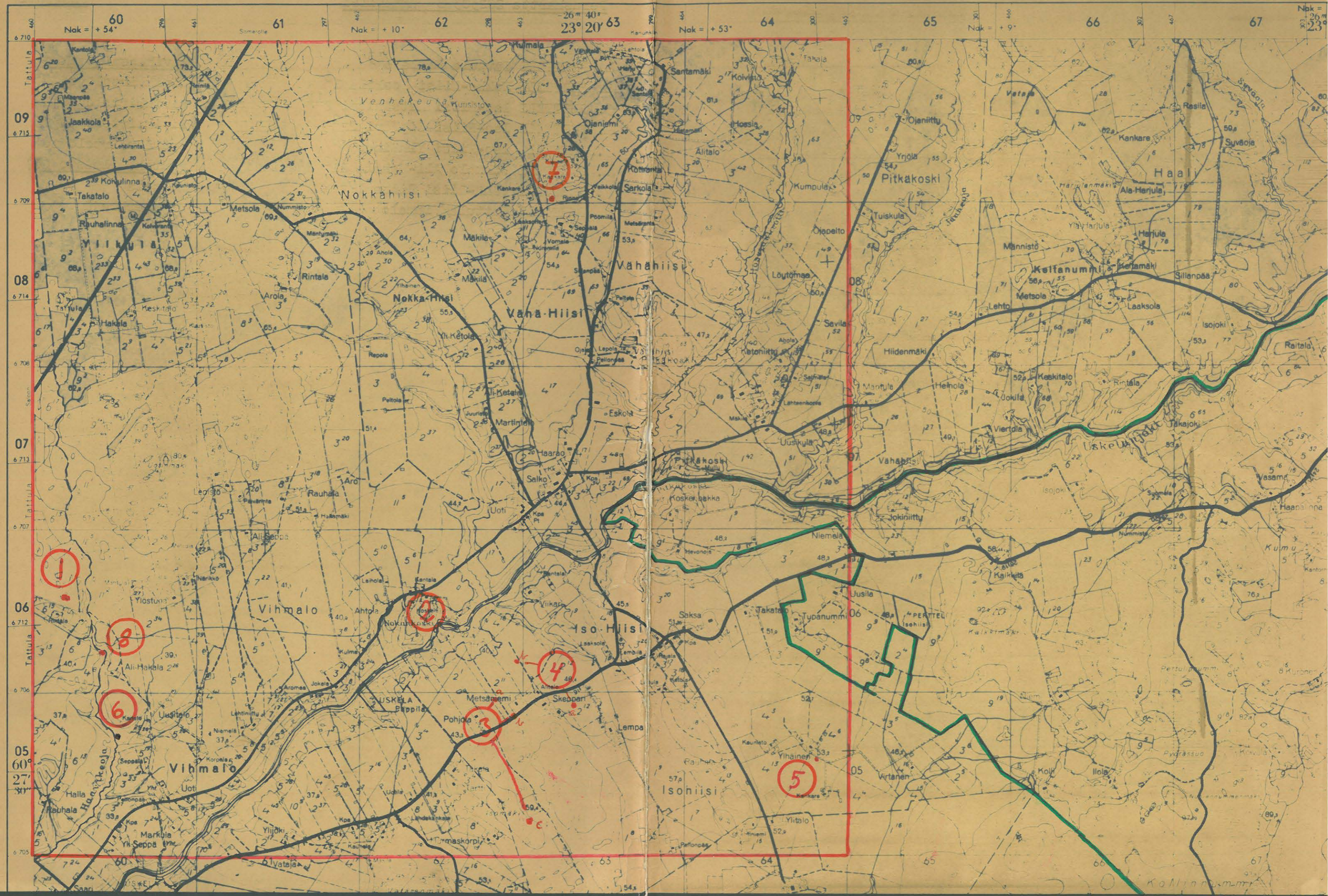
Rintala

M. Huurteen inventointi 1965

Lähettänyt 1930 museolle Kaarle Toivonen. Verif. "Perttelin pitäjän Pitkälän Kartanon alueelta Rintala-nimiseltä Palstatalan huutokaupasta sekalaisen tavarojen seassa olleesta laastikosta. Tästä kivihiölyn terästä sen enempää kertoa".

Rintalan talo on Jänneojan varressa Pitkälän kartanosta (= Uusikylä) n. 3 km NNE, Koivistonmäen (kartalla Hiidenmäki, joka nimi on paikalla tuntematon) koillispuolella. Talon pellot ovat varsin tasaista savimaata. Talta voi olla löydetty täältä.

✓1. PERTTELI Tattula Halla 6 ¹³	<u>kivik.asuinpaikka</u>
2. PERTTELI Nokka-Hiisi Koskela 1 ⁶	kivik.irtolöytö
3. PERTTELI Iso-Hiisi Metsäniemi 2 ¹¹	kivik.irtolöytöjä
4. PERTTELI Iso-Hiisi Sippari 2 ¹²	kivik.irtolöytöjä
5. PERTTELI Iso-Hiisi Ylhäinen 4 ⁶	epämäär.irtolöytö
✓6. PERTTELI Vihmalo Ali-Hakala 11 ² Haavikeoja	<u>rautak.kalmisto (?)</u>
7. PERTTELI Vähä-Hiisi Rinne 1 ⁵¹	kuoppia
8. PERTTELI Tattula/Vihmalo	rajamerkkejä

PERTTELI
VÄHÄHIISI 1

peruskartta 202303 B

koordinaatit: x = 6706 58, y = 460 18, z = 50

Halla

kl Tattula

tl Halla 6¹³

om. Onni Halla, mv, os. Tattula Pertteli

Kivikautinen asuinpaikka; kuoppia

KM 16787:1-6 taltan kanta, palanutta luuta, kvartsia ym.

M. Huurteen inventointi 1965

valokuva f.32636

Hallan talosta n. 1,2 km pohjoiseen on metsässä sorakuoppa-alue, joka on TVH:lle vuokrattu. Siitä on ajettu soraa mm. rakennettaessa maantietä Salo-Somero, mutta se on jäänyt käytöstä liian kivisenä ja kallioisena. Metsän reunassa kulkee Kristerin talon luota Ojalan taloon tie. Tältä tieltä n. 60 m, kuopalle vievän tien länsipuolella on pienen kallion vierestä otettu jonkin verran hiekkaa. Siitä löytyi taltan kanta, palanutta luuta ja iskoksia.

Tien toisella puolella on perunakuoppa. Palanutta luuta ja iskoksia löytyi myös tästä paikasta n. 30 m NNW kuoppa-alueen keskelle koskemattomaksi jääneeltä n. 10 x 20 m suuruiselta alueelta. Maasto on etelään loivasti viettävää mäntymetsää, maaperä on paikoin sangen kivistä hietikkoa, siellä täällä on kalliota. Myös savi-
paikkoja esiintyy.

Kuopan eteläpuolella sen ja pellon välillä on metsässä kymmeniä soikeita kuopanteita, suunta NNE-SSW. Niitä on myös Jussin (RNo 5¹⁶) sorakuopan luona puheena olevasta paikasta n. 300 m NW. Mahdollisesti ne ovat peruna- tai nauriskuoppia, onhan - kuten yllä on mainittu - siellä vieläkin perunakuoppa, joka näkyy valokuvasakin.

PERTTELI
VÄHÄHIISI 2
HALLA

32636 ↓

KUVATTU ETELÄSTÄ. OIKEALLA PERUNA-
KUOPPA, LÖYTÖJÄ TIEN VASEMMALTA PUOL-
LELTA → ↓

M. HUURRE 1965

Paikkaa koskevia tietoja ym

1965

M.Huurteen inventointi

1965 31.12. Rauhoitusmääräys n:o 3130

peruskartta 202303 B
ruutu 06/62

PERTTELI
VÄHÄHIISI 2
Koskela

kl Nokka-Hiisi
tl Koskela 1⁶
om. Olavi Koski, mv, os. Hiisi Salo

Kivikautinen irtolöytö

KM 16898 reikäkivi

M. Huurteen inventointi 1965

Syksyllä 1965 luovutti perniöläinen keräilijä Jouko Pukki museolle kiviesinekeräilykokonaisuuden, johon kuului myös Olavi Kosken Koskelan pellostä löytämä reikäkivi. Koska löytö ei inventoinnin aikana tullut tietoon, ei löytöpaikkaa osattu tarkastaa.

Koskelan tila on Uskelanjoessa olevan Nokankosken pohjoisrannalla, joen ja tien välillä. Kuten kartaltakin nähdään, ovat joen rannat korkeat ja jyrkät, ja pienetkin, usein nyt jo kokonaan kuivuneet ojat ovat syöneet itselleen myös syvät uomat. Törmäin päällä ovat pellot varsin tasaisia ja etupäässä savikoita. Asuinpaikkoja ei niiltä ole tavattu.

PERTTELI
VÄHÄHIISI 3

Metsäniemi

peruskartta 202303 B

koordinaatit: a) = 6705 96, y = 462 82, z = 40 - 45

b) = 6705 85, y = 462 92, z = 40 - 45

c) = 6705 20, y = 463 40, z = 60 - 65

kl Iso-Hiisi

tl Metsäniemi 2¹¹

om. Esko Lehti, mv, os. Isohiisi Salo

Kivikautisia irtolöytöjä

a) Perttelin museo 511 kourutaltoa

b) Perttelin museo : poikkikirves

M. Huurteen inventointi 1965

Metsäniemen talo on Inkereeltä Uskelanjoen eteläpuolitse Reki-joelle vievän tien varressa. Sen mailta on pari kiviesinettä.

- a) Kourutaltoa on löytynyt talon länsipuolella olevalta Myllytien pellolta, n. 18 m länteen joen rantaan menevästä Myllytiestä, maantiestä n. 200 m. Pelto on tasaista savipeltoa, mitään ei näkynyt.
- b) Kirveen on löytänyt Olli Lehti maantieltä yllä mainitun Myllytien haarasta. Tielle on ajettu hiekkaa Metsäniemen maalla olevasta hiekkakuopasta, joka on talosta n. 700 m etelään, Metsäpellon eteläpuolella (kohta c). Samalta paikalta on ajettu hiekkaa myös Myllytien pellolle, joten kourutaltoa a) voi myös olla sieltä lähtöisin. Hiekkakuoppa on pieni, maa on kivikkoista, itään viettävää. Mitään ei näkynyt.

Myös naapuritalon Sipparin mailta on kiviesineitä (VÄHÄHIISI 4), Jossain näiden talojen vaiheilla on epäilemättä asuinpaikka, mutta se jäi toteamatta.

PERTTELI
VÄHÄHIISI 4

peruskartta 202303 B

koordinaatit: a) $x = 6705\ 92$, $y = 463\ 30$, $z = 50-55$

b) $x = 6706\ 18$, $y = 462\ 96$, $z = 40-45$

Sippari

kl Iso-Hiisi

tl Sippari (Skeppari) 2¹²

om. Reino Lehti, mv, os. Iso-Hiisi, Salo

Kivikautisia irtolöytöjä

a) KM 10741:1-2 kaksoistaltoa, pallonuija

b) KM 16783 kourutaltan kappale

M. Huurteen inventointi 1965

- a) 1937 löysi Olavi Lehti taltan ja pallonuijan kotitalonsa Sipparin ns Ilolan pellostä. Pelto on talon itäpuolella maantiestä etelään. Esineet löytyivät ojaa kaivettaessa n. 200 m talosta ja 150 m maantiestä, n. 50 m päässä toisistaan. Pelto on tasaista savimaata; inventoinnin aikana se oli kesantona eikä mitään näkynyt.
- b) Sipparin talon juurikasmaasta löysi tm Vieno Seitz (os. Inkere Salo) kourutaltan. Löytöpaikka on tasaisella savi-
pellolla maantien ja joen välillä talosta n. 300 m NW.
Sielläkään ei näkynyt mitään.

Kuten Metsäniemen löytöjen yhteydessä (VÄHÄHIISI 3) todettiin, lienee jossakin Metsäniemen ja Sipparin tienoilla kivikautinen asuinpaikka, joskin sen paikka jäi toteamatta.

(Talon nimi Sippari johtuu nimestä Sipi, Skeppari on siitä kirjuri-
en väännös. Oja Perttelin historia s. 68).

peruskartta 202303 B

koordinaatit: x = 6705 60, y = 464 82, z = 50-55

kl Iso-Hiisi

tl Ylhäinen 4⁶

om. Paavo Niilos, mv, os. Iso-Hiisi Salo

Epämääräinen irtolöytö

Perttelin museo 1545 hioin, tuskin kivikautinen

M. Huurteen inventointi 1965

1960 oli Paavo Nilos löytänyt hioimen Ison-Hiiden Ylhäisten talon maalta. Löytöpaikka on peltotien varressa talosta n. 100 m kaakkoon.

Löytö ei tullut tietoon inventointimatalla, vaan vasta jälkeempäin kunnallisneuvos Aitamäen välityksellä. Paikka jäi siksi tarkastamatta, mutta alue on joka tapauksessa sangen tasaista savikkoa.

Esine ei vaikuta kivistiseltä.

PERTTELI
VÄHÄHIISI 6
Haavikeoja

peruskartta 202303 B
koordinaatit: x = 6705 75, y = 460 52

kl Vihmalo
tl Ali-Hakala 11²
om. Onni Halla, mv, os. Pertteli

Rautakautinen löytöpaikka

KM 2025:11-14 punottu kaularengas, 2 kupurasolkea ym
KM 5361:3 pronssispiraalia

PERTTELI
VÄHÄHIISI 6
Haavikeoja

M. Huurteen inventointi 1965

Kun A. Björck 1879 kiersi Halikon kihlakuntaa, sai hän Perttelistä muutaman rautakautisen esineen, joista hän mainitsee kertomuksessaan (SMYA VI s. 48). "Vihmalan kylän Sipilän puustel-
lin omistaja taasen lahjoitti useista pronssisia esineitä, jotka ovat olleet maan sisällä eräällä niitulla".

1909 kävi Appelgren-Kivalo paikkaa tarkastamassa. Hän ilmoittaa, että esineet ovat löytyneet Haavikeojan varresta Hallan talon ja suutari Stenin torpan keskiväliltä, n. $\frac{1}{2}$ km Hallasta. Löytäjiä olivat suutari Stenin tyttäret "viettävästä ojan rinteestä noin 3 metr. ojaa ylempänä, paikasta josta maata oli vierinyt". Sten oli itse myös kaivellut paikkaa ja löytänyt pronssikierukoita, joita antoi Appelgrenille. Appelgren ei löytänyt mitään kulttuurijätettä ja katsoo syyksi tapahtuneet maanvierimiset. Hän arvailee, että kysymyksessä on hauta, joka on ylhäältä vierinyt alas. Törmän päällä olevalla tasaisella pellolla hän suoritti koekaivauksia, mutta ne jäivät tuloksettomiksi.

Myös Hackman on käynyt paikalla 1914, mutta hänen käynnistään ei ole kertomusta, vain valokuva (l. 4110).

Vaikka siis kolme henkilöä on jättänyt jotain tietoja paikasta,

ei sen löytäminen ollut helppoa. Mitään karttaa ei ollut eikä Hackmanin valokuvasta ollut apua. Appelgren mainitsee kiintopisteissä Hallan talon ja suutari Stenin torpan. Edellinen on kartallakin, mutta alkoi näyttää siltä, ettei kukaan enää tien-nyt Stenin torpasta mitään. Sen nimistä suutaria muistettiin hämärästi, mutta ei tiedetty, missä hän oli asunut. Lopulta löysin miehen, Rikhard Mäkisen, joka tiesi, että Stenin etunimi oli ollut Adolf ja häntä oli sanottu Efraimin Aatuksi. Efraimin Aatun tuvan tiesivätkin sitten monet muutkin. Se on ollut Vihmalon kylässä Uudentalon ja Kariston välillä, Hallasta n. 800 m koilliseen. Löytöpaikka lienee siis ollut Haavikeojan itä-rannalla Hallasta n. $\frac{1}{2}$ km koilliseen, paikalla, jonka eteläpuo-
lella laskee Haavikeojaan lisäoja. Hackmanin valokuva sopii paikkaan edellyttäen, että se on otettu pohjoisesta.

Haavikeoja on Tattulan ja Vihmalon rajaoja, joka laskee Uskelan-jokeen kirkon kaakkoispuolella. Kuten yleensä seudun ojat ja jo-
et, on se savitasankoon kuluttanut itselleen leveän ja syvän laak-
son, jonka törmät vierivät jatkuvasti.

Ojan laakso oli laitumena ja pelloissa törmän päällä kasvoi vil-
ja eikä mitään näkynyt. Jos kysymyksessä on samanlainen kalmis-
to kuin Tattulan Jussin Ylöjoen pellolla (ks HÄHKÄNÄ 11), ei sen
toteaminen ole helppoa.

Paikkaa koskevia tietoja ym

1880 A.Björck, SMYA VI s.48
1909 Hj.Appelgrenin tarkastuskertomus
1914 A.Hackmanin valokuva 1: 4110
1965 M.Huurteen inventointi

PERTELI
VÄHÄHIISI 7

peruskartta 202303 B

koordinaatit: x = 6709 03, y = 463 18, z = 60-65 m

Rinne

kl Vähä-Hiisi

tl Rinne 1⁵¹

om.

Kuoppia

PERTTELI
VÄHÄHIISI 7

Rinne

M. Huurteen inventointi 1965

Paikka on pyöreähkö lepikkoa kasvava kumpare Rinteen talosta n. 200 m länteen peltojen välissä.

Kumpareen etelälaidalla on joukko maatuneita kuoppia. Yksi niistä on laajahko ja pyöreä, ilmeisesti kellari. Muut ovat pitkänomaisia "hautoja". Yhden pohjalle tehdystä koekuopasta tuli hiiliä.

Ilmeisesti kysymyksessä ovat peruna- tai muut säilytyskuopat.

peruskartta 202303 B
koordinaatit: $x = 6706\ 25$, $y = 46041$, $z = 35-40$

PERTTELI
VÄHÄHIISI 8
Haavikeoja

kl Tattula/Vihmalo

Rajamerkkejä

M. Huurteen inventointi 1965

Haavikeoja on Tattulan ja Vihmalon kylien rajalla. Sen varressa, Hallan talosta n. 850 m NNE on ojan mutkassa tasainen pieni kallio, Hakalan ja Ojalan talojen rajalla. Paikalla on ollut joskus mylly.

Kallioon on hakattu vuosilukuja, kruununkuvia ja kirjoituksia. Osa kirjaimista ja numeroista on epäselviä. Ne joista sai selvän, on kuvattu ohessa. Kysymyksessä on epäilemättä rajamerkki. Kunnallisneuvos Aitamäeltä saadun tiedon mukaan on isojako toimitettu Tattulassa 1798, joka on vanhin kivessä näkyvä vuosiluku.

WONA 1798

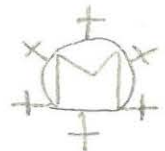
(EPÄSELVÄ)

1826

W 1846 IOHAN:GA

1819

ELIA

LIN STRÖM